Sächsische Landesbibliothek –
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/1
gefördert von der
Deutschen Forschungsgemeinschaft

Poet. lat. rec. 1384.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/2
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

H G Reichardus
1782 ..ort. 4 Hf. —

Sächsische Landesbibliothek –
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/3
gefördert von der
Deutschen Forschungsgemeinschaft

Sächsische Landesbibliothek –
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/4
gefördert von der
Deutschen Forschungsgemeinschaft

CAROLI POREE
E SOCIETATE JESU
SACERDOTIS,

FABULAE DRAMATICAE,

EDITAE AB UNO EJUSDEM SOCIETATIS
SACERDOTE.

NOVA APUD GERMANOS EDITIO
RECOGNITA ET EMENDATA.

CUM FACULTATE SUPERIORUM.

Moguntiæ & Francofurti ad Mænum,
Impensis FRANCISCI VARRENTRAPP.
M D C C L V.

V
33774

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/5
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

Sächsische Landesbibliothek –
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/6
gefördert von der
Deutschen Forschungsgemeinschaft

PRÆFATIO.

UBICUMQUE, *apud varios Europæ populos, Litterarum ſtudia vigent, celeberrimi qui juventutis ingenia & mores excolunt, Magiſtri Theatra erexêre, in quibus diſcipulorum exercitaretur induſtria. Ineſt Theatralibus Muſis decor, ſuæ ſunt iis illecebræ, quas ſi prudens Poëta ad mores informandos traduxerit, is diſcipulorum vitia eò certius caſtigabit, quod mentes delectando erudiet.*

Senſerat illud præ cæteris P. CAROLUS PORÉE *cujus Tragœdias, olim actas cùm omnium Ordinum plauſu, nunc typis publicè mandatas politiorum litterarum amatores ſummâ voluntate exceperunt. Nec minorem eſſe ſcimus Fabularum expectationem, quas idem Author pari ſtudio, eodemque ſucceſſu elaboratas certis anni temporibus alumnis ſuis agendas præbere conſueverat. Cùm publicâ in oratione expenderet* ſit-ne Theatrum, an eſſe poſſit ſchola moribus informandis idonea, *apertè profeſſus eſt quibus vellet illud vitiis expurgari, quibus ornari virtutibus. Quod tunc tam verè, quàm feliciter pronuntiavit, id in totâ hujus operis ſerie præſtare ipſe impensè ſtuduit.*

„ *Quorsùm, inquiebat, amabo vos, in Galliâ, in Italiâ, in Hiſpaniâ, in Germaniâ, & alibi gentium, Tot viri Academiis litterariis præpoſiti Theatra in Gymnaſiis erigunt, ubi Juventus Academica recitandis Tragœdiis vel Comœdiis exerceatur? Quo pertinet operoſorum hominum, & in umbrâ deſudantium labor & induſtria? An in ſumment unum, ut puerorum fingant vocem ad ſua-*

)(

„ *vitatem, gestum ad elegantiam, incessum ad dignitatem,*
„ *totum corporis habitum ad concinnitatem & decentiam?*
„ *Non aspernantur quidem istum exercitationis molestæ*
„ *fructum, cujus patet usus in totam vitam frequentissimus.*
„ *Sed aliud spectant operæ suæ pretium pluris æstimabile.*
„ *Trajiciunt discipulos ex humili & obscurâ litterarum*
„ *scholâ in scholam Theatri sublimem & splendidam, ut*
„ *juvenes magnas olim in Repub. personas acturi discant ma-*
„ *turè ea spernere vel amare, quæ in scenâ domesticâ risu*
„ *vel plausu excipi viderint.* (a)

Ut finem hunc optimo moderatore dignissimum assequeretur, nihil unquam omisit Autbor, quem fuisse omnes fatentur tam ingenio felicem, quàm solertem artificio, tam naturæ scientem, quàm severioris disciplinæ tenacem, tam limæ & laboris patientem, quàm longo rerum usu exercitatum. Qui juvenilibus hisce ludis interesse solebant, non sine jucundo voluptatis sensu meminerunt aptè dispositas in ordinem scenas, ita ut Fabula facili primùm intricata nodo, mox continuato eventorum filo suspensa, prono demùm ac proclivi rerum decursu se spontè expediret. Meminerunt narrationes simplices, quotidiano quasi sermone, sed dilucido, explicatas, quæ auditorem nunc jocosè detinerent, nunc ad lætiora præpararent, nunc vehementissimè commoverent. Meminerunt usurpatum ab optimo Poëtâ dicendi genus, personis quàm maximè accommodatum, lene ut plurimùm & æquabile, puro, ut ita dicam, & limpido fonte dimanans. Meminerunt facetos argutosque sales, qui à scurrilibus jocis prorsùs alieni, ingenuâ venustate & nativâ quâdam festivitate animis arridebant. Meminerunt denique serias gravesque sententias, quæ scitè jocis elegantibus intertextæ, tantùm iis adjiciebant ponderis & ornamenti, quantùm amœnitatis vicissim ab iis recipiebant.

Argumenta selegit morum præceptor sagacissimus, quæ tota ad probam juventutis institutionem facerent. Juvenes ubique repræsentat vel imperitos, ut doceat; vel leves, ut coerceat; vel vitiosos, ut corrigat; vel bene moratos, ut spectatoribus ad exemplum proponat. Atque, ut erat artis Theatralis peritissimus, Argumentum tractare non dubita-

(a) In oratione Didasc. de Theatro pag. 152.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/8 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

vit, quod anteà jam in Galliâ & in Italiâ usurpatum ab optimis Poëtis fuerat, & eâ tractatum laude, quæ alium quemlibet ab eodem suscipiendo argumento potuisset deterrere. In bonum juventutis Academicæ, laudem eorum æmulatus P. CAROLUS POREE, *Lusorem periculosas aleæ subeuntem vices, adumbravit eo successu, qui nihil antecessorum gloriæ invidendum relinqueret. Peritos rerum æstimatores non semel dicentes audivimus recentem illum Poëtam in iis quæ ad Theatrale artificium pertinent nulli esse secundum.*

Huic argumento alia adjunxit, quæ eodem ducta penicillo, iisdem picta coloribus, eâdem quoque luce splendescere visa sunt. Sive enim filium perditè amatum à Patre, sive alium pessimè domi habitum, sive juvenis otiosi inanes ludos, sive adolescentem in vitium flecti cereum, sive eundem à vitiis revocatum in scenam evocet, ad ornandam illustrandamque scenam simul artem & naturam felici quodam fœdere inter se connexas evocat. Totus est in propulsandis vitiis, totus in suadendâ honestate, tantâque in id incumbit industriâ, ut multi è Theatrali ejus scholâ reduces, illud ei elogium impertiri non dubitarent, quo Poëtam alium insignivit Horatius

Qui quid sit pulchrum, quid turpe, quid utile, quid non
Plenius ac melius Chrysippo & Crantore dicit (*a*).

Nec satis illi fuit alumnos facere in eloquendo disertos, nisi eosdem fecisset in agendo eloquentissimos. Est enim actio quasi corporis quædam eloquentia, ut rectè annotavit oratorum princeps (*b*). *Valet illa plurimùm in recitandis orationibus, at in agendis personis primas ei nemo non concedit. Vix credibile est quantis curis* P. CAROLUS POREE *infantes adhuc actores ad perfectissimam dicendi & agendi artem erudiret.*

Cùm eos plurimis laboribus, pœne dixi sudoribus, in umbratili Palæstra per dies multos exercuisset, prodibant in Theatrum eâ libertate quæ ingenuos adolescentes deceret, quæque procul abesset à Mimorum licentiâ. Rebus ipsis erat par & æqualis actio. Gestus non intensè elati, non pueriliter

(*a*) Horat. lib. 2. Epist. 2. (*b*) Cicer. in oratore.

vagi, non molliter fracti, non indecorè fluctuantes, sed sine arte compositi, & ipso naturæ motu artificiosi. Status, incessus, excursio, cervicis inflexio, projectio brachiorum, ipsæ digitorum arguiæ naturam exhibebant, non incultam ac rudem, sed elegantem, sed lepôrum artificem, sed politiorum hominum ingeniis blandientem, & ad ea exhilaranda expeditam.

Ut rebus par erat corporis actio, ita par actioni vocis sonus. Tyrones ac novelli actores assuescebant varios sonorum gradus sive intendendo, sive remittendo, persequi. Videbantur inter se confabulari, condolere, conqueri & ita modis omnibus colludere, ut veros animi sensus expromere, non imitatrices personas agere crederentur: Tantum erat instar in ore, in vultu, in oculis, in toto corporis habitu! Hac arte hilaritatis & tristitiæ modum non in suis tantùm, sed in spectatorum animis temperabant. Hinc plausus frequentes, hinc subitæ acclamationes, hinc perpetua obstupescentis amphitheatri admiratio.

Fabulas tot olim exceptas laudibus litterariæ Reipublicæ reddimus. Innocuos risùs, suavesque lacrymas, quas ciebat temperata quondam & ab excellentissimo dicendi magistro moderata actio, reddere non potest muta & iners papyrus. At oculatus quilibet facilè perspiciet quàm apta fuerit exercendæ adolescentum solertiæ totius scriptionis ratio. Quàm fuerit author in tradendis tùm bene vivendi tùm bene dicendi præceptis eximius dicent, ut ejusdem verbis utar, „ spectatores „ ex omni ordine lectissimi, quos non pigebat ad ejusmodi „ Theatra convenire, quos non tœdebat oculos & aures ac- „ toribus pusillis ac prope infantibus commodare, quos non „ pudebat ridere cum ridentibus, flere cum flentibus & „ cum discentibus, si quid nescirent, discere. (a)

(a) In orat. Didasc. de Theatro pag. 153.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/10 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

PÆZOPHILUS,

SIVE

ALEATOR.

DRAMA-COMICUM.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/11
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ARGUMENTUM.

JUVENIS Parentibus orbatus, per ætatem juris sui factus, aleæ deditus, arte nullâ sanabilis, amissis paternis opibus, à Patruo exhæredatur; & in eo statuitur exemplum adolescentibus, quàm damnosa sit aleæ cupiditas.

***

PROLOGUS.

ANIMIS levandis multiplex ludi genus
Olim repertum eſt, laude nec caruit ſuâ,
Quicumque reperit. Scilicet gratâ vice,
Ne frangat animos, ipſe frangendus labor.
Sic Terra poſtquàm floribus prata induit,
Campos ariſtis, nemora frondenti comâ,
Opeſque varias fertili eduxit ſinu,
Tandem quieſcit ipſa, ſeſeque ad partus
novos,
Opera remittens, præparat dulci otio.
Sed ludus animis ille recreandis datus,
Errore noſtro, ludus eſſe deſinit;
Ludusque multis factus eſt animi furor.
Exigua non jam ſumitur ſolido die
Particula ludo danda, ſed totos dies,
Totasque noctes luditur; nec jam aleæ
Creduntur aliquot nummuli, victor ſibi

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/13 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

P R O L O G U S.

Quos lætus habeat, non lucri, at palmæ
indices,
Quos victus æquo perditos animo ferat.
Nunc mensa recipit perfida immensas opes,
Quas lucri amore prodiga immittit manus.
Urnâ fritillus quâlibet damnosior
Versat domorum fata crepitanti manu,
Ipsasque tali jactus evertit domos.

Fatalis hujus grande documentum aleæ
In Juvene misero ponimus. Poterant viri,
Senesque poterant hoc idem exemplum dare;
Nam ludit ætas omnis, & ludo perit.
Verùm Juventam meliùs erudiet suo
Juvenis periclo. Quisquis es vir, seu senex,
Casti ac severi quem bene oblectant joci,
Casto ac severo, si vacat, ludo fave.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/14
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

PÆZOPHILUS,
SIVE
ALEATOR.
DRAMA-COMICUM.

ACTUS PRIMUS.

SCENA PRIMA.

PÆZOPHILUS, *sedens ad mensam aleatoriis onustam instrumentis.*

FRUSTRA somnum advoco. Amissâ pecuniâ, dormire est nefas . . . me miserum! Tantùm pecuniæ mihi nocte unâ periisse! Heu! Fortuna perfida! Fatalis alea! *Arripit talos, inquietis oculis eos intuens.* Nam quid talis inesse dixerim, quod jaciente me semper cadant pessimè! Væ vobis tali perfidi! *Talos indignabundus projicit.* Pereat malè, qui vos in perniciem hominum primus reperit!

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/15 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

SCENA SECUNDA.

PÆZOPHILUS, PARMENO.

PAR.

QUID isthic rerum agis, here?

PÆZ. *fritillum tenens.*

Perfide fritille!

PAR.

Quid tibi ultrà cum armis mortiferis?

PÆZ.

Quid tibi vis, furcifer?

PAR. *à parte.*

Fausta salutatio, *herum alloquens*, tibi mihique volo bene: volo te des quieti, & me..

PÆZ.

Aufer te isthinc, & quiesce.

PAR.

Nullam quietis partem possum capere, dum tu nihil somni capis, dum te vigilando enecas.

PÆZ.

Hora quota est?

PAR.

Manuale horologium inspice.

PÆZ.

Quid ais, verbero?

PAR.

Ignosce, non memineram te illud heri . . . aleæ...

PÆZ.

At ego te faciam memorem, homo facete.

PAR.

Quæris, hora quota sit. Sol interrogandus est. *Ad solem respicit.* Ab ortu solis, tuoque occasu, hora est secunda vel tertia.

PÆZ.

Bene est. Nemone ad me venit, interea dum hîc somnum opperior?

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/16 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

PAR.

Venit Mi... Mi... Misargyrides nescio quis, à te vocatum qui se diceret.

PÆZ.

Neque vocavi hominem, neque novi.

PAR.

Dixit se rediturum.

PÆZ.

Redeat, abscede tu, & omitte me.

PAR. *herum intuens.*

Here.

PÆZ.

Aby! neque dormire possum, neque vigilare.

PAR.

Here, utinam te in isto, quod illic adfuit, speculo inspiceres! Ut te vultûs tui pœniteret! Ut ipse te vix agnosceres, adeò marcent genæ, livent oculi!

PÆZ.

Etiam hic resistis?

PAR.

Ne vivam nisi tam horridus es, tam luridus, quàm ille bigis alligatus, qui capite inverso circa muros urbis trahebatur in isto opere Flandrico acu picto, quod hujus cubiculi parietes vestiebat, antequam illud...

PÆZ.

At credo vis salsus videri? hominum insulsissime...

PAR.

Me tam pulchrè macerasti, ut sanè me insulsum esse oporteat.

PÆZ. *oculis & gestu servo minitans.*

Ego te.... nisi abis ocyùs....

PAR.

Quò me vis abire?

PÆZ.

In malam crucem.

PAR.

In malam crucem? Oh nondum quidem; sed abeo in malam culcitam, quandoquidem monita non audis; & ibi dormiam, dum tu vigilas.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/17 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

PÆZ.

Hei mihi! mille me exedunt ægritudines? neque quid agam, vel quò me vertam, ſcio.... Heus Parmæno.

PAR. *in poſt-ſcenio.*

Quid me revocas?

PÆZ.

Adeſdum.

PAR.

Adſum.

PÆZ.

Collude mecum.

PAR.

Ego tecum ludam? Cum hero ſervus?

PÆZ.

Sic volo. Sic jubeo.

PAR.

Quin potius collude tecum.

PÆZ.

Mecum?

PAR.

Ita tecum. Certet dextera cum ſiniſtrâ.

PÆZ.

Accede, inquam.

PAR. *ſedem admovet timidè, ac præ reverentiâ procul à menſâ, transverſo & obliquo corpore, inſidet.*

Quo certabimus pignore?

PÆZ.

Depone, quod habes.

PAR. *manum peræ admovens.*

Tantumdem habeo pecuniæ, quantum dediſti... omnino nihil.

PÆZ.

Quod tibi debeo mercedis, id aleæ committito.

PAR.

Id jam commiſſum eſt, non per me quidem, & amiſſum. Itaque...

PÆZ.

Age: talos ingere, & mitte.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/18 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

PAR.

Ego prior?

PÆZ.

Obſequere.

PAR.

Obſequor. At uni tibi cadet alea. *Talos emittit, ſexdecim exhibentur puncta.* Sexdecim! hoc vince, ſi potes.

PÆZ. *viciſſim talos emittit, & puncta exhibentur octodecim.*

Heus vide, numera.

PAR.

Terſena puncta! Here, viciſti; accipe.

PÆZ.

Ut me ludificatur fortuna inſolens! quia, quod auferam, nihil eſt, jam blandiri cœpit. Menſam iſtam amove. *Surgit Pæzophilus.*

PAR. *menſam removet.*

O ſi tam proſperè cecidiſſent nocte ſupremâ teſſeræ, quàm bene tecum, mecumque actum foret! Haberes, unde turmam equitum & apparatum caſtrenſem emeres. Ego te ſecutus fuiſſem in caſtra. Ibi rem uterque noſtrûm fortiter geſſiſſet. Tu cum vivis, ego cum mortuis, quos egregiè ſpoliaſſem: nam me ſentio ad bellica natum facinora.

PÆZ.

Heu me! Quis erit Patrui ſermo? .. Sermonem mitto, quis animus? Quis ſenſus? Quis dolor? cùm de pecuniâ mutuò acceptâ, ludo perditâ, audiet?

PAR. *ad januam accedens.*

Here, Patruum loquentem audio, .. cum Cleobulo accedentem video. Hic animis opus. Age: congredientem acriter ſuſtine.

PÆZ.

Præſentem ferre non valeo.

PAR.

Quò abis?

PÆZ.

In conclave me recipio. Tu illic excuba, ne quis pedem inferat.

PAR.

Tibi nempe Ducis partes ſumis, ut decet; mihi officium militis & periculum relinquis, ut fieri ſolet. At enim ſi de pecuniâ, ſi de turmâ equitum Patruus verba fecerit, quid reſponſi dabo?

PÆZ.

Quod libuerit.

PAR.

Appropinquat hoſtis: pavet animus: nam hoſtis ille vivit. Pavorem diſſimulemus ſomno, & dormiendo vigilemus. *Oſcitans ſedet.*

***

CHRYS.

Maturè, primâ luce?

PAR.

Neque verò, ut aulici quidam viri, noctes diesque somno conjungit. Ipsis forensibus viris multò vigilantior est.

CHRYS.

Vides, Cleobule, ut ille se ad meliorem recipiat frugem, qui noctes peragit foris, qui...

CLEOB.

Occurrunt interdum sodalitates ejusmodi, unde te haud facilè explices.

PAR. *à parte.*

Nobis quotidie occurrunt.

CHRYS.

Dic, illum ita implicatum esse ludo, ut explicare se nequeat, vel nolit. Sed veniamus ad rem. Age, Parmeno. Tu aderas heri cum Pæzophilo, pecuniam à Geronte cùm petiit mutuam, & accepit.

PAR.

Aderam præsens, & præsentissimus.

CHRYS.

Cur autem petiit?

PAR.

Id rogas? quasi verò nescias.

CHRYS.

Bene arguis. Sat scio. Ut luderet nempe.

PAR.

Id cave suspiceris, à quo is abfuit longissimè.

CHRYS.

Quorsum igitur?

PAR.

Ut equitum turmam emeret, quomodo jusseras.

CHRYS.

Quomodo jusseram? Nunquam hoc jussi modo. Et illam emit?

PAR. *vultu inquieto & anxio.*

He! nondum planè rem transegit.

CHRYS.

Quandonam igitur?

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/21 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

PAR.

He! ... Non ſatis liquet.

CHRYS.

Quid ita?

PAR. *dolorem ſimulans.*

Quia magnum invenimus infortunium.

CHRYS.

Jam-ne pecuniam aleæ commiſit? Dic, age, dic, loquere.

PAR.

At noli quæſo vociferari, ne, ut mihi, ſic illi ſomnum excutias.

CHRYS.

Vix me contineo, quin conclave irrumpam: & illum... PAR. *oppoſito corpore Chryſorium ab oſtio removet.* Ho... Ho... Ne ſævi tantopere.

CLEOB.

Nondum audiviſti, quid narrare velit Parmeno.

CHRYS.

Jam ſentio, jam video, luſit de meo, qui ultrà non poterat de ſuo.

PAR.

Ludum loqueris. Atqui minimè ludus fuit, ſed concertatio gravis.

CLEOB.

Quin igitur narrare pergis, quod cœpiſti.

PAR.

Dum ad præfectum equeſtris turmæ ſedulò pergimus, cum præſente pecuniâ, in prædones incidimus.

CHRYS.

In aleatores videlicet.

PAR.

In prædones prædatores. Illi herum comiter adoriuntur primùm, mox armis infeſtis petunt. Ille, quoad licet, reſiſtit. Manu movet arma, oculis fulgurat, voce intonat, cœlum ipſum territat, ut facilè intelligas, qui vir ſit, qualis bellator futurus: *à parte.* (Si bella unquam gerit.) Quid multa? numero victus eſt. Omni pecuniâ ſpoliatus. Meâ tamen operâ eductus è prælio, domum integris veſtibus & incolumis rediit.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/22 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

CHRYS.

Vah! juvenem perditum!

CLEOB.

Illius sanè dolenda sors.

CHRYS.

Dic illius culpam omni supplicio dignam.

CLEOB.

Quod in prædones inciderit, non culpa, sed casus fuit.

CHRYS.

Tu illum, credo, velis defendere. Non intelligis, quid narret Parmeno?

PAR.

Vera certè narravi, in prædones incidit, prædonibus præda factus est.

CLEOB.

Hoc cuivis potest accidere, hoc mihi, hoc tibi.

PAR. *à parte.*

Non item mihi: nam ...

CHRYS.

Omitte, Cleobule, factum excusare pessimum, id neque postulat quæ tibi cum illo intercedit amicitia, neque cognatio.

CLEOB.

Si quid malè gessit, nolim excusare quidem, sed neque accusare velim, si quid fortunâ & casu accidit.

PAR.

Optimè tu, nam solo fortunæ crimine est miser.

CHRYS. *sedens, stante ad dexteram Cleobulo.*

Heu me infortunatum patrem, & infelicem patruum! Pater fui; gnatus mihi obtigit unicus, unicè dilectus; pravis sodalitatibus sese applicuit; frustra revocavi. Voluptatibus se dedit, animi & corporis vires miserè afflixit, brevi occidit, ætate fermè puer, jam flagitiis senex. O nate! ... justis da veniam lacrymis.... Illo extincto in filium fratris demortui amorem totum transtuli meum, hunc habui pro filio, educavi pro meo, amavi, dilexi ....

CLEOB. *Chrysorii sedili innixus.*

Et certè amari dignus fuit, ingenio, naturâ, indole, pudore, comitate, suavitate.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/23 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

CHRYS.

Fuit quidem amari dignus, fuit.

CLEOB.

Et eſt.

CHRYS.

Fuit, inquam: omnes quas commemoraſti dotes una corrupit aleæ cupiditas; & ex ſuavi iracundum, ex hilarimoroſum, ex liberali ſordidum fecit.

PAR. *à parte.*

Illum deſcribit graphicè.

CHRYS.

Ex quo ipſum aleæ inceſſit furor, urbanitatis, amicitiæ, humanitatis etiam officia negligit omnia.

CLEOB.

Amat te, & colit, hoc ſcio: Tu mihi crede.

CHRYS.

Factis credo. Amat me ſcilicet, qui, ex quo juris ſui per ætatem factus eſt, conſilia, preces, minas, monita ſpernit mea; qui diu noctuque aleatoria circum fora curſitat; quem vix habeo præſentem domi, niſi cùm exhauſta ludo crumena deficit; qui me quotidie ſolicitat, angit, & curis cruciat amariſſimis; qui modò pecuniam meo ſumptam nomine profudit....

PAR.

At ego nunquam dixi profuſam ab illo pecuniam.

CHRYS. *ſurgit, manu Parmenoni minitans.*

Id etiam negas, mendaciorum artifex?

***

PÆZ.

An te jussi mendacia instituere, perfide?

PAR. *citò recedens.*

Vah! si me unquam tuâ causâ mendacem argueris, occidito.

***

CHRYS.

Fato obſecutus es tuo! dic genio tuo, dic pravæ cupiditati. At nonne te animum ab aleâ prorſus alienum habere dixeras?

PÆZ.

Et dixi, & credidi.... Nunc etiam credo.... Imo ſentio... Sic eſt, illam execror.

CHRYS.

Illam execraris? Hoc credis? Hoc ſentis?

PÆZ.

Tam ſentio, quam vivo; atque ut id me tu quoque ſentire ſcias, ab aleatorum ſodalitiis jam nunc longè fugio, uti jubes; quod ſuades, militiam ſequor; & quoniam pecunia tuo nomine accepta mihi inſano periit, certum eſt ex duce militem fieri, gregarios inter nomen dare; ſicque de me pœnas ultrò ſumere.

CLEOB.

Pœnitentem facti vides.

CHRYS.

Egregia verò pœnitentia, peccatum ſi quis tunc oderit, cùm peccare ultrà nequit!

CLEOB.

Peccare ne ultra velis, facit quandoque felix quædam calamitas.

CHRYS.

Rarò pœnitet verè, quem ſerò pœnitet.

PÆZ.

Pœnitentia ſera quidem, at vera mea eſt.

CHRYS.

Nunquam tu te ludo trades intemperantiùs?

PÆZ.

Nunquam, uſquam.

CHRYS.

Quanquam multa peccaſti hactenus, tamen iſthuc ſi tibi certum, & animo fixum crederem....

PÆZ.

Oh certum eſt; ratum eſt; hoc crede, hoc jurejurando, ſi vis, confirmabo....

CHRYS.

Noſo.

PÆZ.

PÆZ.

Vis contester, quidquid in cœlo sanctum est? ...

CHRYS. *manum Pæzophili cohibens.*

Abstine; jam nimium sæpe cœlum onerasti conviciis, & sacrum perjuriis obligasti caput.

PÆZ.

Per istum amorem erga me tuum, quo nihil in terris mihi sanctius est, promitto, spondeo, juro. ...

CHRYS. *iterùm Pæzophili manum cohibet.*

Omitte, inquam, sacramentis adstringere te, quæ fallas brevi.

PÆZ.

Si fallo; si quam tibi do fidem, resolvo, de me quidlibet statue, me domo abige, expelle, abdica; atque, ut omnia uno verbo supplicia complectar, amare me desine.

CHRYS.

Pæzophile, quam in te legem statuas, etiam atque etiam vide.

PÆZ.

Video.

CHRYS.

Illam si violaveris, ego non item.

PÆZ.

Illam si violabo, neque mihi per te ignosci velim, ipse neque ignoscam mihi.

CHRYS.

Accipio conditionem, atque ut ab aleâ recedas, te militiæ addicam, quo nomine decet & loco.

PÆZ.

Quovis loco decet.

CHRYS.

Jam rei bellicæ administrum conveni, jam equitum magistrum adivi, nunc turmæ præfectum adibo, cum illo paciscar, & argentum ipsi de meo numeratum dabo.

PÆZ.

Te-ne, patrue, adeò clementem, adeò beneficum, liberalem, prodigum? ut...

CHRYS.

Dum te à damnosâ libidine redimam, quolibet pretio bene redemptum putem.

PÆZ.

Quas tibi pro tali beneficio persolvam gratias?

CHRYS.

Beneficio rectè utere; hoc unum à te grati animi pignus volo.

PÆZ. *manum Chrysorii osculans.*

O patrue! quàm merito tuo amo te!

***

PÆZ.

Erras, Cleobule, erras; venenum ipſo vires amittit uſu. Ego ſum Mithridates alter; nullum jam mihi virus nocere poteſt.

CLEOB.

Venena tamen fuge; &, quod facere ſolent, qui ex morbo convaluerunt, cibos aſſume cum delectu, qui ſapiant pariter, & nutriant. Unum aliquod vel multiplex ſtudii & exercitii genus elige, quo te oblectes, dum te bellicus exerceat labor.

PÆZ.

Nam quo me ſtudio delectari velis?

CLEOB.

Vis unà mecum audire concentus muſicos? Privatas in ædes conveniemus, aderunt amici, alii cantûs, alii fidium periti.

PÆZ.

Omitte. Non placet ſymphonia, non ſapit auribus iſte vocum, fidium, ima, ſumma, media ſimul canentium ſtrepitus. Iſta vocabulorum modò lentè, modò præcipitanter, ſæpe promiſcuè occurrentium, recurrentium, concurrentium colliſio.

CLEOB.

Atqui tamen ſapit multis.

PÆZ.

Non mihi.

CLEOB.

Vis urbaniorum hominum feſtivis intereſſe circulis & confabulationibus?

PÆZ.

Apage inficeta illa otioſorum hominum ineptias conferentium colloquia; illas confabulationes tædii & oſcitationis plenas: iſthæc ſane mulierculis & *Marchionibus* noſtris oblectamenta ſuade, non viris....

CLEOB.

Quod viros delectat, ſuadeo. Placet villas & domos elegantiores in ſuburbiis poſitas ambulando, equitando inviſere? famem & ſitim eundo colligere, utramque cibo levare modico quidem, ſed jucundo, quia foris, quia fortuito, quia raptim & quaſi furtim ſumpto vel oblato.

PÆZ.

Nam quid ego quæram extra urbem ædium elegantiam, cùm ipsa urbs passim offerat? quid comessationes foris expetam, cùm possim habere domi? quid famem & sitim currendo elaborem mihi, cùm utrámque vel sedenti natura objiciat?

CLEOB.

Neque placebit venatio?

PÆZ.

Nempe surgam bene mane, toto discurram die, totus sudore diffluam, luto conspergar aut pulvere, ut quadrupedes ego bipes consequar; he! si palato arridet ferina caro, ematur argento, non labore infinito comparetur.

CLEOB.

Pæzophile?

PÆZ.

Quid est?

CLEOB.

Amice!

PÆZ.

Quid me respicis?

CLEOB.

Intuere me.

PÆZ.

Intueor.

CLEOB. *leniter Pæzophilum palpans.*

Mihi credè, nondum convaluisti bene.

PÆZ.

Illud verò undenam arguis?

CLEOB.

Stomachus omnes qui respuit cibos, etiam humore vitioso est gravis.

PÆZ.

Tu me amorem aleæ nondum abjecisse censes?

CLEOB.

Censeo.

PÆZ.

Ego me procelloso, toties naufragus, iterum credam mari?

CLEOB.

Id prorsus metuo.

PÆZ.

Cleobule, ne metue. Aleam tam odi malè, quàm amavi perditè; atque ut ipsi aperta profitear odia, juvat in aleatores satyram scribere.

CLEOB.

Tu in aleatores scribes satyram?

PÆZ.

Maximè. Illorum vitia novi omnia.

CLEOB.

Multa te docuit usus.

PÆZ.

Versiculos olim scriptitavi non inficetos.

CLEOB.

Scio.

PÆZ.

Vel si natura neget, faciet indignatio versum.

CLEOB.

Vale, amice, satyram scribe, sed exerendo stylum in aleatores, vide, ne ipse te confodias.

PÆZ.

Si qua mihi fortè inferam vulnera, hæc mihi salutem afferent.

***

due, & acumen cruentum exere. Atenim quis ille homo se nobis improvisò huc intulit?

***

PÆZ.

Uno verbo fraudulenter. At ego falli possum, nequeo fallere; & malim perire alterius fraude, quàm meo quisquam pereat dolo.

MIS.

Næ, tu istâ probitate tuâ dignus es, quem fecisse miserum fortunam pœniteat; neque tanta virtus potest non esse felix aliquando.

PÆZ.

Si felix esse possem, jam fuissem. Sed virtute nullâ fortunæ pertinacia vincitur.

MIS.

Vincitur constantiâ. Multos adeò vidi, quos illa miseriis diu conflictatos respexerit tandem & ad ima detrusos, repente præter spem, ad summa provexerit.

PÆZ.

Vidisti multos?

MIS.

Imò plurimos, & vitasi superabit mihi, plures videbo. Hoc usu quotidiano venit. Hoc juveni optimo heri accidit, qui beneficio utebatur meo.

PÆZ. *à parte.*

O si me fortuna isti addat numero! sed nolit perfida...

MIS. *abire se simulans.*

Sentio, me tibi gravem ac molestum advenisse. Itaque...

PÆZ.

Mane tantisper. *A parte.* Quid si aleam experiar vel semel? ... semel dico. Nam illi ultra me dedere, neque lubet, neque licet. At si semel... si tantùm semel, ne fortunæ videar deesse, adesse illa si velit.

MIS.

Valere te, Pæzophile...

PÆZ.

Manedum, obsecro. *A parte.* Quàm me fortuna citò perdidit, perditum recreare tam citò potest.

MIS.

Aliò me res vocant. Neque...

PÆZ.

Resiste paululùm. *A parte.* Si fortuna mihi faveat, ædes

& prædia, quæ ignaro patruo vendidi, fortè recepero. Si recipiam, ab ejus iracundâ metuam nihil. Tum bene aleæ dicam æternum vale; tum aleatoria deponam arma victor, uti decet, non victus, quod doleo.

MIS.

Tibi melius esse cupio, vale.

PÆZ.

Expecta, quæso. Mene vis & potes juvare?

MIS.

Possum per amicos, &, si voles, volo.

PÆZ.

Sed ne me juvando jugules.

MIS.

Non me nosti, sat scio. Neque is ego sum, qui ex alienis ærumnis lucrum velim facere: neque tu is es, qui ex alienis opibus debeas damnum pati.... Tu per ætatem jam in tutelam venisti tuam, nonne?

PÆZ.

Mei sum juris, *à parte*, & alieni æris.

MIS.

Isti debetur ætati reverentia... Tu Chrysorii hæres proximus?

PÆZ.

Et unicus.

MIS.

Magna prædicas. Magni faciendus es. Chrysorius iste dives est?

PÆZ. *subirascens.*

Ditissimus.

MIS.

Tecum profectò agendum est clementissimè... Chrysorius vultu quidem sanus est, sed minùs tamen firmâ dicitur uti valetudine.

PÆZ.

Debili admodùm est pectore, & crudo stomacho.

MIS.

Id certè mihi dolet: nam est ille bonus vir. Tibi verò opera nusquam deerit mea. Tantùm velim reputes, quanta sit hodiè rei nummariæ difficultas.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/34 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

PÆZ.

He! nimiùm ſcio & ſentio.

MIS.

Amici, quorum tibi opem ſpondeo, non ſunt illi quidem quæſtûs avidi, ſed beneficia tamen ſua amant bene collocare, apud gratos videlicet & cum gratiâ.

PÆZ.

Mitte verborum ambages. Pecuniam quanti vendis?

MIS.

Facis contumeliam; neque ego...

PÆZ.

Intelligo, quid peccaverim. Verbo ſum lapſus; de amicis tuis dictum oportuit. Age, iſti amici quinam ſunt, ubi ſunt?... prodeant.

MIS.

Illos cave ſic natos, vel inſtitutos putes, quomodò amicorum vulgus, qui beneficia jactantiùs prædicant. Id ſtudent iſti maximè benefaciendo, ut lateant. Proinde, tibi ſi bene fieri velis, ſequere me tacitè; &, quâ deducam, veni.

***

PAR.

Salubre eſt: proderit capiti.

PÆZ.

Tu mihi loquacitate tuâ obtundis caput.

PAR.

Me'n ſequi vetas?

PÆZ.

Veto.

PAR.

Parebo. Nihil facilius. Juſculum ſorbillabo, nihil ſuavius. Stomachum irrigabo, nihil ſalubrius. Tum ſi ſomnus placidè obrepſerit, illum benignè admittam oculis; & quieti me dabo, dum ſe iſti mitiſſimo vulturi herus eviſcerandum dabit.

ACTUS II.

SCENA PRIMA.

PÆZOPHILUS.

PÆZ. *Theatrum ingreditur peras excutiens, ut tinnientis argenti ſonus audiatur.*

O Bona, ô felix, ô ſuavis alea! heus Parmeno!... nullusne creditorum ſequitur? Parmeno!... ſi me nummatum ſcient, protinus omnes advolabunt... Parmeno!

SCENA II.

PÆZOPHILUS, PARMENO.

PAR. *reſpondet in poſtſcenio quaſi derepente à ſomno excitatus.*

QUIS me vocat?

PÆZ.

Ubi delitescis, maſtigia?

PAR. *oculos ſopore gravatos manu perfricans.* Adſum.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/36 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

PÆZ.

Excuba vigil ad fores, & omnes quotquot pecuniam petent, à limine ſedulus amove. Audis? *ſervum vellicando expergefacit.*

PAR.

Ahy! audio & ſentio. Vigilabo, & vigilare quidem malim, quàm his illepidis per ſomnum turbari ſomniis.

PÆZ.

Quid ais lepidum caput?

PAR.

Aio objectum eſſe mihi modò ſomnium minimè lepidum, quia vidi te...

PÆZ.

Quia vidiſti me, illepidum fuit ſomnium, ſcilicet?

PAR.

Quia vidi te aleâ perditum, ære alieno oppreſſum, bonis exhauſtum omnibus, alienâ vix vitam tolerare miſericordiâ.

PÆZ.

Somnia, Parmeno, ſomnia.

PAR.

Sua ſomniis aliquando conſtat fides.

PÆZ.

Somnia, inquam, mera. Vicimus: fortuna jam noſtra eſt. Vicimus hem... audi, *crumenam excutiens ex argento tinniente ſonos exprimit.*

PAR.

O ſuavem ſonum! audiam quæſo iterum; *aures arrigit, ut ſuaves excipiat ſonos.* O dulcem ſymphoniam! Illam, credo, exceperunt creditores tui; trahuntur ſoni dulcedine. Illos properantes video.

PÆZ.

Illos abige, dum illic numerabo partam ludo pecuniam.

PAR.

Abigam. Tu modò pactam mihi mercedem numeres.

PÆZ.

Factum puta.

PAR.

Fieri volo.

PÆZ.

Fiet.

PAR.

Illis dabo verba, tu mihi nummos dabis.

PÆZ.

Dabo.

PAR.

Abi ſecurus. Tua expediam nomina, quomodo ſua ſolent viri nobiles.

***

ACESTES.

Ego accessi primus; neque per negotia moram ferre licet.

PAR.

Æquum rectumque postulas, Aceste, primus venisti, primus abibis. Vos pauxillulùm abscedite.

***

didæ, Illæ ad virtutem bellicam faciunt haud parum. Olim rigebant ferro noſtri bellatores. Hodie fulgent auro. Aureos verè nunc habemus duces. Pergamus ultra. *Item... item... item pro Parmenonis veſtibus ſexaginta nummi.* Quid, malum! pro iſto ſago vel potiùs ſacco ſexaginta nummos petis?

ACESTES.

Sagum appellas? adſtringe globulos. Vide quàm (*Parmenonis veſtem concinnè accommodat*) aptum ſit ad ſtaturam, quàm habile! quàm graphicè te deceat.

PAR.

Non iſta induſtriæ tuæ laus eſt, ſed hujus ſtaturæ elegantis, concinnæ & ad dignitatem appoſitæ. *Incedit ſeſe eleganter circumſpiciens.*

ACESTES.

Statura quidem elegans & gracilis; ſed ipſa veſtis ad elegantiam corporis exacta.

PAR.

Ut palpat molliter! ... Nolo tibi litem movere, Aceſte. Huc denique ſumma ſummarum redit. *Bis mille ſeptuaginta novem libræ, ſex aſſes, novem denarii Francici.* Nihilne ſubducendum?

ACESTES.

Ne teruntius quidem.

PAR.

Quoniam ita conſtant rationes, nihil reſecabitur. (*Scribit in tergo chartæ luſoriæ, quæ unius Regis effigie inſignitur.*) *Aceſtæ debentur bis mille ſeptuaginta novem libræ, ſex aſſes, novem denarii Francici.* Abi.

ACESTES.

Quam tu mihi chartam offers?

PAR.

Chartam Regiam & Cæſaream. Reſpice.

ACESTES.

At pecuniam volo.

PAR.

Vis pecuniam?

ACESTES.

Maximè.

PAR.

Bene te novit Pæzophilus, qui te pecuniæ avidum dixit non ſemel.

ACESTES.

Bonâ illius veniâ dixerim; eſt ille quàm ego lucri cupidior, qui diu noctuque aleæ periculum facit, qui ludit.

PAR.

Ludit animi causâ.

ACESTES.

Scilicet... mihi crede, niſi propoſitum eſſet lucrum iſtis aleatoribus, temperarent ludo, vel potiùs abſtinerent. Ego pecuniam arte quæro & labore, ut vivam, illi ſorte & ſæpe fraude, ut abundent.

PAR. *à parte.*

Apud nos quidem nihil redundat.

ACESTES.

Quòd mihi ſi notus bene fuiſſet Pæzophilus, nunquam illi dediſſem operam.

PAR.

Noli ſtomachari, Aceſte, vis pecuniam? dabitur.

ACESTES.

Detur modò.

PAR.

Modò! modò! An ignoras tritum illud adagium: Nemo dat, quod non habet.

ACESTES.

Quæratur certè.

PAR.

Quæretur.

ACESTES

Et inveniatur.

PAR.

Invenietur. Brevi militatum ibimus. Cum hoſte confligemus. Illum caſtris exuemus. Capſam nummariam excipiemus. Argenti & auri multum auferemus; inde tibi certa comparabitur pecunia, & computabitur. Vale.

ACESTES.

At....

PAR. *Aceſten versùs januam deducit.*

At nihil certius.

ACESTES.

Sed. . . .

PAR.

Sed. . . tranquillus esto: & cave mussites, aut cæteris quidquam indicaveris. Succede, Grytariopola.

***

PAR.

Oſtende codicem. Rationes inſpiciam ipſe, & expendam.

GRYT.

Quònam verò illa tranſtulit ſigna, quæ ornando huic cubiculo petierat.

PAR.

Quæris, quò tranſtulerit... illa traduxit in Academiam neſcio quam, & viris Academicis talium rerum ſtudioſis dono dedit.

GRYT.

In Academiam, inquis? Ergo in Academiam numismatum?

PAR.

Numismatum vel nummorum, ut libuerit.

GRYT.

An ex illâ eſt Academiâ?

PAR.

Ex Academiis omnibus eſt. Has omnes ſuis ditat opibus.

GRYT.

Munificus reverà fuit olim Pæzophilus. Nunc verò cur creditores differat, neſcio. An deeſt illi pecunia?

PAR.

Semper adeſt & quidem plurima; ſed militiam cogitamus. Militiæ jure utimur. Libellum recipe.

GRYT.

Quod mihi militiæ jus prædicas?

PAR.

Æs alienum ſerò diſſolvimus. Hoc militiæ jus eſt.

GRYT.

Iſtud hercle jus injuria eſt.

PAR.

Cave dixeris, quæ te bonum civem neque loqui, neque ſentire omnino decet.

GRYT.

Non video.

PAR.

Vide. Annon Respublica rei privatæ anteponi debet?

GRYT.

Fateor.

PAR.

Qui militiæ dat operam, nonne dat operam Reipublicæ?

GRYT.

Neque istud nego.

PAR.

Opera militiæ an dari potest sine armis, sine equis, sine vestibus, aliisque id genus instrumentis prope innumeris?

GRYT.

Haud equidem puto.

PAR.

An ista militiæ instrumenta comparari queunt sine pecuniâ?

GRYT.

Expecto, quorsum evadas.

PAR.

Jam illuc perveni. Ergo jus postulat, pecuniam primùm concedi militiæ, hoc est Reipub. postremò creditoribus.

GRYT.

At si totam Reipublicæ conceditis pecuniam, in rem meam cedet nihil.

PAR.

Erras, Grytariopola, erras. Nam qui modò è re privatâ facimus publicam, mox è re publicâ privatam faciemus. Non intelligis?

GRYT.

Qui modò è re privatâ facitis publicam, mox è publicâ privatam facietis. Istud haud sanè planum est.

PAR.

Explanabo. Post æstiva hiemabimus. Nonne?

GRYT.

Credo equidem.

PAR.

Hyberna quàm nobis quæstuosa fore putas?

GRYT.

Haud satis assequor.

PAR.

Scies. Abi modò cum libello, & post hyberna nos conveni.

GRYT.

At longa mora est.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/44 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

PAR.

Statim redibis.

GRYT.

Interea verò. . .

PAR.

Interea bene ſperabis.

GRYT.

Atqui vivendum eſt.

PAR.

Qui ſperat, nonne vivit?

GRYT.

Verùm. . .

PAR. *Grytariopolam violenter foras trudit.*

Verùm . . . averte vultum, & ne reſpectes. Ingredere, Æſchrokerde.

***

ÆSCHR.

Omnino. Pæzophili manum agnoſce.

PAR.

Agnoſco... Ah memini, memini; nummos dederas ducentos cum neſcio quibus quisquiliis; herus ſcripſit trecentos. Rediiſti paulò poſt cum ſyngraphâ, libras ſcripſit mille. Rediiſti ſæpius, & eò tandem res rediit, ut mille nummos debeat... hon... non petis pecuniam, Æſchrokerde?

ÆSCHR.

Non admodum; neque ſum tam durus, ut...

PAR.

Expectabis facilè.

ÆSCHR.

Jam expectavi, &, ſi lubet, expectabo.

PAR.

Credo equidem. Nam tibi lucrum eſt in morâ.

ÆSCHR.

Illam poſſim modò exigere pecuniam; & mutuam dare mercatoribus, qui in Indias proficiſcuntur.

PAR.

Nunquam facies; ſcis, nullam eſſe totâ in Americâ fodinam, unde tantum haurias, quantum ex hac domo.

ÆSCHR.

At metuo, ne exhauriatur.

PAR.

Illam quidem fodiunt multi, & confodiunt; at ſupplebitur.

ÆSCHR.

Unde?

PAR.

Quæris? ex militiâ. Per æſtiva quæremus gloriam; poſt verò ex militum & equorum ſupplemento quæremus pecuniam. Filios familias conſcribemus plurimos. Illos parvo ememus. Magno parentes rediment. Hinc adeò lucrum ingens & certum.

ÆSCHR.

Quid ſi per æſtiva Pæzophilus mortem obierit?

PAR.

Habes domi pignora, quæ nuper accepiſti; vaſa ænea & affabrè facta.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/46 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ÆSCHR.

Malim argentum, quàm istud æs fusile.

PAR. *leniter palpans Æschrokerden.*

Qui ex papyro tantùm auri confecisti, ex ære argentum conficies facilè. *Reddit Syngrapham.*

ÆSCHR

Syngrapham hanc referam proximâ die, ut addatur literula.

PAR.

Addam, si vis tres literas, quæ tuum cognomen efficiant: *à parte.* Nam tu es homo trium literarum.

ÆSCHR.

Hâc in re operâ nihil opus est tuâ. Ego . . tibi volo . . . bene esse . . . *fingit se velle aliquid dare Parmenoni, sed nihil, præter sudarium, è perâ extrahit, servumque ludificat.* Vale Parmeno, servorum optime!

PAR.

Vale, Æschrokerde, fœneratorum turpissime, juvenum pernicies, populi fraus, omnium quantum est, qui vivunt, hominum homo omni supplicio dignissime!

Nemone est, qui pecuniam flagitet præterea? Tres jam absolvi creditores sine pecuniâ. Quartum video, mihi ignotum quidem, sed herus tot comparat quotidie, ut jam neque quid debeamus, neque quibus certò sciamus.

***

ATYCHES.

Neutiquam: nequedum eò me adegit improba necessitas, ut. . .

PAR. *à parte.*

Bene est, occurrit tandem vir probus, qui nihil petat pecuniæ. *Ad Atychem:* Ignosce, quæso. Is ipse, quem quæris, est mihi dominus, homo æqui & recti apprimè tenax, qui nihil metuat magis, quàm ne quid cuiquam debeat; & pecuniam ultro potiùs obtrudat creditoribus, (si qui sunt) quàm ab illis quidquam expostulari sinat.

ATYCHES.

Laudo mores domini probos. Ipsum, nisi forte molestum est, paucis velim.

PAR.

Illum monebo. Tu nomen edoce.

ATYCHES.

Nihil opus est meum resciat nomen. Ipsi me indicabo satis.

***

PHIL.

Ex te, pater, audivi ſæpius, viros in aulâ degere noſtri generis plurimos, an illos inviſes brevi?

ATYCHES.

Nunc equidem haud vacat. *A parte.* An meum illi ferant conſpectum? illorum ipſe an conſpectum feram? ... En, credo, Pæzophilus. Compone te ad reverentiam, nate.

***

PÆZ.

Doleō, quòd in te fortuna posuerit levitatis exemplum suæ. Sed qui fortunæ culpâ miser est, non suâ, hic miseriæ parte levatur maximâ.

ATYCHES.

Utinam culpâ vacarem. Sed ita fortunam arguo, ipse me ut incusem magis.

PÆZ.

Non tu ex illis es, quos aliena felicitas ærumnis immersit maximis; qui, quòd reliquos viderint auro ditatos Indico, dum opes amplas, spes ampliores infido credunt mari, utrasque simul amiserunt?

ATYCHES.

Fortunarum equidem naufragium feci, sed oceano procul. Neque me quæstum facere hac decuit viâ. Eo sum genere natus & loco... parco dicere.

PÆZ.

Hâc etiam viâ quæstum faciunt viri nobiles haud ignobilem... Neque tu illos imitatus es, qui equos, canes venaticos, impensis alunt grandibus, ferasque consectando agris & agricolis perniciem, sibi & rei domesticæ labem inferunt?

ATYCHES.

Venatum exerceo quidem; sed venatu cibum quæro, neque me tam eò voluptas impellit, quàm necessitas.

PÆZ.

Neque illud tibi contigit, quòd viros nobiles ruri degentes sæpe perdidit, qui vicinos si habeant juris sui retinentes plus æquo, vel alieni appetentes, jurgantur verbis, rem agunt lite vel ferro, alterutro pereunt, & vel profundunt vitam miserè, vel patrimonia in forum nunquam reditura stultè conferunt?

ATYCHES.

Cum vicinis maxima mihi semper fuit concordia; unus ipse mihi infensus fui. Unus me perdidi. Et quoniam mea exoptas scire infortunia...

PÆZ.

Da, quæso, veniam. Imprudens forsitan ego fui nimium inquirendo. Sed alienos casus audire hoc vulgò magis amamus, quò miseramur magis.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/50 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ATYCHES.

Ne quære plura. Scire, quod humanitus & humaniter cupis, scies. Me quâvis procellâ, quovis incendio pestis immanior opibus evertit. Fortunæ meæ ad infamem allisæ sunt scopulum, qui multorum fregit, & deinceps franget rates, ... ad mensam aleatoriam scilicet.

PÆZ. *verbo commotus ac territus retrogreditur.*

Quid ais?

ATYCHES.

Quod factum.

PÆZ. *ad Atychem accedit.*

Ergo te ventus semper adversus tulit.

ATYCHES.

Ventus provexit nimium secundus, & in altum propulit, idemque aurâ me decepit suâ; cui dum indulgeo fidentiùs, ad scopulum impegi, naufragium feci, propè nudus vix emersi. Statim collegi rei domesticæ reliquias; urbe discessi; ruri me abdidi; ibi cum familiâ... omitte velle plura scire... Meas narrare potui ærumnas, quas merui; meorum miserias, quas feci, ne possim eloqui, lacrymæ prohibent & pudor.

PÆZ.

At illud ne taceas, à me quod velis auxilium dari.

ATYCHES.

Dicam. Est mihi filius ætate jam adultus, hunc, vel tacente me, natura generis admonet sui. Juvenem tædet ruri vivere. Ardet sibi nomen facere. Militiam expetit: illum deduxi ad Neoptolemum, cui jam grandi notus fuerat puer; speravi, me ab ipso aliquid posse filio impetrare, sed turmam equitum vendere se ait, &, dum vendit, spes meas, nisi tu erigis, penitus affligit.

PÆZ.

Sperare te bene jubeo. Prodeat in conspectum adolescens.

***

PÆZ.

Nota prorsus, & nostris annalibus consignata belli fulmina.

ATYCHES.

Hos inter avos numero, ille inter proavos.

PÆZ.

Talem juvenem, tali genitum patre, talibus oriundum majoribus prima belli munia decet appetere.

ATYCHES.

Olim decuerit; nunc verò haudquaquam licet. Contractis rebus, vota contrahimus simul. Voluntarios inter equites illum admittas precor; hoc unum erit satis, hoc unum oro.

PÆZ.

Iniqua poscis, quia minora petis. Illum certè subcenturionis munere in castris fungi par est.

ATYCHES.

Par quidem sit, nisi faciendis esset impar sumptibus. Quàm simplici cultu sit ornatus, vides. Hunc tamen ut pararem aliis rebus parcendum malignè fuit. Satis itaque, dum meliora superi sinant, satis mihi & illi fuerit, si tuos inter equites tertium à te obtineat locum. Felix, vel dum egebit multis, illum si benigno interdum respicias lumine.

PÆZ.

Illum habebo, quo numero decet, & loco.

ATYCHES.

Magistrum, ducem, patronum, nate, respice, venerare, ama, & si potes, imitare.

PHIL.

Illi me discipulum, militem, clientem, sponte ac lætus offero.

PÆZ.

Te mihi commilitonem, te in castris convictorem, te laborum & gloriæ comitem accipio lubens.

PHIL.

Duc me, duc quocunque libuerit. En adsum paratus quòlibet comitari, præire, vel sequi.

PÆZ.

Quid! per medios hostes?

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/53 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

PHIL.

Per medios enſes, per medios ignes gladius hic inveniet viam, aut faciet tibi. *Enſem ſtringit.*

ATYCHES.

Quid agis, nate, vel loqueris? Ferrum reconde, linguam cohibe! *Ad Pæzophilum.* Tu, quæſo, da veniam.

PÆZ.

Placet hic animus, placet hic ſermo non veniâ, ſed laude dignus. Dexteram junge, animoſe juvenis!

ATYCHES.

Dexteram oſculare.

PÆZ.

Fidem jam nunc tibi adſtringo meam.

PHIL.

Tibi hanc animam dedo.

PÆZ.

Te Chryſorio tamen patruo meo, qui in emendâ equitum turmâ mihi operam impendit, ſiſti & offerri velim.

ATYCHES.

Siſtam illum & offeram. Nec ſilebo, uterque noſtrûm quantùm debeat tibi: quantùm ille tuis debeat lætari moribus. Te ſemper valere Atyches pater, Philocles filius, ambo votis orant communibus.

PÆZ.

Ambo valete.

***

***

PAR.

In promptu causa est. Olim Bacchum sequebar, tu fugiebas aleam. Ego nunc Bacchum fugio, tu aleam sequeris. Pecuniam servare non poteram, tu poteras; nunc minimè potes; possum ego maximè. En adeò, cur mercedem olim renuerim, hodiè petam.

PÆZ.

Quoniam ita placet, numerabitur pecunia. Quot annos mihi in famulatu ades? *Ambo ad mensam aleatoriam accedunt.*

PAR.

Sex annos quidem, sed octo numerare jure optimo potes.

PÆZ.

Me ludis, credo: nam cur præter illos sex addantur duo?

PAR.

Quia ludis.

PÆZ.

Quia ludo?

PAR.

Maximè. Ausculta, precor. Duo sunt anni, ex quo ludis.

PÆZ.

Fateor.

PAR.

Cæteri famuli dant operam dominis diu vel noctu, alterutro tempore dormiunt. Ego tibi ab annis duobus, ex quo diu noctuque ludis, operam do & noctu & diu. Duplicato famulatûs tempore, duplicanda igitur merces.

PÆZ.

Cave, ne tibi duplicentur verbera, ridiculum caput!

PAR.

Agedum, mercedem pro annis sex integris pende integram.

PÆZ.

Age tu! quantum tibi debeo?

PAR.

Istâ computatione facilius nihil. Centum libras pepigisti Francicas in annos singulos, sex anni sunt, sexcentas planè libras exigo.

PÆZ.

Optimè tu quidem, sed ex summâ id omne detrahendum est, quod surripuisti mihi.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/56 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

PAR.

Ego nihil hercle ſurripui tibi. Te quidem pecuniâ emunxerunt ſæpe famuli; ſed illi videlicet famuli picti, haſtati, vel malè cordati, Hectores, Parides....

PÆZ.

Accede, numera.... Ut exultas!

PAR.

Placet iſte color. Quinque... decem... nimium properas.

PÆZ.

Nimium moror. Hic ſunt nummi centum numerati & probati, hos habe.

PAR.

Nihilne præterea?

PÆZ.

Nihil.

PAR.

Alterum tantum debes.

PÆZ.

In præſentia id unum dabo, ut diſcas uti. Vide, hoc tibi ne pereat.

PAR.

Ne metue. *Secedit in angulum.* Numerabo ipſe, hâc in re nemini tam credo, quàm mihi.

***

CLEOB.

Qui sæpè ludo noctes dedisti integras, horam patruo & amicis unam non dabis aut alteram? sequere me!

PÆZ.

Quid fiet à prandio?

CLEOB.

Quod videbitur. Propera!

PÆZ.

Ahy!

CLEOB.

Quid respicis? Ne facias moram!

PÆZ. *ægrè & iniquo animo obsequens.*

Facio, quod jubes.

***

PAR. *fugiens insidiantem Pseudolum.*

He! noli propiùs accedere.

PSEUD.

Vah! quàm superbus es! méne fugis?

PAR.

Neutiquam.

PSEUD.

Non me nosti, credo. Jam oblitus es mei.

PAR.

Oh! novi te, Pseudole, cum istâ tuâ vulpinâ facie, novi te.

PSEUD.

Et amas?

PAR.

Admodum.

PSEUD.

Patere igitur, quod *Marchiones* nostri palam inter se & passim factitant, patere, te complectar & fraternè osculer.

PAR.

Dixi jam, & interdixi, ne me velis attingere.

PSEUD.

Nam cur?

PAR.

Transi ad sinistram, & latus dexterum attingas cave.

PSEUD.

An dolet tibi?

PAR.

Ut pera intumuit! vide.

PSEUD.

Istud si vis onus excutio tibi, & in me recipio; ita amo te.

PAR.

Illud ego retinebo sedulus, ita mihi à te metuo.

PSEUD. *insidiari desinit.*

Pecuniâ abundas, amice: tibi gratulor.

PAR.

Mihi gaudeo. Unde tu autem?

PSEUD.

Ex villâ, quò herum adegerat clades aleatoria; sed copias rure supplevimus. Redimus ad pugnam certi vincere, aut...

PAR.

Aut?

PSEUD.

Aut fame emori.

PAR.

Dignam aleatore fortem! ubi autem tuus iste Astragalus?

PSEUD.

Stat illic præ foribus, ubi sodalis occurrit vetus. Præmisit ille me, ut quærerem, num . . Subit.

***

PSEUD. *à parte.*

Parmenonem, quonim pecuniâ onuſtus eſt, oportet ludo aut vino expugnem.

ASTR.

Nec antè dimittam, quàm ejus marſupium exenterem.

PSEUD.

Nec prius exibit à me, quàm ipſum gravi, quo laborat, onere, quâvis arte, levaverim.

ASTR.

Nam mea niſi alterius damnis reparem incommoda, me ſumma brevì egeſtas opprimat.

PSEUD.

Nam ex alienâ incuriâ niſi fructum mea capiat ſolertia, me ſitis extemplò enecet.

ASTR.

Quid ais, Pſeudole? quid iſthic tecum reputas?

PSEUD.

De fortunis noſtris cogito.

ASTR.

Pol! quorſum evadat omnis quæ ludo creditur pecunia, haud ſcio.

PSEUD.

Id tamen ſcire proclive eſt. Sciunt illi, apud quos luditur.

ASTR.

Omnino id eſſe mihi videtur alea quod mare: illuc fluvii undique confluunt aurei, nec redundat tamen.

PSEUD.

Mihi forum aleatorium id planè videtur eſſe quod forum litigioſum. Illic pecunia fermè omnis ad callidos alienæ ſtultitiæ adminiſtros abit.

ASTR.

Hem, ſt: tace. Ecce, quem volo.

***

PÆZ.

Mantile hoc recipe. *Dat mantile Parmenoni.* Petasum cedo & gladium.

PAR.

At . . .

PÆZ.

Affer ocyus ... *Ad Astragalum.* Præi, Astragale, jam te subsequor, & statim assequor.

ASTR.

Pseudole, sequere. *Pseudolus progreditur, mox Parmenonem expectaturus, in theatrum redit.*

PAR.

En petasus... en gladius... sed cogita...

PÆZ.

Omitte monita, furcifer.

***

SCENA XXI.

PARMENO.

FORTUNA te vocat, Parmeno: vocantem ne fuge; ditesce, quandoquidem potes; hoc primum. Deinde fies ex servo dominus, ex plebeio nobilis. Mutabis nomen & genus. Aut additâ nomini literulâ, ex Parmenone fies Parmenio, illius Parmenionis nepos, de quo memini me legere, cum libros herus nondum vendidisset suos. Eamus & jam vultu, gressu, spiritu, mentiri discamus virum nobilem. Hem... hem... *Habitu corporis, gestu, nutu, atque ipsâ tussi virum nobilem imitatur.*

ACTUS III.

SCENA PRIMA.

CHRYSORIUS, CLEOBULUS.

CHRYS.

QUID esse suspicer, Cleobule, quòd ita se repente convivis & convivio subduxerit Pæzophilus?

CLEOB.

Aliquid fortè gravioris negotii subitò intervénit, nullam quod admitteret moram.

CHRYS.

Ipsi crumena si foret argento gravis, quò se proripuerit conjectura sit facilis, nec dubia.

CLEOB.

Amico fortasse cupiam opera danda continuò fuit.

CHRYS.

Tune illum rixæ alicujus delectum adjutorem putas?

CLEOB.

Non is est Pæzophilus, qui amicos in re adjuvet malâ; sed is est, qui sponte, sicubi opus est, promptam opem ferat.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/64 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

***

CHRYS.

Villam ego nullam cuiquam vendidi.

AGR.

Ergo administratorem misisti, omnia qui ageret pro arbitrio, & everteret.

CHRYS.

Neque administratorem misi.

AGR.

Neque vendidisti, neque misisti. Bene est. Illud scire anteà nos oportuit. Sed istum prædonem, alienam qui tam protervè invasit domum, ejiciemus brevì.

CHRYS.

Expecta.

AGR.

Vah! quibus illum reversus excipiam modis?

CHRYS.

Mane tantisper, & rem, uti acta est, omnem à principio fac ut sciam.

AGR.

Faciam. Undenam autem dicendi principium sumam?... teneo; accipe. Pecunia ex annuis fructibus debita quomodo, ineunte Januario, præsente te, numerata sit Pæzophilo, habes in memoriâ.

CHRYS.

Habeo.

AGR.

Itaque nihil tibi ultra, vel illi debuimus. Intelligis?

CHRYS.

Intelligo.

AGR.

Sexto vel octavo pòst die advenit vir amplus, magno cum strepitu, longo comitatu, quadrijugo curru, cum equis phaleratis, phaleris ipse ornatus suis. Audis?

CHRYS.

Audio.

AGR.

Stabam præ foribus. Ille me per famulum evocat. Nego adesse te, dico abesse Pæzophilum. Ille se factum ait prædiorum & villæ dominum; claves petit. Abnuo; mini-

tatur ille, vim parat. Quid facerem? huic ego dedi. Statim homo imperiosus omnia gerere pro arbitrio; agros feraces infœcundis arboribus conserere; hortos designare ad delicias; ædes veteres disjicere, moliri novas; in fronte scutum gentilitium apponere... tres... ni fallor, tres... fungos gestat in scuto. Sed nihil ad rem. Nam apud nos ut quisque dives est; ita suo fit nobilis arbitrio.

CHRYS. *à parte.*

Audax facinus!

AGR.

Oh! est hominum multò audacissimus omnium iste Pseudogenes; nihil veretur. Omnes pagi incolas verbis & verberibus malè accipit. Dum nos enecat fame, lautè vivit, & uni vivit sibi. Ego credidi, quod affirmabant omnes, illum reipsa villæ dominum. Nam qui suspicio potuit injici, aliena quemquam tam impudenter invadere ausum bona? Sed quod malè absorpsit, bene evomet. Illum adibo; omnes circùm incolas & accolas convocabo, & ipsum stringam...

CHRYS.

Consilia omitte stulta; & quod ferendum est, fac patienter feras.

AGR.

Hominem mendacem, perfidum, alieni prædonem prædii feramus? non ita. Dum vivet Agrio, nunquam ille rem, quæ tua est, fecerit suam.

CHRYS.

Illum onerare probris abstine; quod credidisti priùs illum esse villæ dominum, id nunc multò magis credito. Illam scilicet vendidit Pæzophilus.

AGR.

Vendidit? consilio igitur vel jussu tuo?

CHRYS.

Amat ille in urbe vitam degere; illum ruris piget; aut hujus fortè pœnituit villæ, quòd hinc paulò abesset longius.

AGR.

Factum malè. Nam illa fuit amœna, magnis olim posita sumptibus, ab ejus patre diligenter exculta. Tu, obsecro, si

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/67 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

fortè ad nos diverteris æstate proximâ, istum Pseudogenem mone, ut nobiscum agat humano more, & se hominem hominibus dominari sciat.

CHRYS.

Monebo.

AGR.

Vale tu, & ille. Ambo bene vivite.

***

MEG.

Opportunè te, Chrysori, præsentem habeo. Est enim, in quo consilium exposcam tuum.

CLEOB.

Me fortasse hinc absentem velis?

MEG.

Immo consiste, Cleobule. Pauca te, Chrysori, super illis ædibus, quæ fratris tui fuerant, rogitem sine.

CHRYS.

Quas loqueris ædes?

MEG.

Illas ædes amplas in proximo stantes foro altis porticibus instructas. Stupes? illas annon designo satis?

CHRYS.

Satis superque. Quid autem de illis interrogas?

MEG.

Nunquid in iis lateat vitii? an malè sint materiatæ? an parietes malè coagmentati, aut minùs solido impositi solo? Id verò scire interest meâ; neque tu apertè & candidè, id, opinor, dicere abnuas?

CHRYS.

An tu illas ædes velis conducere?

MEG.

Quin potiùs emere velim, & aliis locare.

CHRYS.

Pæzophilus illas an decrevit vendere?

MEG.

Non ille quidem. Neque verò bis vendat idem. Sed is venales proponit, qui ab illo nuper emit.

CHRYS.

Quis ille verò?

MEG.

Qui contiguam illis ipsis ædibus habet ædiculam; vir toto corporis cultu sordidus, & dives auro, qui... qui... quomodo appellas? neminem nosti magis.

CLEOB.

Harpagus fortasse?

MEG.

Ipse Harpagus. Is ad me venit hodie, & quia mihi nu-

meratam heri pecuniam audiit, illas ædes obtulit. Timui, ne, qui tam citò ex emptore fiat venditor, (nam emit à diebus quindecim) timui, ne quid fortè adverterit vitii; venio ad te, & quæro, num ædes illas me tutò posse credas emere.

CHRYS.

Hac de re Pæzophilus, qui habuit & vendidit, melius docere te potest.

MEG.

Quod dederis, id ego sponte consilium sequar.

CHRYS.

Ipsum, inquam, alloquere Pæzophilum.

MEG.

Illum aiunt abesse. Sed redibo, & alloquar. Vos ego morari pluribus nolim. Ambo salvi & hilares vivite.

CHRYS.

Megachryse, vale.

***

CHRYS.

Quid tempestiva loqueris monita? corrigi an etiam potest, qui se fortunis ipse spoliavit omnibus, qui me jam spoliat meis? Nam à Geronte quam accepit heri pecuniam, illam oportet Gerònti restituam, si liberalis fungar officium viri, & fungar. At istum profligatorem opum ulciscar probè.

CLEOB.

Peccata sunt ista, fateor, & gravia quidem, sed venia hodie per te data illi fuit.

CHRYS.

An ea ignovi, quæ ignoravi? quæ ille clam me fecit, quæ me dolo celavit malo; quibus nec ulla dari venia, nec jam ullum afferri remedium potest.

CLEOB.

Quod restat unum, id præstat. Aleam abjicit; militiæ se addicit, cùm novo genere vitæ mores meditatur novos.

CHRYS.

At ego jam meditatum habeo, quod de illo sumam supplicii genus.

CLEOB.

Succedit aliquis. Hos animi motus preme.

***

recreatus optimâ: quoscunque offert mihi fortuna obvios, notis, ignotis officia commemoro tua. De te, de Pæzophilo, quæ sentit animus, lingua profitetur palam. De te mihi assentiunt omnes; de illo quoque. Sed illud audio tamen, ipsum damnosæ deditum aleæ. Me quondam aleâ perditum memini: illud statim cogito. Quid si filius cum aleatore aleam multò, quàm militiam addiscat magis? Id timui, fateor, & timeo. Timori ignosce. Nimio damno timere didici. Sentio, dum illam, quam offers, opem fugio, spem mihi omnem perire funditus. Sed malo sperare nihil, quàm filio omnia metuere. Illum itaque rus mecum invitus invitum retraho. Superos, quos mihi jure iratos video, tibi usque propitios precor. Vicem meam dole & vale.

CHRYS.

Atyches, resiste. Corde quos recipis metus, haud equidem improbo. Laudo magis. Sed quam in me spem habuisti positam, ne abjicias. Ubi natus?

ATYCHES.

Illic stat in angulo, & lucem fugit.

CHRYS.

Quin jubes ingredi?

ATYCHES.

Illum pudor retinet, & dolor.

CHRYS.

Ne pudeat, veniat.

ATYCHES.

Perditum luctu, madidum fletu videbis.

CHRYS.

Vel sic vidisse juverit.

ATYCHES.

Succede, Philocles, te patre ipso melior patronus jubet subire.

***

ATYCHES.

Accede propius. Et accede ad hujus pedes.

CHRYS.

Non patiar.

PHIL. *ad pedes Chrysorii procidens.*

Te quæso miserescat mei.

CHRYS. *Philocli, ut surgat, manum præbet.*

Quid agis? téin' decet?

ATYCHES.

Illum decet, quod fortuna imperat, & jubet pater.

CHRYS. *iterùm Philocli manum præbet.*

Surge, inquam, non genibus, sed collo manus admove. Quid vultum dejicis? respice me. Ego te gratiâ & re adjutum volo.

PHIL.

Méne meliora per te sperare liceat?

CHRYS.

Licet, omnino licet.

PHIL.

Per te dabitur majorum premere vestigia & sequi?

CHRYS.

Dabo: ne dubita. Quid tuâ causâ velim facere, & possim, scio. Id faciam, confide.

PHIL.

Jam me ad vitam revocas.

ATYCHES.

Jam me non pigeat mori.

CHRYS.

Vive, Atyches, vive; & spe optimâ plenus ad tuos revertere.

ATYCHES.

Per te revocatus ad vitam, domum ad meos redeo. Istum quandonam ad te reduci jubes?

CHRYS.

Ipsum, donec à me rebus instructum omnibus militia excipiat, apud me domi meæ in oculis meis cupio manere, & si merui, exigo.

ATYCHES.

Id cupis, id exigis?

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/73 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

CHRYS.

Mora non erit longa.

ATYCHES.

Stupet animus, hæret lingua, neque quod hic sentit, illa potest eloqui.

CHRYS.

Patrem amplectere, Philocles, & dicito vale.

PHIL. *amplectens patrem.*

O pater amantissime, bene vale.

ATYCHES *filium amplectens.*

O fili carissime, bene vive, & bene age. Per me factus es miser. Per illum fies beatus. Utrum magis amare te decear vide, & ama illum magis.

PHIL.

Est hic, est animus utrique amando par; utrique faciam satis.

CHRYS.

Interiùs subi, Philocles, & quiesce.

PHIL.

Tibi (patrone dicam, an pater) obsequor.

***

CLEOB.

Strenuus est, audax pectore, fortis manu. Famam ille bello colliget, & lapsas opes multâ compensabit gloriâ.

CHRYS.

Difficilè famam colligit, qui multum jam collegit infamiæ. At ecce nobis furcifer servus redit.

***

PAR.

Quod minùs apertè loquerer, increpuisti mane; quod nimis apertè loquar, dolebis modò.

CHRYS.

Aperta loquere.

CLEOB. *à parte.*

Quàm metuo.

CHRYS.

Etiam moraris?

PAR.

Nil moror. Herus & pecuniam ingenti sumptam fœnore, & equitum turmam per te coëmptam sibi aleæ commisit modò, & malè miserè omnia omnino perdidit.

CHRYS.

Satis est.

PAR.

An satis apertè?

CLEOB. *ad Chrysorium.*

Quò te repentè subducis?

CHRYS.

Sine me...

CLEOB.

Quæso te, clementer age.

CHRYS.

Clementiam omnem flagitiis evicit suis.

CLEOB.

Paulisper siste, dum iste se frangat impetus.

CHRYS.

Omitte me. Indignum quod se fuit, id egit: quod me dignum est, id agam.

***

CLEOB.

Duc me, duc ad illum ocyùs.

PAR.

Ductore nil opus. Perge in funestam illam Panoletri domum; ibi est, sicubi est.

CLEOB.

Eò me conferam illicò, & miserum extraham.

PAR.

Abi. Ego hîc mecum aliquid negotii perficiam interim.

***

mihi saltem residuum non fecerim, restim unde comparem!.. age, cingulum, tu mihi fer opem. *Solvit cingulum.* Funem supple, & hoc mihi munus concede ultimum... stringamus nodum stringendis faucibus habilem, & arctè stringamus. *Extremam cinguli oram dentibus apprehendit.* Hon, hon, hon.. Benè est, parata jam sunt omnia... An verò intestatus moriar? sed enim præter bonam famam, quod relinquam, nihil est. At etiam desunt scalæ. Adhibenda est cathedra. *Cathedram, ceu scalas, ascendere nititur, modò dextro pede, modò sinistro, modò recto, modò obliquo corpore prosiliens.* An mei, an illius trepidant pedes? Euge, Parmeno. Macte animo. Trepidas, ignave, trepidas. Euge, conscende, fortiter morire. Sedenim quid audio? adventat certè aliquis. Sic est. Hei mihi, quis tam importunè advenit? Annon licebit otiosè penderè, & placidè mori?

***

Mordet petasum, obviamque in sedem ruens hæret meditans aliquantulùm. Fortuna mendax! sic me inescabas lucro, ut me graviore damno mox possumdares. *Surgit.* Fortunam accusas? Ipse te accusa perfide! Men' toties ejuratæ rursum dedisse pecuniam aleæ! *Decussatis brachiis, oculos in terram demittit.* Sic fallere ausum juratam patruo fidem! at certè, *mutans situm corporis cùm vehementi animi perturbatione*, beneficiis ejus parceres; & illa retineres meliùs! Perjura lingua! scelerata dextera! infandum caput! *Recidit in cathedram, & obliquo sedens corpore, manu caput sustinet ac vultum obtegit.* Perdidi omnia. *Vultum convertit ad spectatores, attollens in cœlum oculos*: Et vivo! Juvat, juvat parieti illidere insanum caput. *Frendens ac furens caput petaso obvolvens irrumpit in cathedram, quâ tectus Parmeno latebat.*

PAR. *caput erigens, & brachia supra cathedram protendens.*
Here, cave tibi & mihi.

PÆZ. *cathedram furioso impetu amovens.*
Quid hîc latitas, sceleste? Túne clausisti fores? Tun' me meâ exclusum voluisti domo?

PAR. *tremens.*
Ignosce.

PÆZ.
Ignosco, dum mihi reddas, quod tibi argentum dedi.

PAR.
Parce.

PÆZ.
Parco, inquam, sed redde.

PAR.
Id parce repetere, quod...

PÆZ.
Pro centum nummis mille pòst reddam tibi.

PAR.
Non possum.

PÆZ.
Non dabis, furcifer? per superos ego te... *Collum servi apprehendit.*

PAR.
Ahy! Ahy! Me strangulas.

PÆZ.

Vivus dabis, vel mortuus.

PAR.

Neque vivus, neque mortuus possum dare.

PÆZ.

Nam cur, perjure?

PAR.

Quia perdidi.

PÆZ.

Quia?

PAR.

Perdidi, inquam.

PÆZ.

Etiamnum ludis?

PAR.

Ah! nimium lusi.

PÆZ.

Etiam mentiris?

PAR.

Utinam!

PÆZ.

Perdidisti? Ubi? Quomodo? Quando?

PAR.

Modò. Isthic ubi eras, cum Davo, cum Getâ, cum Pseudolo.

PÆZ.

Túne, hominum perditissime, nummos centum credas aleæ?

PAR.

Peccavi, fateor.

PÆZ.

Annorum mercedem triùm unâ tu perdas horâ minùs?

PAR.

Exempli magna vis est. Exemplo perii malo. *Herum commonstrans.*

PÆZ.

Hei mihi! Cum illis centum nummis potui fortunam revocare prosperam. Tu, parricida, tu & rem tuam, & spem meam unâ peremisti plagâ.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/80 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

PAR.

Id doleo valde?

PÆZ. *ensem stringit.*

At morte mihi pœnas expendes modò.

PAR.

Reconde ferrum, neu mihi mortem inferas. Ipse me de medio sublatum volo; & nisi venires intempestivè, jam Parmenonem tuum de trabe videres pendulum.

PÆZ.

Bene tu quidem; de me sumpsisti exemplum ut luderes, ego de te sumam, ut moriar; gladium per pectus exigam.

PAR. *manum heri cohibens.*

Expecta dum. Præire meum est... Ego consilium hoc cœpi prior.

***

PÆZ.

Post undenos jactus prosperos tessera in partem malam plus vicies cadit, ne interjecto quidem uno felici bolo. Quid censes?

CLEOB.

Censeo te insanire.

PÆZ.

Credo equidem. Sedenim quis mente hoc sanâ & placidâ ferat! Ah!

CLEOB.

Præterita memoras damna, reparari quæ non queant. Ventura averte, si potes. Et...

PÆZ.

Præterita reparare forsitan licet, si modò pecuniâ præsente adjuves. Tu me adjuva, precor.

CLEOB.

Etiámne de aleâ cogitas, amice? Quis furor!

PÆZ.

Fortuna illusit mihi: illi facere convicium volo. An mihi negabis, quam peto supplex, opem. *Flexis genibus orat Cleobulum.*

CLEOB.

Opem ferre volo maximè. Sequere me.

PÆZ.

Vis ergo mutuum dare argentum mihi?

CLEOB.

Scis me tibi defuisse nunquam, opus quoties fuit.

PÆZ.

Scio & laudo. Sed nunc opus esse scias quàm maximè.

CLEOB.

Quin multò magis opus est patruo te sistas modò; &, si fortè placari potest, placare tentes.

PÆZ.

Ille mihi succenseat, irâ ardescat, furat; oportet aleæ periculum faciam ultimum, & ludam.

PAR.

Here, en patruus venit, nescio quid dextrâ chartæ præferens?

CLEOB.

Hei mihi! quid apportat mali!

PÆZ.

Quò me proripiam hinc miser!

***

CHRYS.

Alium à Pæzophilo ſcripſi heredem mihi. *Pæzophilus, quaſi fulmine ictus, concidit: theatrali columnæ innixus oculos modo in patruum conjicit, modo in cœlum attollit.*

PAR. *à parte.*

Men' fortè ſcripſit?

CLEOB.

Superi! quid audio!

CHRYS.

Illum aleæ deditum, aleâ perditum, quibus poſſum excludo bonis.

CLEOB.

Quæſo te, oro, obſecro, abſcedat ira; téque ad miſericordiam refer.

CHRYS.

Nihil facio iratus.

CLEOB.

Illum emenda, ne perde.

CHRYS.

Emendare volui, nec potui; punire poſſum, & volo.

PAR. *ad Pæz.*

Non tu te moves, lapis?

CLEOB.

Per beneficam iſtam quam amplector dexteram.

CHRYS.

Fruſtra es.

CLEOB.

Quem tibi natura, ſanguis heredem dedit, exhæredare parce.

CHRYS.

Qui ſe ſuis ſpoliavit fortunis, illum jure arcebo meis; nec labore partas aleâ perdendas opes dabo.

CLEOB.

Tu ignotis, alienis, ingratis forſitan dabis.

CHRYS.

Noto, cognato, bene grato tradam viro.

CLEOB.

Heu cui?

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/84 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

CHRYS.

Tibi.

CLEOB.

Mihi?

CHRYS.

Cleobule, quò fugis?

CLEOB.

Certum eſt. Pæzophilum in ſua ni reſtituas jura, hinc fugio procul.

PÆZ.

Cleobúle, mane; tu Patrue auſculta. Non te querelis, ne time, urgebo meis. Plectis merentem, & hæredem dignum eligis. Infelix ego ſum, ſed ero jam ſolus miſer. Tu tali hærede felix. Te nimium diu ſollicitum curis teneo; te læſi nimis. Ultra non lædam. Te meo aſpectu levo. Non me videbis deinde; ergo vive & vale. *Ad Cleobulum.* Tu fruere ſorte, quam tibi virtus facit.

CLEOB.

Amice, ſiſte.

PAR.

Here, quo properas? ſic mihi peris & me perdis?

CHRYS.

Illum, Cleobule, ſequere, fac redeat domum. Sum patruus, apud me vivere etiamnum poteſt. Victum veſtitúmque vivo ſufficiam vivus; & moriens quoque illi relinquam, tolerare unde vitam queat.

CLEOB. *egrediens.*

Quicquid meum erit, id totum putet ſuum. Nec tuum accipio beneficium, niſi, ut ubi ſervare poterit, in ejus reſtituam integrum manus.

PAR. *ad Chryſorium.*

Men' exhæredaſti pariter?

CHRYS.

Quid tibi vis, homo nequam?

PAR.

Quos mihi debuit nummos herus omnino centum, niſi plures velis addere, hos peto.

CHRYS.

Dabo, ſi debet.

***

PATER

AMORE, VEL ODIO,

ERGA LIBEROS

EXCÆCATUS.

FABULA.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/87
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ARGUMENTUM.

PATRICIUS, pater male cordatus, Philotam filium natu majorem iniquo amore, Eugenium natu minorem odio pariter iniquo prosequebatur. Eugenius ingenio eleganti, animo docili & morigero, indole suavissimâ ac inprimis singulari in patrem pietate odium injustum tentat avertere, & genitoris, quem unicè diligit, benevolentiam sibi conciliare. Sed frustra. Filium optimum & paternâ charitate dignissimum procul ablegare Patricius cogitat. Philotas contrà durus, indocilis, ferreus, Patri infensus, quò plura experitur paterni amoris testimonia, eò pluribus prodit argumentis ingratum animum, pravamque voluntatem ad omne vitiorum genus propensam, jamque flagitiis exercitatam. Patricius Irenæi viri optimi consiliis, & Dolophili servi callidi artibus adjutus errorem agnoscit suum: quo deposito, resipiscit.

***

PROLOGUS.

Ja! Ja! längst spricht man wahr: Daß jederzeit die Liebe,
Selbst mit dem Eigensinn den ewgen Bund gestift;
Stets schleicht der Eigensinn in die verliebten Triebe:
So gar, daß seine Wuht, die Vatertreu vergift.
Ein Vater, liebt nicht mehr als Vater. Der Haß macht hier den Unterscheid;
Zwo Brüder trennt Er von einander; Sein Auge lenkt die Zärtlichkeit.
Der Eine, scheint allzeit in allem liebenswerth:
Im Andern, will man nichts, das schätzbar sey, erblicken;
Den liebenswürdgen Sohn, durch Tugend stets verklärt,
Wird, doch die Liebe nie, nach Würdigkeit beglücken.

O Vorwurff! den sich blind die Zärtlichkeit erwählet:
Es folgt der Eine Sohn, stets frech der Laster Schaar,
Ihn liebt der Vater doch, durch Thorheit hier beselet,
Verdirbt durchs Lieben Ihn; Stürzt Ihn in die Gefahr.
Der Andre, kann trotz seiner Sitten, dem Vater nie gefällig seyn,
Bey dem, wird ihm die Pflicht der Kinder, kein liebreichs Angesicht verleyhn.
Durch Eifer, und durch Treu, durch die Gefälligkeit,
Beleidigt er vielmehr. Die Liebe, seine Sorgen,
Lohnt die Verachtung stets. Die Pflicht, der er sich weiht,
Bleibt durch den Eigensinn, dem Vater stets verborgen.

So wird die Liebe hier, dies Erbtheil im Geschlechte,
Das stets gemeinschaftlich, selbst durch das Blut, sollt seyn,
Durch Ungerechtigkeit der schnödsten Theilungsrechte,
Nur Einem Sohn zu Theil; Ihn liebt Er nur allein.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/89 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

Sein Recht will das Geblüt behaupten, bey dieser Ungerechtigkeit,
Da die Natur mit lauter Stimme, der Raserey entgegen schreyt.
Jedoch, man hört sie nicht: Indem der Eigensinn
Den Ruf der Unschuld dämpft. Doch, sieht mann ihn bekriegen;
Es rächt sich die Natur. Und soll ihr Vorzug blühn:
Kann sie durch Kaltsinn blos den Eigensinn bekriegen.

Sie schweigt. Und jener Sohn, den mann so zärtlich liebet,
Zeigt unerkenntlich sich für seines Vaters Treu;
Die Liebe eifert hier. Den Undank, den er übet,
Braucht rächend ihre Macht. Sie straft durch Heucheley.
Gestraft, selbst durch die blinde Liebe, durchglüht des Vaters Brust die Pein;
Die Härte des geliebten Kindes, muß seines Jammers Quelle seyn.
Der Väter Thorheit, hier, treu, lebhaft, nach der Pflicht,
Zur Warnung unsrer Zeit, und lehrreich abzuschildern,
Fehlt uns an jedem Ort, ein rührend Muster nicht:
Ganz Teutschland zeigt sie längst in Uns bekannten Bildern.

Doch! wer hat uns erlaubt die Männer aufzustellen?
Sie, deren Zucht und Wink sollt unsre Sitten weyhn,
Ihr Zorn kann über uns darum kein Urtheil fällen:
Auch Wir, wir werden hier Selbst unsre Richter seyn.
In jener Liebe, die den Vater, mit blindem Eigensinn regiert,
Erblicken vielleicht manche Aeltern, ihr eignes Beispiel das Sie rührt.
Der undankbare Sohn und sein Barbaren-Herz,
Wird freche Kinder hier, in ihrem Spiegel schrecken.
Und denkt der Tadler Zunft: Daß unser Jugendscherz,
Nicht mehr gewöhnlich sey. Der kann mann kühn entdecken:
Daß, giebt das Scherzen uns zur Tugend, den weisheitsvollen Unterricht;
Bestraft und reinigt unsre Sitten: so wird das Lachen eine Pflicht.

PATER

PATER
AMORE, VEL ODIO, ERGA LIBEROS
EXCÆCATUS.
FABULA.

SCENA I.

EUGENIUS, IRENÆUS.

EUGENIUS, *theatrum subit gemens, & tanquam dolore obrutus in cathedram se conjicit:*

ME miserum! Ah!

IRENÆUS, *theatrum ingressus dum circumspicit, Eugenium advertit aversâ sedentem facie, nec statim agnoscit.*

Quis ille secum solus in angulo sedet? Eugenius, ni fallor. Opportunè admodum. Salvus sis, Eugeni.

EUGENIUS, *quasi ex improviso advocatus surgit, & ægritudinem animi ipso corporis habitu fatetur.*

Irenæum salvere plurimùm jubeo.

IRENÆUS.

Patricium patrem tuum aiunt profecturum hodie Rothomagum. Jamne profectus est?

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/91 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

EUGENIUS.

Patrem vidi modò, ſed de iſtâ profectione nullum omnino verbum fecit.

IRENÆUS.

Nullum prorſus? non proficiſcetur ergo. At at videris mihi valere minus bene. Pallet facies, languent oculi, defluunt genæ, labat cervix, vacillat corpus, & vix pedibus inſiſtit. Ægrotas profectò, Eugeni.

EUGENIUS.

Valeo nimiùm bene.

IRENÆUS.

Quorſum iſta ſpectat oratio? quid obvertis ora?

EUGENIUS.

Ah!

IRENÆUS.

Suſpiras. Quis novus ſuſpiria elicit dolor? tametſi novus non eſt. Ex quo ferme in hanc urbem veni, & in iſtam intuli pedem domum, te mœrore confici & luctu tabeſcere adverti. Cauſam rogare ſum veritus; at nunc fare, quæſo, quid ſit.

EUGENIUS.

Quin potiùs omitte quærere.

IRENÆUS.

An refugit animus quod celat, id me coram eloqui? an diffidit mihi?

EUGENIUS.

Nemini tam fidit animus quàm tibi. Sedenim quid prodeſt dolorem obductum vulgare verbis, ſi neque dolebo minùs, & tu dolebis magis.

IRENÆUS.

Erit hoc ſaltem ſolatium in luctu, amicum quod habeas tuis condolentem malis.

EUGENIUS.

Durum & triſte ſolatium.

IRENÆUS.

Ut ut eſt, age, loquere, Eugeni, ne verere, quod te ſollicitat & cruciat hoc aperi, & concrede mihi.

EUGENIUS.

Ah! pater! pater!

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/92 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

IRENÆUS.

Patrem quid appellas? an ille verò causa mœroris foret? utrùm in dandâ pecuniâ parcior?

EUGENIUS.

Leve commemoras malum.

IRENÆUS.

Adolescentibus haud ita leve. An te arctiori, ne liberè excurras, continet gyro?

EUGENIUS.

Neque illud est incommodum grave.

IRENÆUS.

Quid ergo?

EUGENIUS.

Aliud doleo.

IRENÆUS.

Quid esse tandem dixerim? an pater non amat satis? án. . . .

EUGENIUS.

Desine plura, vulnus tetigisti.

IRENÆUS.

Non satis amat pater! id falsò suspicaris; amat.

EUGENIUS.

Utinam falsò, utinam temere! sed nec amat, nec amorem simulat. Ac ne hunc quidem gratum permittit errorem mihi, ut amari me putem.

IRENÆUS.

Inveniam huic remedium malo: faciam ut & ameris, & amari te scias.

EUGENIUS.

Frustra, Irenæe, frustra id effectum velis quod ipsa mater carissima, dum viveret, *In hoc verbo, quod effert tremulâ voce, prosilit lacryma*, dum moreretur, tentavit sæpe, nec potuit assequi. Novi animum patris. Mihi jam pridem infensus est. Conspectus ægrè patitur meos, invidet suos. Objurgat quotidie, increpat, minitatur. Nescio quod grande denunciat malum: & nisi me fallit metus, brevi, Irenæe, brevi Eugenius dicet tibi longum vale.

IRENÆUS.

Male ominari desine. Non adeo inclemens est pater.

Verùm an tu ſatis filius obſequens? nonne illorum es adoleſcentum ex numero, qui vix ad altitudinem cubiti excrevere, cùm ſui juris eſſe volunt, & agunt omnia arbitratu ſuo. Parentum conſilia, monita nihili faciunt, rident etiam quaſi jam ipſi ſapiant plurimùm & delirent patres? ac ne plura interrogem, nonne facto aliquo, vel dicto paternum offendiſti animum, & ab amore ad odium traduxiſti?

EUGENIUS.

Deum luctûs mei conſcium teſtor, nihil feciſſe me ſcientem, vel dixiſſe, quod tantillùm offenderet patrem. Imò nihil omiſi quo benevolum facerem mihi. Blanditus ſum, obſecutus in omnibus; flevi, ſuſpiravi; blanditias, obſequia, fletus, ſuſpiria contempſit mea. Ille vix me dignatur alloqui. Filium appellat nunquam. Usquè adeo patris non ſolùm mores & animum, ſed & ipſum nomen velle videtur deponere.

IRENÆUS.

Sic ſunt, ut amici, ita patres quidam in amando ſeveriores, blanditias neque adhibent, neque admittunt: ſive ita fert ingenium, ſive ita ſuadet ratio.

EUGENIUS.

Non ita fert ingenium patris. Philotam fratrem meum habet in deliciis, geſtat in oculis, palpat, blanditur, pecuniam, veſtes, & quidem ſplendidas, largitur affatim, quodque his longè pluris facio, amorem huic totum impertit ſuum.

IRENÆUS.

Sentio te parum liberali uti patre; at non ideo patrem odiſſe fas eſt.

EUGENIUS.

Oderim patrem! potiùs, ah! potiùs oderim lucem! amo patrem, Irenæe, vel durum, vel inclementem, vel infenſum mihi. Amo, neque amare deſinam. Sed heu! quàm miſerum eſt! quàm acerbum, odio eſſe, cum diligas, & illi eſſe odio à quo diligi maximè velis. *Verba ultima franguntur ſingultibus, & deſinunt in lacrymas*; & debeas.

IRENÆUS.

Compeſce lacrymas, Eugeni: calamitatem tuam reſpi-

ciet innocentum tutor Deus. Ipſe patrem alloquar tuum, & niſi ferreus ſit, (nec eſt) ejus emolliam & inflectam animum.

PATRICIUS *in poſt-ſcenio.*

Intra ſemi-horam parata ſint omnia.

EUGENIUS.

Audio vocem patris. Abeo, ne me præſentem excipiat modis te ſeque indignis. Tibi ſe commendat infelix Eugenius.

IRENÆUS.

Securus eſto; quid tuâ causâ fecerim, & profecerim mox renunciabo.

***

IRENÆUS.

De Eugenio.

PATRICIUS.

De Eugenio loqueris! he. . .

IRENÆUS.

Maximè, teque parentum judico fortunatissimum, hujus adolescentuli virtutes si bene noveris.

PATRICIUS.

Novi satis.

IRENÆUS.

Ergo te beatum nosti.

PATRICIUS.

Abi, non fungeris liberalis officium viri, qui me præsentem irrideas, & mihi exprobres meæ opprobrium domûs.

IRENÆUS.

Ego te irrideo! neutiquam. Tibi gaudeo qui talem habeas filium.

PATRICIUS.

Filium. Cave dixeris. Non est jam meus, illum abdico, & sentiet brevi. . .

IRENÆUS.

Non satis (pace tuâ dixerim) attendis quid dicas, & ista si te crederem loqui ex animo, haud facilè dictis ignoscerem.

PATRICIUS.

Neque ego homini ignosco, qui me sciens volensque ad iracundiam provocet.

IRENÆUS.

Quis te ad iracundiam provocat? an non licet filium laudare coram patre?

PATRICIUS.

Non hercle, non licet, neque pati debet pater laudari filium qui vituperandus sit; excusari, qui sit accusandus, qui . . . eh. . .

IRENÆUS.

Quid ergo mali tantum admisit Eugenius? aut quo nomine accusandus venit? quid fecit?

PATRICIUS.

Fecit, fecit . . . nescio.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/96 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

IRENÆUS.

An te non reveretur ut decet? an paterna detrectat imperia?

PATRICIUS.

Si detrectaret, ah . . . non ferret impune.

IRENÆUS.

An familiaritatibus se applicuit malis? an convivatur? an ludit?

PATRICIUS.

Utrum ad improbos se adjunxerit haud scio.

IRENÆUS.

Atqui tamen id scire oportuit.

PATRICIUS.

Convivari quidem & ludere non puto; deest enim pecunia.

IRENÆUS.

Nihilne das pecuniæ?

PATRICIUS.

Oh! nihil planè.

IRENÆUS.

Nihil! istud non probo, scio pecuniam esse plurimi irritamentum mali: neque profundendam temere in adolescentum manus. At neque deneganda omnino est; sed modicè suppeditanda, ut æquales inter liberaliter vivant, atque utendo discant uti. Itaque auctor tibi ego sim. . .

PATRICIUS.

Apage te cum tuis consiliis. Sunt illa quidem optima, sed alteri serva, vel tibi.

***

CASTOROPOLA.

Omnino. Alterum postulasti nudum & inornatum, densum & bene stipatum, qui ætatem & senium ferre possit; hic talis est.

PATRICIUS.

He! fortasse quidem. Alter verò. . .

CASTOROPOLA.

Alterum voluisti nitidum, elegantem, & splendidè ornatum. Talem istum exhibeo.

PATRICIUS.

Elegantius quid volui & splendidius.

CASTOROPOLA.

Nihil in urbe, vel in aulâ elegantius videris aut splendidius. Istam intuere cristam mollem, patulam, comantem, niveam, istum contemplare limbum auro contextum purissimo, punctis distinctum eminentibus, & opere hispanico denticulatum. An non probas?

PATRICIUS.

Non planè improbo; sed vereor ne iste pileus ornando Philotæ capiti non sit idoneus satis.

CASTOROPOLA.

Ne verere: si dubitas, in ejus capite experire.

PATRICIUS.

In meo priùs experiar capite. *Petasum suo imponit capiti.* Quid censes, Irenæe? an iste petasus me ornat satis?

IRENÆUS.

Quin imò te ornat nimis.

PATRICIUS.

Cum essem junior, gaudebam istis elegantibus capitis ornamentis; hunc igitur petasum Philotæ, illum Eugenio trade, Castoropola. Utriusque pretium subinde accipies.

***

PATRICIUS.

Tantum inter liberos ſtatuo diſcriminis, quantum ipſa conſtituit ætas & natura. An tu filium natu minorem æqualiter cum majore ornatum velis?

IRENÆUS.

Æqualitatem non exigo, quam tamen adhibent parentes quidam bene cordati. Sed volo ſimilitudinem. Ibi ſit veſtitus ſimilis, ac propè communis, ubi eſt ſimilitudo fortunæ & ſanguinis communio.

PATRICIUS.

Similis, communis, ſimilitudo, communio, præclara oratio. Iſti parentes bene cordati quorum laudas inſtitutum, liberos arbitrio veſtiunt & ornant ſuo, nonne?

IRENÆUS.

Prorſus.

PATRICIUS.

Permitte, obſecro, ut meos quoque arbitratu veſtiam & exornem meo.

IRENÆUS.

Permitto; unum oro quod attinet ad Eugenium. . .

PATRICIUS.

Etiam ad Eugenium redis?

IRENÆUS.

Redeo ut mox recedam, cum de illo mihi reſpondendo feceris ſatis. Dic igitur, quæſo, in te quid peccaverit infelix adoleſcens. Quò enim magis magisque animum in omnes intendo partes, hoc minùs occurrit quid fecerit, aut facere verò potuerit.

PATRICIUS.

Fecit. . .

IRENÆUS.

Age, eloquere.

PATRICIUS.

Fecit. . .

IRENÆUS.

Quid fecit tandem?

PATRICIUS.

Fecit . . . fecit ut non poſſim amare.

IRENÆUS.

Amare non potes?

PATRICIUS.

Non possum.

IRENÆUS.

Pater es, & filium amare non potes?

PATRICIUS.

Non possum, inquam.

IRENÆUS.

Aliter sentis, aliter loqueris.

PATRICIUS.

Idem sentio, idem loquor, rem ita dico ut est.

IRENÆUS.

Atqui idipsum miror, ita rem esse ut dicis. Fateor quosdam esse liberos tam male natos, adeò informes corpore, aut perversos ingenio, ut illis ægrè parentes arrideant.

PATRICIUS.

Bene tu quidem.

IRENÆUS.

Pater in filii vultu & moribus vultum & mores quærit suos, nec invenit.

PATRICIUS.

Rectè.

IRENÆUS.

Speravit habiturum se in filio columen & ornamentum domûs. Filium habet ejusmodi qui patrium obscuret magis quàm illustret genus.

PATRICIUS.

Maximè.

IRENÆUS.

Ista paternum amorem restinguere aliquatenus possunt, extinguere prorsus non debent; vincat oportet fastidii sensum natura vel ratio. Excuset liberorum vitia, & quodammodo imminuat: virtutes contra, si quæ sunt, (& sunt semper aliquæ) augeat & amplificet. Faciat omnino illa, quod speculum concavum, cujus ope res crescere videntur vel decrescere, prout hanc vel illam vitri faciem obverteris.

PATRICIUS.

Faciat ratio, in liberorum vitiis, quod speculum concavum, cujus ope res videntur crescere vel decrescere,

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/100 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

prout hæc vel illa facies obvertitur: egregiè philosopharis, & peritè. Vis ergo amari filium qui non sit amabilis.

IRENÆUS.

Annon hac ipsâ re amabilis est quod filius est? non satis est, miserum adolescentem suis onerari vitiis, & sæpe quidem à parente transmissis, *Patricius aperit caput, & grazias agit, quasi hæc verba ad se pertineant*, nisi parentis odio laboret.

PATRICIUS.

Filius oneratur vitiis à parente transmissis. Egregiis me sanè ornas laudibus.

IRENÆUS.

Quæ dico, ea de te vel de Eugenio cave dicta existimes. Habet ille profectò, quod ametur; neque adolescentem alium facilè reperias quem blandiore oculo natura respexerit.

PATRICIUS.

Non cessabis laudare vitium?

IRENÆUS.

Virtutem laudo. Sed noli effervescere; amas Philotam nonne?

PATRICIUS.

Amo certè, & est amore dignus adolescens. Adolescens nimirum! adolescens. Vah! illum peræque tibi ac mihi notum esse oportuit.

IRENÆUS.

Mihi fortasse magis notus est quàm tibi, quid autem in illo tam eximium vides, quod in Eugenio requiras?

PATRICIUS.

Video . . . video . . . omnia. Elegans est, urbanus, comis, lepidus, ingeniosus. Amat me præterea. Amat . . . oh! nihil supra.

IRENÆUS.

Amore illi non concedit Eugenius, hoc certò affirmare licet.

PATRICIUS.

Eugenius nempe, Eugenius. Num semel amplexus petit meos? num blanditus est? num?.

IRENÆUS.

Quomodo blandiatur vel tuos amplexus petat quem ad

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/101 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

te non finis accedere? quod ad mores attinet, nihil dicam gravius, nunc dico tamen: optandum ut Philotas tam sit vitæ integer quàm Eugenius. Qui enim nimiùm amantur à parentibus, amant se ipsi vulgò nimium, &...

PATRICIUS.

Ausculta, si placet. Jocone an seriò ista dicas, nescio. Displicet sanè multum oratio tua, & nisi amicus esses & affinis... parco pluribus. *Caput aperit quasi abiturus & ægrè se retineri patitur.* Vale.

IRENÆUS.

Manedum, Patrici, ego tibi molestus esse nequaquam volo. Id unum volo, ea ne ignores quæ tuâ interest scire & ibi aperias oculos, ubi...

PATRICIUS.

Aperti sunt satis. Tu claude tuos, si quid displicet.

IRENÆUS.

Téne tam diu amore vel odio excæcatum; nihil in liberorum vitâ & moribus dispicere, & vel odisse, vel amare sine ratione & modo? verùm esto sanè. Si nihil ad te, quid ad me? *Fingit abire se velle.*

PATRICIUS *Irenæum retinens.*

Age tandem quid est in quo Philotam arguas.

IRENÆUS.

Nihil; ne fortè succenseas.

PATRICIUS.

Dic tamen.

IRENÆUS.

Displiceret oratio mea.

PATRICIUS.

Obsecro te, ne me silentio torqueas.

IRENÆUS.

Illud quodcumque est, malim te ex aliis, quàm ex me cognoscere.

PATRICIUS.

Cognoscam modò. Heus Dolophile!

DOLOPHILUS *in post-scenio.*

Quid jubes, here?

PATRICIUS.

Adesdum.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/102 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

SCENA V.

DOLOPHILUS, PATRICIUS, IRENÆUS.

DOLOPHILUS.

ADSUM.

PATRICIUS.

Neophilax estne intus?

DOLOPHILUS.

Credo esse in cubiculo vicino cum Philotâ, & Eugenio.

PATRICIUS.

Illum accerse ocyus.

SCENA VI.

PATRICIUS, IRENÆUS.

PATRICIUS.

TAMETSI illum sevocare juverit; & interrogare semotis testibus.

IRENÆUS.

Quid ita?

PATRICIUS.

Quia sic liberiùs se prodit veritas.

IRENÆUS.

Præsentem igitur me non admittis?

PATRICIUS.

Isthic resiste paululùm, mox ad te redeo.

IRENÆUS.

Imo tu Neophilactem isthic, semotis testibus interrogato, dum ibo ad Dyscolopatrem, qui ex me quærebat nuper num cogitarem brevi Rothomagum. Illuc te proficisci renuncio.

PATRICIUS.

Operam ipsi meam promitte, si quid illic ejus causâ præstare potero. Sed me admoneat ocyùs quid velit; nam proficiscar brevi.

IRENÆUS.

Aut ille te admonebit statim, aut ego quam primùm admonebo.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/103 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

SCENA VII.

PATRICIUS, NEOPHILAX.

PATRICIUS.

ACCEDE, Neophilax, accede propiùs & auſculta.

NEOPHILAX.

Ad omnia me promptum vides.

PATRICIUS.

Liberos à quindecim diebus tibi moderandos tradidi,

NEOPHILAX.

Non eſt, opinor, quod te facti pœniteat.

PATRICIUS.

He! nondum quidem. Ego te unum elegi è multis. Hoc non ignoras.

NEOPHILAX.

Neque ignoro, neque ſum immemor.

PATRICIUS.

Cauſa deligendi fuit, quod te præ cæteris candidum & apertum in dictis credidi.

NEOPHILAX.

Honorificè de me ſentis, & verè.

PATRICIUS.

Neque verò adulatores fero.

NEOPHILAX.

Neque verò ſunt ferendi.

PATRICIUS.

Neque illos parentes ineptos & ſtolidos probo, qui mira de liberis audire amant, quia ipſi mira prædicant.

NEOPHILAX.

Neque verò ſunt probandi.

PATRICIUS.

Loquere igitur apertè & candidè; an ſatisfaciunt liberi?

NEOPHILAX.

He, he. . .

PATRICIUS.

Age, dic, ne dubita. Philotas nonne ſedulus in officiis & diligens.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/104 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

NEOPHILAX.

Imo nulli magiſtro ſatisfacit, nihil audit, nihil attendit, nihil capit.

PATRICIUS.

Tantò meliùs, tantò meliùs. Iſta levitas ſignum habet vividi & acris ingenii. Ego ſic eram, cum id eſſem ætatis. Eugenius autem quid?

NEOPHILAX.

Eugenius totum ſe tradit magiſtris & artibus. Ille ſcribendo manum exercet, legendo mentem excolit, hiſtoriæ dat operam, Geographiæ, Philoſophiæ, Mathematicis. . .

PATRICIUS.

Satis eſt, ſatis eſt. Philotas nonne vitâ & moribus ſuavis, honeſtus, integer?

NEOPHILAX.

Imo procax, petulans, fræni impatiens, amans ſui plus æquo, & male metuo. . .

PATRICIUS.

Ne metue. Defervescent paulatim adoleſcentiæ cupiditates & velut generoſa vina, cum deferbuerint, miteſcent. Eugenius verò?

NEOPHILAX.

Eugenio nihil ſuavius eſt in agendo. In loquendo prudens, urbanus, verecundus. . .

PATRICIUS.

Hon . . . das mihi verba, Neophilax; neque de Philotâ, neque de Eugenio vera loqueris.

NEOPHILAX.

De utroque vera loquor. Illud addam de Philotâ, ipſum abſenti tibi malè aliquando dicere, & reverentiam patri debitam violare dictis & jocis. Fruſtra moneo, arguo... ridet me. . .

PATRICIUS *riſum Neophilactis imitatur ridiculè.*

He, he, he. Ridet te.

NEOPHILAX.

Minatur etiam, & me onerat conviciis.

PATRICIUS.

Vellem te quoque plagis oneraſſet, & parum abeſt...

NEOPHILAX.

Heu! quid ita?

PATRICIUS.

Quia maledicus es, calumniator, ſycophanta.

NEOPHILAX.

Iſta non merui nomina, neque is ego ſum qui.

PATRICIUS.

Tu ſcilicet coram me filio maledicas meo.

NEOPHILAX.

Vera audire voluiſti, vera audiviſti.

PATRICIUS.

Abi, & liberos ad me mitte.

***

EUGENIUS.

Ubi voles, adero, pater carissime, & mandata tua excipiam lubens.

PATRICIUS *cum motu indignationis.*

Eh! . . .

***

PHILOTAS.

Leviter, ac ne vix quidem . . . atenim quàm elegantem annulum digito, quam nitidam annulo gemmam geris?

PATRICIUS.

Nuptiale donum eſt; matri dederam tuæ, cum illa mihi deſponderetur, ex ejus capſulâ eduxi hodie.

PHILOTAS.

Sine, quæſo, annulum iſtum inſpiciam diligentius.

PATRICIUS.

Ipſum digito inſere . . . convenit digitus annulo.

PHILOTAS.

Convenit & annulus digito, ſed recipe.

PATRICIUS.

Imò, tibi habe, mi animule.

PHILOTAS.

Quid ais, pater?

PATRICIUS.

Quod fieri volo, meum corculum.

PHILOTAS.

Ego ne quod maternum fuit, quod paternum eſt digito circumferam?

PATRICIUS.

Sic placet. Dum iſto me annulo exoneras, mœrore levas qui mihi ex conjugis optimæ fato objicitur.

PHILOTAS.

Fuit illa mulier bona, niſi foret plus æquo pia, & moribus nimium ſimplex.

PATRICIUS.

Ipſam laudare abſtine, dolorem renovas. Heu! hoi . . .

PHILOTAS.

Ejus abſtinebo laudibus; tu abſtine fletibus. Ego te annulo iſto, propter mœrorem quem objicit, levabo. Quandonam autem te dabis in viam? nam te profecturum aliquò inaudivi manè.

PATRICIUS.

Proficiſcar modò. Nonne hoc dolet tibi, patre quòd ſis cariturus aliquot dies?

PHILOTAS.

Id doleo maximè. Quid me autem vocaſti?

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/108 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

PATRICIUS.

Rescire te aliquid oportuit, quod mihi dictum est.

PHILOTAS.

Quid isthuc autem?

PATRICIUS.

Dixit Neophilax te . . . non satis diligentem in officiis, te . . . minùs sanctum moribus, te . . . non ita reverenter de me loqui aliquando.

PHILOTAS.

Dixit hoc Neophilax.

PATRICIUS.

Dixit.

PHILOTAS.

O Superi! eò ne temeritatis devenisse quemquam? . . .

PATRICIUS.

Noli excandescere, anima mea, ne fervor iste tumultum excitet in stomacho.

PHILOTAS.

Me nempe maledictis violari patiar lentus? hoc ipse pateris, & amas!

PATRICIUS.

Maledixit Neophilax; sed maledicenti non credidi.

PHILOTAS.

Et credidisti, & credis.

PATRICIUS.

Ne vivam, si credidi, aut credo.

PHILOTAS.

Si non credidisti, si non credis, si me amas, istum calumniatorem domo abige.

PATRICIUS.

At . . .

PHILOTAS.

Quid?

PATRICIUS.

Te propter jam quatuor vitæ moderatores amovimus à sex mensibus.

PHILOTAS.

Amove & istum Neophilactem.

PATRICIUS.

At eſt bonus vir, &. . .

PHILOTAS.

Eſt bonus vir, homo maledicus.

PATRICIUS.

Maledicat; quid tum? ſi non habeo fidem?

PHILOTAS.

Non habes fidem modò, ſed habebis poſteà. Sic ego invidiæ & calumniæ telis ſemper patebo miſer, *Fletum ſimulat & ſic ridet ut ſpectator riſum advertat quem Pater fletum interpretatur.* Et quia ſuſpicioſus eſt amor, quò amas magis, hòc me ſuſpectum magis habebis.

PATRICIUS.

Cave dixeris. Nemini credo de te, his tantum credam oculis. . . Patrem amplectere antequam ingrediatur viam . . . iterum . . . vix poſſum tenere lacrymas. Heu! . . . hoi . . .

PHILOTAS.

Flere meum eſt, pater. Nam qui potero ferre deſiderium tui. Heu! hoi. . .

PATRICIUS.

Ut amat! *Abſtergit fictas Philotæ lacrymas.* Parce fletibus, ocule mi, patre non carebis diu.

PHILOTAS.

Quoniam vetas, non flebo, vel fletus occulam. Vale.

PATRICIUS.

Vive patris memor, dilecte fili. Ut amat! ut amat! Quis me felicior viveret pater, ſi præter hunc Philotam nulla foret ſoboles mihi, ſed ablegandus domo Eugenius. & ad aliquot annos aliquò deportandus. Quamdiu enim erit domi, erunt ſemper malevoli, qui Philotæ amorem invideant meum, & bene agenti maledicant.

***

PATRICIUS *in cathedrâ sedens.*

Licet, ingredere.

EUGENIUS *ad patrem accedens trepidè, ut complectatur.*

Ah! pater, quàm mihi suave est ad te propius accedere, &. . .

PATRICIUS *filium à se removens.*

Remove te, juvenum audacissime; ubi reverentia patri debita?

EUGENIUS.

Reverentiam vicit amor, non expulit.

PATRICIUS.

Scis-ne quâ de causâ vocari te jusserim?

EUGENIUS.

Nequaquam, pater carissime; sed aiunt te profecturum hodie, nescio quò. An licebit Eugenio te comitari tantulùm?

PATRICIUS.

Te comite nihil opus est.

EUGENIUS.

Iter tibi fortunet Deus! an te brevi habebimus reducem, pater optatissime?

PATRICIUS.

Reducem videbis citiùs, quàm velis.

EUGENIUS.

Quid ais, pater desideratissime? An potest mihi redire ocyùs, quem semper adesse præsentem oculis velim.

PATRICIUS.

Mitte verba ad blanditias per fraudem composita, & ausculta quid velim.

EUGENIUS.

Ausculto, pater amantissime.

PATRICIUS.

Sed mihi sine morâ obtemperatum volo.

EUGENIUS.

Eugenium habebis morigerum, & obsequentem in omnibus.

PATRICIUS.

Bene est. Collige igitur sarcinulas, & compara te ad proficiscendum, ubi rediero.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/111 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

Quò me mittis, pater, quò vis proficiſci?

PATRICIUS.

Omitte quærere, & juſſa faceſſe.

EUGENIUS.

Ah! pater intelligo quid velis, vis me ablegare domo.

PATRICIUS.

Intelligis quod eſt, & eò quidem te amandabo, unde neque facilis, neque promptus ſit reditus.

EUGENIUS *ad patris genua accidens.*

Pater, dilectiſſime pater, ego te per Deum immortalem, per illam quam dediſti vitam, per has lacrymas, per quicquid paternum flectere animum poteſt, oro, ne me expellas domo . . . Patere . . .

PATRICIUS *ſurgit, illum proſequitur Eugenius, & iterum ad ejus pedes accidit.*

Te nimium patior diu.

EUGENIUS *ad patris pedes provolutus.*

Patere me apud te potiùs, quàm alibi miſerum vivere. Non peto blanditias, quas non merui. Quanquàm! . . ſed illas habet frater; non invidebo, neque expoſtulabo. Quòd ſi quando querelas invito extorſerit dolor, de me uno querar, unum me accuſabo quod parentis optimi amorem arte nullâ demereri unquam potuerim.

PATRICIUS.

Surge, & ne mihi aures obtunde ampliùs.

EUGENIUS.

Pater cariſſime.

PATRICIUS.

Non tu te amovebis iſthinc.

EUGENIUS *ſurgens.*

Memineris te patrem.

PATRICIUS.

Per ſuperos, niſi abceſſeris, ego maledicam tibi.

EUGENIUS *comminatione Patris perculſus titubat, ac propè corruit.*

Ah!

PATRICIUS.

Euge ocyùs.

EUGENIUS *recedendo vacillat, hæret aliquandiu Scenæ admixus, patrem respicit blandè, & flebiliter abscedit.* Vale, igitur pater. . . Ah!

PATRICIUS.

Fatendum quod res est, me propè lacrymis commovit suis, & nisi expulissem ocyùs, justam iracundiam dolore vicisset suo. Sed obfirmandum pectus, & adversùs insidiosas preces obdurandum. Euge pectus, euge, muliebres sensus exue, viriles concipe.

***

DOLOPHILUS.

An tu cò migrare velis istâ ætate?

PATRICIUS.

Omitte interrogare, & imperata facesse.

DOLOPHILUS.

Faciam, nihil est præterea quod imperes?

PATRICIUS.

Diligenter observabis quicquid absente me domi peractum fuerit. Imprimis numquid peccaverit in Philotam Eugenius, num debitum fratri obsequium præstiterit, & me reducem monebis.

DOLOPHILUS.

Monebo, & cavebo, dum aberis, ne quid rei familiaris pereat tibi: *à parte*, vel mihi.

***

PATRICIUS.

Dixi tibi; omitte liberos meos, & res tuas age.

IRENÆUS.

Dum res tuas ago, tum quoque ago meas. Amicitiâ & affinitate tibi ſum conjunctiſſimus. Quàm bene tuâ & tuorum causâ velim, non ignoras.

PATRICIUS.

Meâ ſanè causâ, vis optimè, qui diſcordiæ facem ædibus inferas meis.

IRENÆUS.

Superi! iniquitatem hominum! quid mihi vel tibi cum iſtâ tuâ diſcordiæ face?

PATRICIUS.

Id ſcio quod me ſcire neſcis.

IRENÆUS.

Aperta loquere.

PATRICIUS.

Quaſi verò non tu Neophilactem inſtruxeris Philotæ accuſatorem & ſubornaveris!

IRENÆUS.

Ego Neophilactem inſtruxi & ſubornavi, quem nunquam arcanè ſum allocutus, quem vix de facie novi.

PATRICIUS.

Quem te non noſſe fingis, ſed nihil egiſti. Non ita credulus eſt Patricius.

IRENÆUS.

Scio te quædam, & quibusdam non facile credere. Verùm omittamus ſanè Philotam, & de Eugenio...

PATRICIUS.

De Eugenio ipſo ſile, & quieſce. Ille te verbis deluſit malis, te ſibi benevolum, te Philotæ infenſum reddidit, ſed brevi ſentiet quò ſua ipſum fraus, quò perduxerit parta dolo benevolentia.

IRENÆUS.

Quid ais?

PATRICIUS.

Nihil. Videamus quid Philoſtorgus velit. Quid times ingredi, Philoſtorge?

SCENA XIV.

PHILOSTORGUS, PATRICIUS, IRENÆUS.

PHILOSTORGUS.

VEREOR ne vobis molestus interveniam.

PATRICIUS.

Non is es, qui molestus cuiquam aut usquam sis. Tametsi proficiscor Rothomagum.

PHILOSTORGUS.

Ideoque nolim tibi moram facere.

PATRICIUS.

Semihorâ citiùs aut tardiùs proficiscar, nihil admodum interest. Quid est autem quod ad nos venias subtristi vultu. An tibi debitor aliquis fefellit fidem?

PHILOSTORGUS.

Enim verò me fefellit aliquis non pecuniæ debitor, sed rei longe pretiosioris.

PATRICIUS.

Pecunia, his præsertim temporibus, res sanè pretio æstimabilis, quænam igitur alia actura tibi tantum obtulit mœroris?

PHILOSTORGUS.

Dicam: nisi audire alterutri grave est.

PATRICIUS.

Id erit mihi gratissimum.

IRENÆUS.

Gratum erit audire, si modò re aut consilio juvare te potero.

PHILOSTORGUS.

Consilio poteris.

PATRICIUS.

Sede, obsecro, & rem ut aiunt ab ovo ad mala eloquere, ut meliùs tibi consulamus.

PHILOSTORGUS.

Unicum habeo filium.

PATRICIUS.

Annon satis est? ego duos tantùm habeo, & abundo uno.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/116 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

PHILOSTORGUS.

Non id dolet mihi, quòd unicus sit filius: at filium qui unicus est, non eum esse quem velim, id doleo, id queror. Ah! si scires, *Hîc erumpunt lacrymæ*.

IRENÆUS.

Contine lacrymas, Philostorge; peccare adolescentem nihil mirum est. Multa fert secum adolescentia, quæ ratio postmodùm, ætasque corrigunt.

PHILOSTORGUS.

In filio nihil ratio corrigit, imo crescunt vitia cum ætate, & corroboratur in dies jam adulta improbitas.

PATRICIUS.

Illud sæpe audivi, ut arbores, sic liberos, tales esse, quales ab ortu finxeris.

PHILOSTORGUS.

Rectè dicis; idque sum expertus in filio quem lenitate & blanditiis malè perdidi.

IRENÆUS.

Audis, Patrici.

PATRICIUS.

Optimè; patrem coram liberis severum oportet esse.

PHILOSTORGUS.

Patrem quid esse deceat, non attendit imprudens amor. Hunc solum habebam filium. Quid facerem? in hoc solo totus eram. Cœpi indulgens blandiri, nihil facere vel dicere quod adolescentis offenderet animum, nullis laboribus pro eo, nullis sumptibus parcere. Interim sæpe admonebant amici.

PATRICIUS.

Bene monebant.

PHILOSTORGUS.

Et clamitabant: quid agis, Philostorge, corrumpis adolescentem; perdis filium. Si perdo, mihi perdo, respondebam illis, & aures bene monentibus obstruebam.

PATRICIUS.

Debuisti attendere.

PHILOSTORGUS.

Sperabam scilicet me tot beneficia ponere apud gratum, & memorem animum. Hæc, inquiebam, referet aliquan-

do cum gratiâ. Erit ſenectæ dulce ſolatium meæ: in ejus amore ſuaviter conquieſcam. O ſpes fallaces! ô expectationem parentum irritam! jam oblitus eſt ingratus quanto labore adoleſcentiam educaverim ſuam. Vix me reſpicit, nihil veretur. Maleficia pro beneficiis, contumelias pro blanditiis, odium pro amore rependit perfidus.

PATRICIUS.

Jam intelligo quis tibi debitor, & quâ in re fidem fefellerit. Sed dignam meritis mercedem tuliſti Aliter inſtituendus erat filius, nec amore malo perdendus.

IRENÆUS, *à parte, ad Philoſtorgum.*

O cœcitatem animi! verùm an cæteris rebus ſatisfacit? an probè vivit?

PHILOSTORGUS.

Imò, nec rei, nec famæ parcit, atque illud ipſum eſt, quod me cruciat maximè. Quamdiu fuit ætas tenerior, ſemina virtutum neglexi animo ejus immittere, ratus id me commodiùs facturum, cùm adoleviſſet; veritus præterea, ne, quod aiunt fieri, præmatura virtus vim hebetaret ingenii.

IRENÆUS.

Quaſi verò noceat ingenio virtus, neque altera cum altero poſſit in adoleſcente conſiſtere; ſed nihil egiſti quod non parentes faciant plerique. Liberorum corpora magis curant, quàm ingenium, ingenium, magis quàm mores. A teneris unguiculis formatur puer ad molle quoddam, & effœminatum vivendi genus.

PATRICIUS.

Attendis.

PHILOSTORGUS.

Attendo.

IRENÆUS.

Vix pedibus inſiſtit, vix balbutit, cum jam docetur blanditias dicere, lepidè garrire, molliter cantitare, multa quærere, multa audire. Parco pluribus . . . Interea virtutum nulla fit mentio. Et miramur quid ſit quòd adoleſcentes hodie ſint vitioſiores ante duodecimum ætatis annum, quàm olim ante vigeſimum forent. Facit hoc non ingenium maturius, ut vulgò creditur, ſed inſtitutio pejor.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/118 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

PATRICIUS.

Vera loquitur.

IRENÆUS.

Neque id peccatum adeò matrum eſt; ut non ſit etiam patrum, qui matribus ipſis molliores ſunt aliquando & remiſſiores.

PATRICIUS.

Ita profectò.

PHILOSTORGUS.

Hîc me adumbrari ſentio.

IRENÆUS.

Sed ut ad natum revertamur tuum, quid tandem contigit, Philoſtorge?

PHILOSTORGUS.

Id contigit, quod his ſolet adoleſcentibus contingere, qui, excuſſo omni fræno, ſe ſuis tradidere libidinibus.

PATRICIUS.

Id ſanè dolendum eſt, ſed jam dixi tibi, & iterum dico, tales ſunt liberi, quales à puero finxeris.

PHILOSTORGUS.

Tibi debeo plurimùm, Patrici, qui ſic in partem doloris veneris.

PATRICIUS.

Oh! venio lubens.

IRENÆUS.

Ego tibi ſum auctor, ipſum ut ab otio retrahas, quàm maximè poteris, & efficias ut te patrem ſentiat, & vitæ moderatorem ſuæ.

PHILOSTORGUS.

Parebo conſiliis, Irenæe, & hac de re tecum alias plura. Nunc venio ad epiſtolam, quæ hodie fortè fortunâ in meas incidit manus, dum ad filium affertur meum.

PATRICIUS.

Quod genus epiſtolæ?

PHILOSTORGUS.

Neſcio, neque verò appoſuit nomen, qui ſcripſit, & tamen parenti ſuo innoteſcere plurimùm refert. Quæſo vos, ſi quod rei dare poteſtis indicium, hoc date.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/119 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

PATRICIUS.

Cedo istam epistolam. Scripsit videlicet ex his nebulonibus aliquis, nato qui sunt familiares tuo.

PHILOSTORGUS.

A nebulone certè scriptam dicerem, nisi domo tuâ allatam suspicer.

PATRICIUS.

Tu-ne illam ab Eugenio scriptam comperisti?

PHILOSTORGUS.

Eugenius non ita cum filio conjunctus est meo, quàm tuus Philotas. Neque de utrovis quicquam compertum habeo, sed interrogo: nosti manum?

PATRICIUS.

Non novi.

IRENÆUS.

Novi ego, ni fallor. Nuper inspiciente & dictante me, scribebat ad patruum Philotas.

PATRICIUS.

Quid tum? an eadem est epistola?

IRENÆUS.

Non eadem epistola, sed eadem, credo, est manus.

PATRICIUS.

Quid ais an Philotas est nebulo?

IRENÆUS.

Hîc, inquam, hîc Philotæ agnosco manum, quamvis dissimulata sit aliquantulùm, & ambiguis exarata literulis.

PATRICIUS.

Apage sis, Irenæe, cum istâ suspicione tuâ; tuque, Philostorge, à criminatione falsâ te abstine.

PHILOSTORGUS.

Abstineo. Philotam amantiorem patris hactenus credidi, quàm ut sentiret simile quid, vel scriberet.

PATRICIUS.

Ita prorsus.

PHILOSTORGUS.

Sed ut est adolescentum ingenium leve, subdolum, ad nequitiam proclive...

PATRICIUS.

Hoc de filio tuo dixeris, non de meo.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/120 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

PHILOSTORGUS.

De tuo non dico.

PATRICIUS.

Neque meum temere accusaveris.

PHILOSTORGUS.

Neque temere accuso.

PATRICIUS.

Et illum à tanto scelere prorsus abhorrere credideris.

PHILOSTORGUS.

Quod jubes, credo. Nunc istam redde, quæso epistolam, ut in multas circumferam domus, donec innotueri manus.

PATRICIUS.

Circumferre nihil opus est, igni tradenda est, & ego tradam.

PHILOSTORGUS.

At meâ interest, & patris, ut ne diu lateat auctor. Neque possum sine culpâ meâ, & alterius periculo. . .

IRENÆUS.

Citra culpam & periculum potes securus esse.

PHILOSTORGUS.

Si qua culpa est, totam in te & in illum transfero.

IRENÆUS.

Totam in me recipio.

PHILOSTORGUS.

Valete ergo.

IRENÆUS.

Philostorge, bene vale, & filium bene rege.

***

IRENÆUS.

Bene, nihilne præterea?

PATRICIUS.

Quosdam esse molestos homines, qui alienis rebus temere se, & importunè admisceant.

IRENÆUS.

Optimè. At nonne docet eadem quosdam esse patres nimis erga liberos amore miserè excæcatos?

PATRICIUS.

Tu, qui tam oculatus es, lege, & uter nostrum cæcutiat vide. *Irenæo tradit epistolam.*

IRENÆUS.

Placet.

PATRICIUS.

Sed eâ conditione, ut si hanc epistolam Philotæ falsò attributam ostendero, palinodiam canas.

IRENÆUS.

Volo. Legamus (*Epistolam recipit.*) *Te amo, tibique gratulor, Pamphile, quòd paternæ auctoritatis jugum excusseris; patrem tuum admiror, & rideo, qui tibi moderari velit id ætatis, quo tui juris esse debeas. Equidem si vigesimum attigissem annum, meus sciret pater quibus terminis paterna definiatur auctoritas. Gratia Superis, est ille bonus vir.*

PATRICIUS.

Quid me respicis?

IRENÆUS.

Gratia Superis, est ille bonus vir, & hoc uno molestus quod me blanditiis oneret, ac propè enecet suis. Ferendus tamen est, dum vel me illi fortuna, vel illum mihi mors auferat. Profecturus est hodiè nescio quò. Hon!

PATRICIUS.

Quid hæres?

IRENÆUS.

Profecturus est hodiè nescio quò. Ejus profectio consiliis favet meis. Si res bene processerit, scies. Tu cape exemplum de me, si sapis, & vale.

PATRICIUS.

Jam ne vides quàm temere, & injuriâ Philotam in suspicionem adduxeris?

IRE-

IRENÆUS.

Istud non video.

PATRICIUS.

Tune hanc ipsi etiamnum tribuas epistolam?

IRENÆUS.

Quidni? si quidem & malè dissimulata manus, & aperta verba rem indicant.

PATRICIUS.

Quid si Philotæ manum imitatus est aliquis, ut falsum ipsi crimen imponeret? quod quidem facilè crediderim, si verba meliùs essent ad fraudem composita, sed nullâ ex parte congruunt.

IRENÆUS.

Congruunt nimis.

PATRICIUS.

Quæ verba?

IRENÆUS.

Istæ blanditiæ.

PATRICIUS.

Ah, ah. He. Istæ blanditiæ an sunt filio graves? an solus ego pater qui blandiar liberis?

IRENÆUS.

Ista profectio.

PATRICIUS.

Ista profectio nihil indicat; imò Philotam absolvit qui si de profectione meâ scriberet non semel litteras deleret lacrymis.

IRENÆUS.

Hoc credis.

PATRICIUS.

Credo; & lacrymæ quas mihi profecturo dedit modò faciunt fidem. Sed ista omittamus licet. Quid ad hæc? *ferendus tamen est pater, dum vel me illi fortuna, vel illum mihi mors auferat.* Hæ voces annon tuam suspicionem prorsus diluunt?

IRENÆUS.

Non planè.

PATRICIUS.

Proh! Deus immortalis! adeò ne homines stare in sen-

tentiâ pertinaces! Mortem meam expectat filius qui me plus se diligit, qui si morbo vel levissimo tentari me audiret, tabesceret luctu.

IRENÆUS.

Luctu tabesceret.

PATRICIUS.

Omnino.

IRENÆUS.

De Philotâ loqueris, an de Eugenio?

PATRICIUS.

De Eugenio nempe! De Philotâ loquor, atque cùm ægrotabo, vetabo id resciat, ipsum ne absumat dolor.

IRENÆUS.

Ne metue. Illum dolor non absumet, idque si metuis unum, jam ægrotare tutò potes.

PATRICIUS.

Ah! Nimium diu Philotæ amorem suspicaris, & fidem; volo te errore isto levare & quidem hodie.

IRENÆUS.

Filium advoca, litteras ostende, & ex voce & vultu indicium cape.

PATRICIUS.

Aliam probationem volo, quæ plus exigat moræ, sed plus fidei habeat.

IRENÆUS.

Non tu profecturus es modò?

PATRICIUS.

Certum est non proficisci priùs quàm suspicionem falsam à filio removerim.

IRENÆUS.

Falsam cupio, nam te amo & Philotam. At cave ne dum filii amorem probas, ea videas, quæ videre nolis.

PATRICIUS.

Scio quid cavendum sit. Tu me aliquid excogitare sine.

IRENÆUS.

Sino, & oro aliquid etiam excogites quo Eugenii animum probes.

PATRICIUS.

Utriusque probatio fiet, & Philotæ & Eugenii.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/124 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

IRENÆUS.

Utinam sic in Philotâ fallar ego, ut tu falleris in Eugenio!

PATRICIUS.

Quò pergis?

IRENÆUS.

Quoniam per tempus licet, unas aut binas scribo domi litteras, quas tibi profecturo tradam.

PATRICIUS.

Binas, ternas, quaternas, si lubet, scribe in hoc secretiore conclavi, nam te abesse nolo, te rei testem volo.

IRENÆUS.

Adero lubens.

***

PATRICIUS.

Bene eſt, jam me profectum putant. Heus, Dolophile.

DOLOPHILUS.

At, at credebam abeſſe te. Præſentem gaudeo. Ahy, ahy!

PATRICIUS.

Loquere demiſsâ voce, furcifer.

DOLOPHILUS.

Ahy, ahy, ahy!

PATRICIUS.

Non vis tacere?

DOLOPHILUS.

An prohibes miſeros dolere, & conqueri? ahy, ahy!

PATRICIUS.

Quid clamas! quid quereris?

DOLOPHILUS.

Fuſte contrivit humeros tuus ille gnatus.

PATRICIUS.

Eugenius non-ne? ubi eſt? illum ego...

DOLOPHILUS.

Non Eugenius, ſed Philotas.

PATRICIUS.

Ah! Philotas. Jam intelligo quis in culpâ ſit; ipſum nempe verbo læſeras.

DOLOPHILUS.

Nequaquam. Sed quia te abſentem putat omnia pro imperio agit. Immerentes verberat; bacchatur, furit. Monebo certè præſentem adeſſe te.

PATRICIUS.

Manedum. Nihil opus eſt me præſentem ſciat.

DOLOPHILUS.

Rectè dicis, neque enim præſentem veretur magis, quàm abſentem. Ahy, ahy! Recrudeſcit dolor.

PATRICIUS.

Macte animo, & querelas omitte, veni mecum.

DOLOPHILUS.

Quid me vis facere?

PATRICIUS.

Dicam modo. Adventat aliquis.

EUGENIUS *in poſt-ſcenio.*

Dolophile.

DOLOPHILUS.

Me vocat Eugenius.

PATRICIUS.

Cave respondeas. Sequere, propera.

EUGENIUS.

Heus, Dolophile.

***

PHILOTAS.

Istud depone, quod geris onus, & audi me, jam diu video & summo cùm dolore video tecum agere patrem, non ut decet patrem, sed inclementer admodum. Id certè tuli, & fero ægerrimè.

EUGENIUS.

Multùm tibi debet Eugenius, quòd te misereat sui. Faxit Deus, pro istâ tuâ in fratrem benevolentiâ, ut semper propitium habeas patrem.

PHILOTAS.

Malis tuis indolere parum est: his etiam mederi cogito.

EUGENIUS.

Mitte cogitationem istam, frater, & me calamitati permittas meæ.

PHILOTAS.

Te-ne patiar iniquâ tamdiu servitute opprimi, nec te illâ coner eximere?

EUGENIUS.

Vani erunt conatus tui, patrem ex infenso reddes infensissimum, hoc efficies unum.

PHILOTAS.

Vis ergo patre semper irato frui, & hoc lentus videam!

EUGENIUS.

Ah! frater, non videbis diu. Patre irato fruar, sed absente.

PHILOTAS.

Quid ita?

EUGENIUS.

Paulò antequàm in viam se daret pater, vocavit me, & minaci voce para te, inquit, ad proficiscendum. Quò me mittis, inquam? Eò, respondit ille, unde neque facilis, neque promptus sit reditus.

PHILOTAS.

Superi! hoccine est patrem esse, nec tu tale prævertas malum?

EUGENIUS.

Nam quid me vis agere?

PHILOTAS.

Operam mihi mutuam pollicere, hoc unum volo.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/128 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

EUGENIUS.

Polliceor. Quod si tale infortunium averteris, frater, vitam restitueris mihi.

PHILOTAS.

Avertam sanè. Ausculta, quid facere nos conveniat, vide.

EUGENIUS.

Ausculto.

PHILOTAS.

Profectus est pater. Non redibit ante decem, aut quindecim dies.

EUGENIUS.

Sic puto.

PHILOTAS.

Nocte proximâ, cùm totam oppresserit familiam sopor, consurgemus.

EUGENIUS.

Quid postea?

PHILOTAS.

Penetrabimus in illud conclave interius, ubi pecuniam asservat pater. Frangemus arcam: auri quantum poterimus auferemus. Crastinâ die bene mane conscendemus equos, Pamphilum nobis adjungemus. Ibimus quò nos cumque tulerit pecunia, & fortuna melior patre. Quid hoc est? stupes! annon hoc consilium placet?

EUGENIUS.

Vis me tentare, frater; de industriâ facis, ex animo non loqueris.

PHILOTAS.

Ex animo loquor.

EUGENIUS.

Ludis, inquam.

PHILOTAS.

Non ludo.

EUGENIUS.

Nunquam tu istud mihi consilium dabis.

PHILOTAS.

Quid habet consilium hoc, quod improbes.

EUGENIUS.

Imò quid habet quod non improbem? Egone paternâ furtim exeam domo?

PHILOTAS.

Quâ per vim expellendus es brevi.

EUGENIUS.

Si expellendus sum innocens, malim quàm nocens. Egone pecuniam surripiam patri?

PHILOTAS.

Qui tibi pecuniæ impertit nihil, qui se oblitus est patrem.

EUGENIUS.

Si se oblitus est patrem, an debeo me oblivisci filium? at tu, Philota, qui me invitas ad fugam, an oblivisceris, quo sis apud patrem loco? tu-ne deseras amantem?

PHILOTAS.

Putabam me loqui cum Eugenio, cum fratre. Errorem agnosco meum.

EUGENIUS.

Non errasti. Hic fratrem vides, & quidem addictum tibi: sed indocilem, quod das, pravum & turpe consilium sequi.

PHILOTAS.

Consilium scilicet, quod mihi suggessit amor in te meus.

EUGENIUS.

Credo equidem. Tametsi suadere culpam, odisse est, non amare. Sed si consilium hoc suggessit amor in me tuus, illud amor idem ex animo evertat tuo.

PHILOTAS.

Esto miser igitur; quoniam ita placet, quoniam vis semper incassum queri, è calamitate nunquam emergere.

EUGENIUS.

Huc tua recidit in fratrem misericordia, ut misero convicium adjicias, crudelis!

PHILOTAS.

Abi: misericordiâ indignus es.

EUGENIUS.

Ah!

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/130 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

***

PHILOTAS.

Quid ploras, Eugeni, quid ejulas? nondum audivisti quid iste casus importaverit mali.

EUGENIUS.

Occidit, inquam, pater, occidit. Hei mihi!

PHILOTAS.

Quin tu narrare pergis?

DOLOPHILUS.

Statim accurrunt cum famulo homines qui cadentem viderant. Descendunt in fossam, afflictum & jacentem erigunt, suscipiunt manibus, vicinam in domum transferunt, ibi lecto imponitur semianimis, sine voce, sine motu, sine halitu, ut pro mortuo habitus sit. Nullum tamen exstabat vulnus in capite, aut in reliquo corpore. Malum quippe totum erat intus. Tandem variis excitatus modis redit ad se paululùm, attollit caput, vos ambos vocat.

EUGENIUS.

Me vocat? ah si me novisset pater, amavisset; & noverit, si vivet.

DOLOPHILUS.

Ah! non vivet. Mox cervice lassâ ægrum reponit caput, graves & longos ciet gemitus, morienti similis, & morti proximus.

EUGENIUS *repente surgens.*

Ibo, certe, ibo.

PHILOTAS.

Quorsum ibis?

EUGENIUS.

Ibo; & extremos spiritus morientis legam.

DOLOPHILUS.

Siste Eugeni, siste; priùs vivere desierit pater, quàm ad ipsum perveneris.

EUGENIUS.

Saltem amplectar mortuum, quem amplecti vivum non licuit. Duc me, Dolophile.

PHILOTAS.

Quo ruis, frater, tu-ne luctu perditus exeas domo, & urbem ululatu compleas?

EUGENIUS.

Sinite (*conatur se subducere, fratri & famulo.*) Patrem

videam, & morienti vel mortuo commoriar. Ah, ah, ah!.. Jam morior. *Hîc deliquium animi patitur.*

PHILOTAS.

Frater, curabis patrium funus. Aliæ me manent curæ. Cito aperiendum istud conclave. *Pede pulsat januam conclavis, quasi illam emoturus.*

DOLOPHILUS.

Ego quid faciam?

PHILOTAS.

Quære tibi dominum, & domum.

DOLOPHILUS.

Hui! tam citò, oh!...

***

PATRICIUS *voce flebili filium compellans.*

Eugeni, Eugeni, vive, non ſum mortuus, audi me patrem, aſpice.

EUGENIUS.

Ah... ah...

DOLOPHILUS.

Bene eſt redit ad ſe. Irenæum accerſo, ut imperaſti.

***

PATRICIUS, *Eugenium complexu tenens.*
Te filium, ah! te filium agnoſco meum.

EUGENIUS, *cùm trepido lætitiæ ſenſu.*
Pater ſuaviſſime!

PATRICIUS.
Tu eris deinceps amor patris & deliciæ. Ah! Philota perfide!

EUGENIUS.
Pater amantiſſime.

***

EUGENIUS.

Occurram, & monebo.

PATRICIUS.

Consiste.

PHILOTAS.

Non hoc, sed aliud reserandum est conclave.

PATRICIUS, *ad Irenæum & Eugenium.*

Absistamus paululùm. Illic delitescite, dum...

PHILOTAS, *Theatrum ingrediens.*

Citò, citò seram hanc mihi revelle.

PATRICIUS, *in Philotam irruens.*

Quò properas, sacrilege?

IRENÆUS, *Patricium cohibens.*

Clementer, obsecro.

PHILOTAS.

Superi, ubi sum?

PATRICIUS, *in fabrum ferrarium involans.*

Quid agis, furcifer?

PYRACMON.

An mortui reviviscunt?

IRENÆUS, *ad Pyracmon.*

Absiste isthinc ocyùs... tuque, Philota, fuge.

***

PATRICIUS.

At quid cessas? quin pecuniam & vitam eripis, quin vivum sepelis, barbare?

PHILOTAS.

Me-ne mortis tuæ cupidum putas?

PATRICIUS.

Illam expetis. Id testatum habeo, & dictis, & factis, & scriptis.

PHILOTAS.

Et scriptis? quibus scriptis?

PATRICIUS.

Epistolam habeo.

PHILOTAS.

Quam epistolam?

EUGENIUS.

Frater, quid isthic moraris?

PATRICIUS, *epistolam Philotæ exhibens.*

Sume, ingrate, lege; aude negare te has scripsisse litteras.

PHILOTAS.

Non nego, fateor.

PATRICIUS.

Fateris, ego credere non potui, demens! nec te patri tamdiu fucum fecisse pudet, parricida?

IRENÆUS.

Desine objurgationum, Patrici; te, Philota, non patiar isthic ultra resistere; abscede.

PATRICIUS, *in Philotam volens irruere.*

Vix possum mihi temperare quin ipsum ruam, agam, rapiam.

IRENÆUS, *Patricium sedere jubens.*

Quiesce, Patrici; teque ad misericordiam revoca.

***

PATRICIUS.

Deficit animus præ dolore.

EUGENIUS.

Fer opem patri, Irenæe, nondum audeo propiùs accedere.

PATRICIUS.

Accede, nate, ne verere, amplectere. Ah! Eugeni, ah fili! dilecte fili! ſolatium patris unicum . . . ah! ah! Philota, ſcelerate Philota!

IRENÆUS.

Omitte nos, Eugeni, & amore paterno fac te ſemper dignum exhibeas.

EUGENIUS.

Id præſtabo, quantum potero. Tu, quæſo, patrem Philotæ reconcilia, ſi potes, & bene vale.

***

IRENÆUS.

Non omnes eodem ſunt ingenio adoleſcentes. Multi ſunt quos parentes amare poſſunt, absque periculo. Nec unquam liberos amando perdit pater, cùm prudenter amat.

PATRICIUS.

Doce igitur quid ſit prudenter amare, nam ego...

IRENÆUS.

Non is ego ſum alios qui edoceam. Illud tamen dicam quod ipſa natura præſcribit, & ratio comprobat. Sit æqualis, vel certè videatur æqualis in omnes liberos paternus amor. Ne ſit ſeverus nimis, aut nimis remiſſus; parcus nimis, aut nimis prodigus. Atque ut multa uno verbo complectar, liberos non propter ſe ipſum amet pater, ſed propter ipſos, & id curet ut amando faciat meliores. Ego te nimium moror. Has litteras accipe, & ubi Rothomagum perveneris, ipſe, niſi moleſtum eſt, amicis, quibus inſcriptæ ſunt, redde.

PATRICIUS.

Accipio lubens, & reddam ſedulò, ſed non proficiſcar hodiè.

IRENÆUS.

Ecquid cauſæ eſt cur deſtinatum iter omittas?

PATRICIUS.

Ita ſum æger animo & corpore, ut non auſim pedem efferre domo. Et malè metuo, ne mala tuſſis redeat. Hon, hon, hon. Leſtum peto.

IRENÆUS.

Abjice omnem animi ægritudinem, Patrici, & tibi gratulare quòd ſimulando, & quaſi Comœdiam agendo...

PATRICIUS.

Hon. Qualem Comœdiam!

IRENÆUS.

Tibi gratulare, inquam, quòd illud deprehenderis in quo parentes errant plerique, quatenus ſint cari liberis, & quomodo ipſi amandi ſint liberi. Vale.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/139 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

PATRICIUS.

Si me valere vis; fac ut Philotam culpæ pœniteat ſuæ, & Eugenius alterius exemplo ne peccet.

IRENÆUS.

Id præſtabis ipſe, & ſi quid in eâ re potero, adjuvabo. Iterum vale.

PATRICIUS.

Et tu valeto, Irenæe . . . Ex me documentum ſumite, amore nimio excæcati patres, & alieno edocti periculo, liberos prudenter amare diſcite.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/140 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

MISOPONUS,

SIVE

OTIOSUS.

DRAMA-COMICUM.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/141
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ARGUMENTUM.

MISOPONUS, Juvenis nondum è Tutoris potestate egressus, malis Sodalium consiliis & exemplis ad otium traductus, Magistratum sibi à Patre relictum abnuit gerere, & vendi postulat. Quâ de re dum apud ejus Avum deliberatur, ipse cum Sodalibus ludicrum init consilium de instituendâ domi Otiosorum Academiâ, *jocosè & ridiculè interpretatus Academiam Eruditorum hominum apud Italos institutam, cui nomen* Academia de Gli Otiosi. *Ille hujus Academiæ renunciatur Præses; delectum habet Academicorum; idoneam Academiæ supellectilem comparat; jamque prope est, ut admittatur in Academiam festivo apparatu, cùm sanis veteris Condiscipuli adhortationibus, & variis rationum momentis, ad laborem cum togâ suscipiendum adducitur.*

***

MISOPONUS,
SIVE
OTIOSUS.
DRAMA-COMICUM.

ACTUS PRIMUS.
SCENA PRIMA.
TIMANDER, ERGASTUS.

TIM.

NEMONE hic eſt? venienti aderit nemo? Neminem video; audio neminem. Nondum credo iſthic loci illuxit dies. Hic altus omnes ſomnus oppreſſos tenet. O domus nuper laboris & vigilantiæ domicilium, quàm dispari domino habitaris!

ERG.

Demitte, quæſo, vocem aliquantulùm, ſi potes, Timander, ne pupillus tuus inaudiat. Advenire te quidem, poſtquam nimium diu abfuiſti, & hîc adeſſe gaudeo. Sed pace dicam tuâ, importunè advenis, nondum è lecto emerſit Miſoponus.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/143 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

TIM.

Quânam igitur horâ surgit ille?

ERG.

Quâ non surgat horâ facilè dixerim: neque enim surgit quartâ matutinâ, non quintâ, non sextâ aut proximè sequentibus; hoc certum est. Quâ verò surgat id planè incertum. Evigilat circa nonam vel decimam; sed ne continuò credas surgere. Unâ sæpè minùs horâ ter, quater me vocat surgenti similis, & ter, quaterque lecto revolutus cadit; ac tandiu, nunc in dextrum, nunc in sinistrum latus recubat, donec ipsa dormiendo fatigatum ejiciat quies. En tinnitum audio. *Auditur sonus tintinnabuli.* Nunc primùm expergiscit. Sed iterùm obdormiscet brevi.

TIM.

Dic adesse tutorem è longinquo reducem, qui ipsum evocet.

ERG.

Tutor illi charissimus, cum bonâ tuâ veniâ dicam, somnus est, cui se in primis tutandum dedit.

TIM.

Surgat sanè modò & me alloquatur ocyùs. Dum ejus diu noctuque invigilo rebus, ipsum diu noctuque dormire dedecet.

ERG.

Ipsum admonebo, urgebo, & hic volentem nolentem attraham, si potero.

***

SCENA III.

MISOPONUS, TIMANDER, ERGASTUS.

ERGASTUS, *in post-scenio herum cogens procedere.*

PRODI igitur ... prodi, inquam ... quid restitas? ... prodi vel sic togatus, & tutoris conspectum subi.

MIS. *veste indutus cubiculari, ac blæsâ voce verba supplantans.*

Quòd tibi, Timander, adsim tam malè ornatus, tam incompositus, veniam dabis. Nam quis te hic loci post tam longam peregrinationem, tam mane adfuturum crederet?

TIM.

Et verò nimium advenio intempestivè! Sol nondum planè medium confecit cursum.

MIS. *respiciens ad solem, ejusque lucis impatiens.*

Itane verò! at ego vixdum illuxisse credidi. Sed hoc ne mirere, qui me noctu fugit somnus, si occupet interdiu.

TIM.

Hoc nihil miror. Somniculosos homines quovis tempore somnus occupat. Dormitum adeò per me redeas licet, cum interrogavero de re, quæ & mihi nunciata est absenti, & heri in hanc urbem redeunti confirmata est.

MIS.

Interrogare potes, quantum voles, sed enim sedendo, quod scire cupis, ex me commodiùs audies.

TIM.

Satis audiam commodè, si quid commodè responderis. Quæro igitur ex te, an tibi certum sit forense munus, quod tibi moriens reliquit pater, alienare & vendere?

MIS.

Certum hoc & fixum est; idemque mihi animus hodie, qui semper antea fuit, à magistratu gerendo planè alienus.

TIM.

Non is tibi animus semper fuit, & de ineundo magistratu cogitasti aliquando.

MIS.

Cogitasse me haud equidem memini.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/145 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

TIM.

Non tu cogitabas, cum juri discendo operam dares?

MIS.

Qui juri dant operam juvenes, an illi verè de aliquâ re cogitant?

TIM.

Non tu subinde cogitasti, cùm vivo, sed decumbente jam patre, initurus magistratum propediem, ætatis veniam peteres, & adnitente me, impetrares?

MIS.

Ne tum cogitavi quidem. Quandiu enim vixit pater optimus, ego curarum in me recepi nihil; huic me meaque permisi omnia; at illo sublato è vivis, cœpi rationes vitæ mecum exigere, ut debui, sedulò, & per otium.

ERG.

Per otium, credo equidem, at sedulò, non ita.

MIS. *ad servum.*

Quid obloqueris? ita sedulò & mecum & cum amicis.

ERG.

Id est cum Morologo garrulo, & risore insulsissimo, cum Amphitheoro Comœdiarum spectatore perpetuo, cum Neopisto rumorum aucupe & buccinatore imprudentissimo, cum aliis juvenibus id genus pigris & inertibus, qui te non tam naturâ, quàm voluntate desidem suis consiliis & exemplis à labore ad otium traduxerunt.

MIS.

At mihi, opinor, ex servo fies censor.

TIM.

Parce obloqui, Ergaste; & herus respondeat sine. Doce me, quæso, Misopone, quæ te causa forensibus officiis & honoribus tam infensum reddat?

MIS.

Si dixero, non credes.

TIM.

Quidni credam, si quid credibile dixeris?

MIS.

Désidiam credis forsitan.

TIM.

Hanc equidem suspicor.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/146 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ERG.

Et illam ego pro certâ causâ habeo.

MIS.

Credite, quoniam ita lubet, credite, per me licet.

TIM.

Dic ergo quæ te alia impediat causa?

MIS.

Dicam apertè. Impedit animi conscientia.

ERG. *ridens*.

Ha! ha! ha! scilicet.

TIM.

Animi conscientia! explica, quæso, istam animi tui conscientiam.

MIS.

Magna est, Timander, neque diffiteris, Senatoris dignitas.

TIM.

Fateor.

MIS.

Magna sunt, neque hoc nescis, Judicis officia. Nihil amicitiæ concedere vel gratiæ, non inflecti precibus, non capi muneribus, solâ virtute & æquitate moveri, hoc magnæ virtutis est.

ERG.

Et magni laboris nonne?

MIS.

Utriusque: & magni laboris & magnæ virtutis.

TIM.

Istud non negaverim. Quid inde?

MIS.

Tantæ virtutis, quam in te, Timander, eximiam esse sciunt omnes, non sum mihi conscius.

TIM.

Omitte prædicare de me; verùm quid illud reformides in te recipere, quod in se recipiunt tot juvenes, qui, quâ ætate es, Judicum in numero sedent.

MIS.

Illorum fiduciam non ausim culpare quidem; sed ne imitari velim, impedit animi conscientia.

TIM.

Quid? an militiæ nomen dare velis, & avunculi tui, qui castra cum laude sequitur vestigiis insistere.

MIS.

In militiâ magnum audio periculum esse ne quid fscias per armorum licentiam, aut fieri permittas quod facere, vel permittere non liceat; istud subire periculum vetat animi conscientia.

ERG. *à parte.*

Hoc est inertia.

TIM.

Neque te sinet animi conscientia aliquo in aulâ defungi munere.

MIS.

Aulam ex sapientum judicio & sermone si æstimare licet, ibi virtus parum tuto ingreditur pede, ibi lubrica via est; impulsio multa; lapsus frequens; casus gravis. Hac de re nolle aliis credere, id velle meo experiri periculo vetat animi conscientia.

TIM.

Nesciebam profectò te ita constrictum esse animi conscientiâ.

MIS.

Ita sum tamen.

TIM.

Sed age, quæ te removet ab omni munere animi conscientia, an non remordet, quòd istam foveas, quam sequeris, vitam inertem & otiosam?

MIS.

Minimè.

TIM.

Et hoc miror: sed ita sunt homines plerique ibi cauti sunt & timidi, ubi res tuta est, ibi securi & audaces, ubi periculum, ubi sæpe flagitium est.

MIS.

Nam quid ego flagitii admitto in quo reclamet animi conscientia? an perditè ludo ut Pæzophilus? an damnosè bibo, ut Oenophilus? an, sicuti Philedonus, insano amore pereo?

TIM.

Intelligo quid non sis? non tu aleator, non helluo, non amator; quanquam hæc omnia per otium fieri potes, & brevi fortasse fies. Sed futura omitto, de præsentibus quæro. Quid non esses, dixisti; dic amabo, quid sis?

MIS.

Quid sim, rogas? ænigma loqueris. Id ego sum, quod sum; quod esse me vides.

TIM.

Apertiùs quæram. Dic mihi quid sis in familiâ, quid in Republicâ?

MIS.

Ego & in familiâ filius, & in Republicâ civis minimè malus.

TIM.

Et minimè bonus, nemini utilis, & planè desidiosus.

MIS.

Me-ne Ardelionum esse velis in numero, qui alienis sese negotiis importunè admiscent, semper solliciti, nunquam quieti, invisi aliis & sibi molesti. Oh! non hoc sum natus ingenio.

TIM.

Nolim te in Ardelionum esse numero, sed te otiosorum numero eximi velim; non peto, ut aliena procures negotia, sed tua cures, quantum potes: & aliena interdum reputes tua.

MIS.

Ita mea procuras negotia (quæ tua benevolentia est) ut me de illis omni curâ omnino liberes; aliena verò curare, ubi periculum est, ne quid male consulam, vetat animi conscientia.

TIM.

Me quoque vetat animi conscientia cum juvene tam cauto, tam pio diutiùs contendere. Ad Tisagoram avum tuum me confero; ibi, quos par est, congrego; & cum iis de illo forensi munere quod respuis delibero. Vale & quiesce.

MIS.

Ignosce, Timander, quòd ultrà non subsequor, sic ornatum ulteriùs progredi non decet.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/149 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

***

ERG. *hero vestem offerens.*

En tibi vestis, here.

MIS.

Quid tibi videtur?

ERG.

Tibi surgendum esse, ut vestem induas.

MIS.

Aliud quæro, aliud respondes.

ERG.

Quid quæris?

MIS.

Quæro num tibi somno videar indulsisse, quantum satis est?

ERG.

Istud videre tuum est.

MIS. *nictantes oculos aperiens.*

Volo videre . . . sic est . . . videre volo, nec satis video.

ERG.

At vestem utrùm mox induas, vide.

MIS.

Videbo.

ERG.

Illam-ne induis?

MIS.

Non.

ERG.

Illam-ne refero?

MIS.

Non.

ERG.

Quid ergo?

MIS.

Expecta tantillùm.

ERG.

Quid ultrà expectem?

MIS.

Oh! nimium es, ut in loquendo, sic in agendo præceps.

ERG.

Enim verò!

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/151 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

MIS.

Coercendi sunt isti acriores impetus.

ERG.

Scilicet!

MIS.

Agendum placidè in omnibus, quietè, leniter, tranquillè.

ERG.

Ahi!

MIS.

Et animo temperandum.

ERG. *pede solum proterens.*

O desidia! desidia!

MIS.

Etiamnum excandescis; tametsi quotidie moneo, etiam effervescis.

ERG.

Per Superos..

MIS.

Oh! noli Superos inclamare.

ERG. *ringitur interruptâ voce increpans Misoponum.*

Per homines, quoniam per Superos non licet, istum corporis languorem exue, si me vis animi fervorem restinguere.

MIS.

Pax sit animo, pax, pax, & corde sedato responde.

ERG.

Ahi!

MIS.

Nemone venit ad me hodie mane, præter Timandrum?

ERG.

Venit Cleogenes.

MIS.

Cognatus ille meus, qui de fundi dominio litigat cum Democrate.

ERG.

Cognatus ille tuus. Scitatum venit, utrùm Judices adieris quos ejus gratiâ aditurum te receperas.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/152 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

MIS.

Quiescat, illos adibo.

ERG.

Non quiescit hercle. Quin miserè timet, ne adversarii potestate obruatur, idsum nisi gratiâ adjuves.

MIS.

Quid, malum! persequitur lites; quin, ut ego, quiescit!

ERG.

An se patrimonio sciens & volens spoliari sinat.

MIS.

Patrimonium optimum, bona quies. Itaque quiescat. Nemo ad me venit præterea?

ERG.

Adfuit & Pædotrophus.

MIS.

Meus ille nutricius pater?

ERG.

Tuus ille pater nutritius.

MIS.

Quomodo valet ille?

ERG.

Minùs bene. Mihi visus est animo ægerrimus.

MIS.

Doleo: nam illum amo plurimùm & diligo.

ERG.

Rediturum se dixit.

MIS.

Redeat sanè, redeat; ipsum alloquar, cùm erit commodum. Interim quiescat.

ERG.

Vestem ne tandem? ...

MIS.

Nondum. Lectum antea repeto, desuper recumbo & quiesco.

***

nimium onerosa. Hic jaceas dum herus quiescit. Miserum me & stolidum, qui me diu noctuque vigilando macerem, & ex alienâ segnitiâ laborem sumam pessimum! dormiat sanè Misoponus quantum lubet. Ejus exemplo vivam deinceps; & quantum potero, dormitabo: quiescamus. *Resupinus in cathedrâ somnum advocat, sed variis cogitationibus interturbatus vigilare cogitur.* Atenim dormiendo res domestica non promovetur. Quid ad me? res hero perit, non mihi; quiescamus. . . Quanquam si res hero perit, peribit & servo. Quid tum? relicto Misopono, ad alium herum convolabo. Quiescamus.

***

SCENA VII.

DROMO, ERGASTUS.

DROMO, *Ergastum in cathedrâ sedentem quatiens.*

HEUS tu, quid isthic agis, Ergaste, conservus olim noster & amicus?

ERG.

Omitte me, Dromo noster, amicus olim & conservus. Quiesco.

DROMO.

Tuum est scilicet quiescere, dum in famulatu vivis. Expecta, dum te fortuna respiciat amico lumine, & è servo dominum faciat. Nunc surge & ad herum deduc me ocyùs.

ERG.

Herus quiescit, & ego quiesco.

DROMO.

Atenim oportet hanc ipsi epistolam tradam in manus.

ERG. *fractas Misoponi voces imitans.*

Expecta tantillùm.

DROMO.

Res urget.

ERG.

In omni re agendum placidè, leniter, tranquillè.

DROMO.

Tranquillè scilicet, ubi properato est opus.

ERG.

Pax sit animo, pax, pax.

DROMO.

Quàm verè illud dicitur, qualis Dominus talis servus.

ERG. *præcipitanter surgens.*

Quid tu domino maledicis, & mihi?

DROMO.

Quin tu fungeris officio, & ad herum me deducis?

ERG.

Quin tu herum sinis quiescere?

DROMO.

At . . .

ERG.

At, at, at hinc fuge ocyùs, vel quiesce.

***

DROMO.

Atqui tamen. . .

MIS.

Manedum: aliquid de te sub finem epistolæ, quod legere omiseram. De te quærit ex me quo sis ingenio, quâ fide, quibus moribus. Dices te paulò segniorem esse & otii amantiorem. Cæterùm. . .

DROMO.

Fui equidem segnior & otii amantior, sed emendavi segnitiem, postquam illud sum expertus, quod me admonebat olim herus optimus pater tuus; *Qui laborem fugit, miseriam reperit.*

MIS.

Dices igitur Themisto te factum esse diligentiorem & bonis esse moribus, bonà fide, bono ingenio.

DROMO.

Id si pro tuâ benevolentiâ testatum scripto velis, magnum mihi contuleris beneficium.

MIS.

Tibi certè volo bene. Sed scripto nihil opus est: id me tibi dixisse tu ipse testaberis.

DROMO.

Atenim. . .

ERG.

Atenim quid expectas? nihil aliud impetrabis. Non tu nosti hominem qui pro suâ humanitate bene velit omnibus, præ desidiâ bene faciat nemini?

DROMO.

Verùm. . .

ERG.

Verùm exi, propera, & quod responsi à Misopono refers, ne tibi currenti excidat cave.

***

ERG.

Literas quibus tu responderis nullas equidem scio. Responsurum te sæpe ais, sed nihil das literarum interim.

MIS.

Dabo certè hodie: dabo.

ERG.

Habes quibus debeas hercle plurimos.

MIS.

Videndum est quibus.

ERG.

Hanc capsam literariam inspice.

MIS.

Unde mihi quæso ista succrevit tanta literarum seges?

ERG.

Ex alienâ diligentiâ, tuâque negligentiâ.

MIS.

Nescio quis malè feriatus homo insulsum & inanem istum epistolaris commercii morem induxerit; quasi homines multò magis ament inter se, cùm se verbosâ amoris & obsequii significatione invicem obruunt per literas.

ERG.

Malè profecto de hominum societate commeruit, quisquis ope literarum absentes amicos reddidit præsentes quodammodo, & disjunctos locis conjunxit alloquii vicibus. Sed parce conqueri. Amicorum ad te scribentium numerus decrescit in dies, & brevi opinor, nemo te literis provocabit.

MIS.

Ita fieri pervelim. Aliquid tamen aliquibus rescribendum est, quoniam solito maturiùs surrexi hodie, & sodalium nemodum ad me venit. Cedo chartam & calamum.

ERG.

En tibi charta, atramentum, calamus, illic habes ceram & sigillum.

MIS.

Das sigillum, & ceram, at cereum des priùs, & accendas oportet.

ERG.

Accendetur, si opus erit.

MIS.

Ain' tu si opus erit? hoc àredo dubium est? etiam hic stas? quid igitur respicis?

ERG.

Respicio utrùm accendi velis?

MIS.

Annon dico tibi ut properes?

ERG.

Non hoc mihi, at tibi sanè dicito. Propero tamen.

MIS. *epistolas evolvens.*

Statuendum est quibus respondeam primùm, quibus deinde, quibus ultimùm. Nam in re quâque ordo plurimùm juvat. Habenda est, opinor, ratio temporis: atque (ut fit in ære solvendo) primis creditoribus primò faciendum est satis.

ERG.

Accensum tibi appono cereum. At nihil dum tu exarasti literarum?

MIS.

Non ita sum in agendo properus, ordine volo progredi.

ERG.

Prudenter: sed vereor ut primum quid invenias, unde incipias.

MIS.

Occurrunt primò literæ datæ mense Januario, anno millesimo septingentesimo trigesimo nono * mense Januario, Januario, Martio, Februario, Januario, Aprili, Martio, anno septingentesimo trigesimo nono, trigesimo octavo, nimium vetustæ sunt istæ literæ. Quid censes?

ERG.

Ita censeo: pernimium vetustæ sunt istæ literæ.

MIS.

Qui scripserunt, jam se misisse non meminerunt.

ERG.

Non ita censeo.

MIS.

In recentiores incido. His verò respondendum est si quid tamen responsione dignum offerent.

* *Agebatur hæc Fabula, anno* 1740.

ERG.

Oh! dignum offerent nihil.

MIS.

Istud verò unde compertum habes? tune has legisti literas?

ERG.

Nequaquam. Tametsi eas vulgò relinquis in mensâ apertas & omnium propositas oculis, sed hoc lego in tuis moribus.

MIS.

Malè legis. Literæ datæ primâ Octobris, anno millesimo septingentesimo trigesimo nono. Scribit junior Evagoras in foro civili orator regius. Quid autem ille? invitat me ad rusticandum in suâ Rhemensi villâ, & ibi aliquid juris civilis secum animo placidè recolendum, sed invitabat me ut irem ad se per ferias autumnales anni superioris. Jam effluxerunt illæ autumnales feriæ, certum est me non iturum. Quæ tua opinio est?

ERG.

Sic opinor. Non ibis anno præterito.

MIS.

Quamobrem nihil respondendum est.

ERG.

Nihil prorsus.

MIS.

Quid sibi vult isthæc epistola, quæ luctum præfert atratâ cerâ. Annulum Democratis agnosco qui mihi ex amico haud pridem factus est affinis, juncto cum meâ consobrinâ matrimonio. Nunciat de morte istius consobrinæ meæ, quam sibi ait fuisse conjugem carissimam, fœminam optimam. Pol! damnum ingens? cara conjux, bona fœmina.

ERG.

Hoc majus damnum, quod aiunt rarius esse bonum. Itaque huic viro carissimâ conjuge orbato aliquid solatii per literas dandum est.

MIS.

Oh! conjux vel carissima si uno mense lugetur aut altero, satis lugeri creditur. Tertio mense luctus omnis expungitur ex animo, solâ veste retinetur. Quartus autem

menſis eſt ex quo ſuâ conjuge cariſſimâ orbatus eſt Democrates. Solatio jam non indiget, itaque nihil reſcribendum eſt. Quid tibi videtur?

ERG.

Idem quod tibi.

MIS.

Scribendo vulnus refricarem, quod jam obductum eſt.

ERG.

Omnino.

MIS.

Ergo nihil reſcribendum eſt.

ERG.

Oppidò.

MIS.

Vides nihil eſſe in his tot literis, quod reſponſionem exigat.

ERG.

Video. Nihil ne tandem in illâ epiſtolâ quam adverto multos jam dies tuo inſertam codici Muſico.

MIS.

Illam exhibe. Hanc ad me dedit epiſtolam Euſebia avia materna, mihi cariſſima, quæ mihi bene ſemper voluit & bene fecit non ſemel.

ERG.

Et bene facere nunc etiam poteſt.

MIS.

Quocirca negligenda non eſt. Ad illam reſcribendum certè eſt.

ERG.

Factum bene quòd digna demum tibi occurrat epiſtola ad quam reſcribas.

MIS.

Nil moror. Quâ die vivimus?

ERG.

Die decimo Februarii. . . *

MIS.

Quânam autem die profecturus eſt tabellarius, qui has delaturus eſt literas.

* *Hoc ipſo die agebatur Fabula.*

ERG.

Expecta dum in Ephemeridem inſpiciam. Proficiſcitur iſte tabellarius bis in hebdomade, die Martis & Sabbatho.

MIS.

Die Martis & Sabbatho? dies Martis præteriit, dies Sabbathi nondum advenit. Diem prævertere nihil attinet. Scribam die Sabbathi.

ERG.

Rectè: iſtud verò non prævideram (*à parte*) hic me fefellit heri deſidia.

MIS.

Tu me admonebis die Sabbathi, ſi fortè omittam ſcribere.

ERG.

Admonebo. O deſidia! deſidia!

***

MIS.

Ista non possum canere. Isti numeri sunt nimium turbulenti. Volo remissum aliquid & tranquillum.

EUM. *iterum numeros modulatur, deinde cantilenam adjicit.*

Dabo quod optas.

Durch tausend Plagen,
Bey tausend Klagen,
In dem Fried- und Kriegesstande,
Auf dem Meer und auf dem Lande,
Sucht mann die Ruh.
Sie zu finden, wagt mann es vergebens:
Die Müh entflieht;
Der findt sie nicht, der sich um sie bemüht.
Ich bleibe still, zufrieden meines Lebens:
Hier, nur auf diesem Platz,
Will ich der Ruh genüsen.
Ich finde diesen Schatz:
Wann schlummernd sich die Augen schlüsen.

MIS.

Placent mihi verba & numeri dulce aliquid & placidum sonant.

EUM.

Quoniam placent, canta & exequere.

Durch tausend Plagen,
Bey tausend Klagen.

Audi me.

MIS.

Audio.

EUM.

Audis, sed non canis.

Durch tausend Plagen,
Bey tausend Klagen.

MIS.

Utrùm canam, an canentem audiam perinde est.

EUM.

Aliud planè maximèque diversum est. Itaque canta.

In dem Fried- und Kriegesstande,
Auf dem Meer und auf dem Lande,
Sucht mann die Ruh.

MIS.

Ita fit: Sucht mann die Ruh.

EUM.

Sie zu finden, wagt mann es vergebens:
Die Müh entflieht.
Comitare me.
Sie zu finden, wagt mann es vergebens.

MIS.

Comitari nihil opus eſt.
Wagt mann es vergebens.

EUM.

Die Müh entflieht;
Der findt ſie nicht, der ſich um ſie bemüht.
Attende.

MIS.

Attendo & intelligo.
Der findt ſie nicht, der ſich um ſie bemüht.

EUM.

Ich bleibe ſtill, zufrieden meines Lebens.

MIS.

Sic facio. Zufrieden meines Lebens.

EUM.

Hier, nur auf dieſem Platz,
Will ich der Ruh geniſen:
Ich finde dieſen Schatz,
Ich finde dieſen Schatz,
Wann ſchlummernd ſich die Augen ſchlüſen.
Répéte:
Ich finde dieſen Schatz,
Ich finde dieſen Schatz,
Wann ſchlummernd ſich die Augen ſchlüſen.
Obmutuiſti. Dormis, credo.

MIS. *nictando claudit oculos.*

EUM.

At dormiendo nihil proficis.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/164 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

MIS.

Satis proficit qui ſatis dormit; aliàs plura. Cras redibis.

EUM.

Quotidie redeo, & eundem te ſemper invenio.

***

MOR. *à parte.*

O cœna! Superûm cœna! Ha, ha, ha.

MIS.

HOMO NEGOTIOSUS? ridicula ſanè perſona, quam exhibere nolim: ſpectare velim, & ridere.

AMPH.

Aiunt ſe brevi daturos in Theatrum HOMINEM OTIOSUM. Rogant ut interſis.

MIS.

Adero ſpectator & actor otioſus, ſi volent.

MOR. *à parte.*

Ne vivam, neque bibam, ſi quid unquam vidi vel audivi feſtivum magis. Ha, ha, ha.

MIS.

Gaudere te gaudemus, Morologe; tu narra modo, & tuum nobis gaudium imperti.

MOR.

Narrabo lubens, nam lubens narro: narrabo igitur de Onagrio hominum quotquot ſunt vel fuerunt, vel erunt, inſulſiſſimo. Noſtis hominem?

MIS.

De illo nunquam audivi.

AMPH.

De ſumptuosâ ejus in conviviis lautitiâ audivi aliquando.

MOR.

De illius ſtultitiâ audietis modo. Apud illum cœnavi heri & hodie.

MIS.

Quid ais heri & hodiè? an cœnas etiam manè?

MOR.

Manè & ſerò, ſerò & manè. Nam horâ decimâ ad menſam aſſedimus. Cœna ultra mediam noctem producta eſt; ibi ſtrenuè pugnavi, non gladio, ſed poculo. Pugnando tamen defatigatus ſum, ſed non ridendo. Ha, ha, ha!

MIS.

Quid ergo ridiculi accidit?

MOR.

Accidit, ha, ha, ha! accidit, dum Onagrius qui omnium artium ignarus eſt, & ſe omnis artis gnarum putat, ha, ha, ha! qui in componendâ bibliothecâ, ut hi-

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/166 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ſtoriam Romanam haberet integram, omnes libros comparavit, qui vocantur *Romanenſes*. Ha, ha, ha! qui, ne ſibi deeſſent codices manuſcripti veteres, juſſit libros manu ſcribi recentiores. Ha, ha, ha! qui Muſicæ inprimis ſtudioſus eſt, & nihil Muſicæ diſcere potuit. Ha, ha, ha! dum Onagrius laudat opera Muſica & cantores; dum ipſe lugubrem Orphei querelam canit flebilem & ridiculum in modum. Ecce tibi repentè Aſinus in viciniâ ſuſpirare ſuo more ſuaviter, & eleganter canere. *Rudentem Aſinum voce imitatur.* Tum ego: audin' tu, Onagri? tu verus Orpheus es, te canente, Aſinus trahitur dulcedine cantûs. An putas, reſpondet Onagrius, tam ſtupidum animal moveri poſſe cantu? puto certè, Onagri, quin & Aſinum audivi qui muſicè caneret. Tune audiviſti? rogat ille. Audivi, inquam, & ſi lubet faciam ut ipſe audias. Tu modo perge canere; pergit ille & canit. Ibi admirari convivæ omnes & furtim irridere ſtuporem hominis, qui ſe Aſini nomine à me deſignatum non intelligeret. Ego ridere apertè & exclamare, O ſuavem cantum! *iterùm rudentis Aſini ſonos exprimit!* ha, ha, ha! non tu hominis errorem ridiculum rides?

MIS.

Error ille quidem ridiculus, at nolim hominem qui me ad cœnam invitaverit convivis ridendum propinare.

MOR.

Non ille me invitaverat, ego ipſe me invitaveram: Aſini autem id genus bipedes, dum exercent artes quas ignorant, annon ipſi ſe aliis ridendos propinant? ha, ha, ha!

***

NEOP.

Omnino nihil.

MIS.

Res verò nova, quod nihil novi afferas.

MOR.

Res absurda. Aliquid certè novi dicas oportet.

NEOP.

Quid vis dicam?

MOR.

Quod scis, quod nescis.

NEOP.

Me - ne vis fingere?

MOR.

Finge, nihil vetat. Qui narrant de rebus domi militiæque gestis, nonne fingunt & mentiuntur? Ha, ha, ha!

NEOP.

Nihilne tu, Misopone, ad quem omnes undique confabulatum veniunt?

MIS.

Nihil peregrinum; sed domesticum audies aliquid, si lubet.

MOR. *sellulam admovens.*

Audiamus sanè, audiamus, nam peregrina non curo, amo domestica, & millies audire malim de rixis intra privatos parietes exortis, quàm de bellis terrâ marique pugnatis. Superi! ut me juvant vicini mei Antinous & Eryphile, amantissimi conjuges, quibus in otio maximo id unum negotii est, jurgari inter se & appetere se mutuò conviciis elegantibus (de trivio & macello arreptis scilicet) qui nuper, nisi forte fortunâ in eorum ædes irrumperem, ædepol à contumeliis rem deducerent ad manus, & egregiè se pugnis & unguibus pecterent, ha, ha, ha! *Lixas inter se certantes pugnis, & habitu corporis imitatur.* Sed loquere tu, Misopone, narra nobis, ha, ha, ha!

MIS.

Non est historia longa; longum uti spero mihi erit otium. De vendendo magistratu quod sæpe suasistis fieri, impetravi tandem ut fieret, & hodie fit.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/168 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

NEOP.

Id jamdiu factum oportuit, nam quid tu onus cum munere suscipias, qui omni onere carere potes?

MIS.

Sic puto.

AMPH.

Quid prosit patre natum esse divite, nisi divitiis ejus per otium frui liceat?

MIS.

Sic existimo.

MOR.

Annon satis se labore tuus exercuit pater, ut quiescas? Ha, ha, ha!

MIS.

Ita sentio.

MOR.

Rectè sentis. Crede mihi, vel si desipuisses antea, nunc te septem Græciæ Sapientibus annumerandum putem. Ha, ha, ha!

MIS.

Non me Græciæ, sed Italiæ Sapientibus annumeratum velim, quorum est illud effatum, * *Bella cosa far niente*.

MOR.

Repete, quæso effatum illud, ut in tabellas referam. *Bella far . . . Tabulas ad scribendum exerit.*

MIS.

Bella cosa far niente, id est nihil facere.

MOR. *proverbium scribis in tabulis.*

O sapiens dictum! quàm mihi sapit! *Bel . . . bel . . . bella cosa far far far niente*, he, he, he!

AMPH.

Far niente, *bella cosa*, ædepol bellissima.

NEOP.

Far niente, res herclè suavissima.

MIS.

Placet & mihi instituta apud Italos * * *Academia de gli otiosi*.

* *Proverbium Italicum*: præclarum est agere nihil.

** *Titulus Italicus. Academia Otiosorum hominum.*

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/169 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

MOR.

Academia de, de, de quomodo dicis?

MIS.

Academia de gli otiosi, id est otiosorum.

MOR.

Academia de gli otiosi. Præclara institutio; ha, ha, ha!

AMPH.

Academia de gli otiosi. Academia prudenter instituta, in quam sine doctrinâ, sine commendatione, sine ambitu facilis pateat aditus.

NEOP.

Academia de gli otiosi. Egregia prorsus Academia! valeant laboriosæ illæ scientiarum, numismatum, linguarum Academiæ; vivat Academia otiosorum.

MIS.

Scitis eâ de re quid mihi venerit in mentem?

MOR.

In Italiam migrare forsitan; & ibi habitare in *Academiâ de gli otiosi.*

MIS.

Commodum aliquid magis, & magis gloriosum.

MOR.

Quid istud?

MIS.

Isthic apud nos instituere Academiam otiosorum.

MOR.

Pulcrè! ha, ha, ha!

AMPH.

Ingeniosè!

NEOP.

Opportunè!

MIS.

Reclamabunt è nostris senibus multi, credo equidem, reclamabit inprimis avus meus Tisagoras, & sexcenties illud suum occinet effatum *ne quid innoveturr*.

MOR.

Reclament illi sanè queruli & clamosi senes. Ego ridebo, ha, ha, ha.

MIS.

MIS.

Vobis igitur placet ejusmodi Academiam instituì.

AMPH.

Instituatur.

NEOP.

Instituatur.

MOR. *porrecto pétaso annueus.*

Instituatur.

MIS.

Instituetur. Deligendus erit Præses.

AMPH.

Deligatur.

NEOP.

Deligatur.

MOR.

Deligatur.

MIS.

Deligetur.

MOR.

Imo tu, Misopone, Præses esto.

MIS. *gratias singulis agens, simul ac ferunt suffragia.*

Oh!

AMPH.

Esto.

MIS.

Oh!

NEOP.

Esto.

MIS.

Oh! suffragiis vestris refragari est nefas. At vos pariter munus aliquod in Academiâ sustinere par est.

AMPH.

Ego Comœdis sæpè rogantibus, ut sibi aliquid operis scriberem, nunquam annui. At, nisi renuitis, me Academiæ scriptorem & scribam offero.

MIS.

Annuo.

NEOP.

Annuo.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/171 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

MOR.

Annuo.

NEOP.

Vultis ego ſim Academiæ Mercurius? Quidquid ubique rumorum ſpargitur colligam & afferam.

MIS.

Volo.

AMPH.

Volo.

MOR.

Volo, ha, ha, ha! tu eris noſter Pegaſus, ha, ha, ha! Ego Academiæ Janitor & Cerberus. *Accedit ad oſtium, ibique ſtat inſtar ſatellitis.* Meum erit admittere, qui admittendi ſunt; & ejicere, qui ſunt ejiciendi.

MIS.

Fiat.

MOR. *Morologus continuis ſalutationibus, & perpetuo riſu ſuffragium ferentibus annuit.*

Ha, ha, ha!

AMPH.

Fiat.

MOR.

Ha, ha, ha!

NEOP.

Fiat.

MOR.

Ha, ha, ha!

MIS.

Nunc ſolvamus conſeſſum. Serò conveniemus ſub quartam; & dum cognati mei & affines de vendendo meo forenſi munere, & eligendo emptore deliberant, nos de Academicorum delectu, præmiſſâ brevi oratione Academicâ deliberabimus.

AMPH.

Superi! quàm illud facetum erit!

NEOP.

O lepidum nuncium, & in nuncios publicos referendum!

MOR.

Moriar, Ha, ha, ha! niſi mihi videor Comœdiam agere. Ha, ha, ha!

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/172 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ACTUS II.

SCENA PRIMA.

ERGASTUS.

ERG. *pulverem è libris sufflando excutiens.*

PHU! Phu! quantum pulveris isti collegerunt libri, ex quo manus & oculos ab iis herus abstinet. Phu! Phu! iste pulvis, qui hero dicitur conciliare somnum, mihi cerebrum concutit, & excitat sternutamentum. *Sternutat.* O exquisitum tabacum & efficax! *iterùm sternutat.*

SCENA II.

CRITOBULUS, ERGASTUS.

CRIT. *Ergastum sternutantem alloquitur.*

TIBI bene sit, Ergaste.

ERG.

Salvus sis, Critobule.

CRIT.

Vah! quàm es in tractandis libris diligens? vis, credo, fieri doctus?

ERG.

Equidem si doctrinam ex plurimâ librorum tractatione æstimem (ut æstimant juvenes plerique) possim mihi doctus videri. Nam libros quibus in scholis utebatur herus tractavi sæpe, cùm ipsi adessem in Collegio pedissequus.

CRIT.

Memini. Illic te vidi, ubinam autem herus ille tuus?

ERG.

In Bibliothecam se conjecit hodie, ut veterem recognosceret supellectilem; sed nisi me fallit opinio, ibi non morabitur diu. En prodit.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/173 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

***

MIS.

Te, ut cæteris ſemper antepoſui condiſcipulis, ſic aliis emptoribus antepoſitum volo. Sed ne quis te antevertat, ad Timandrum convola, qui nunc eſt apud Tiſagoram, ubi agit de hoc forenſi munere, & rem tranſigit.

CRIT.

Ad illum impigrè convolo; & quo ſim apud te loco, ipſi denuncio.

MIS.

Perge, propera, occupa forenſe munus . . . ego de alio magiſtratu cogito . . . heus tu, Ergaſte, libros affer, quos deſignavi tibi.

***

tiæ de ſapiente, de beatâ vitâ. Quid opus eſt de re tam certâ tam multis differere? vera ſapientia, vera beatitudo eſt nihil agere. Faceſſat itaque verboſus orator cum ſuis Academicis quæſtionibus ſupervacaneis. Convertamus nos ad recentiores Academicos. *Panegyricæ Orationes habitæ in Academiâ. Legit, hon, hon, hon. Vir fuit ſtudiis magnoperè deditus . . . incredibili animi contentione abſtruſa quæque ſcrutabatur, evolabat ad ſublimia . . . Nunquàm exiſtimavit ingenium, pretioſum illud munus, ſibi à naturâ conceſſum, ut operæ ac labori parceret . . . à teneris aſſiduo & quotidiano labori aſſuetus ſtudiis ſuis unicè delectabatur.* Ubique labor, ubique ſtudium, ubique animi contentio. Iſta laudibus celebrare tritum & vulgare eſt. Otium laudare, hoc ſingulare, hoc præclarum eſt. Miſſos faciamus omnes ad unum libros quibus evolvendis opera luditur: illos imitemur felicioris ingenii viros qui ſibi ſuntipſi unus & omnis liber.

***

***

MIS.

Ego ſum meditando defatigatus. Tu mihi ſcriptorem reperi aliquem; illi non peribit opera; neque tibi.

ERG.

Quid mihi mercedis erit?

MIS.

Hæc Tabacotheca, quam tibi (ne me verba dare putes) jam trado in manus. Servabis, ſi reperies quem peto; ſin minùs, reſtitues.

ERG.

Quæram tibi oratorem, quem petis. Interim adeſt Pædotrophus, orator diſertus, qui tempus quod tibi vacuum eſt, impleat ſuis narrationibus.

***

MIS.

Sta igitur.

PÆD.

Sedebo, quoniam jubes. Nam ut aiunt inurbanum præstat esse quàm importunum. Jam narrabo tibi. Cum ego & Galatea nutriendum te accepimus . . . Longinqua refero, nam infantulus eras, & pusillus ut . . . nunc verò grandis es ah ! . . .

MIS.

Præterita omitte & præsentia persequere.

PÆD.

Ah ! præterita ista semper erunt animo præsentia . . . Cùm, ego inquam, & Galatea nutriendum te accepimus, omnes continuo gratulari mihi pagi incolæ, quòd tale nactus essem in tali alumno patrocinium : multi etiam salutare me aperto capite, & alloqui cum reverentiâ ; alii inter se colloqui, & in aurem insusurrare alter alteri. Papæ ! exclamabat aliquis quàm felix est noster Pædotrophus ; gallinæ albæ filius est. Pol ! subjiciebat alius, securè jam dormire potest. Nam magnum in isto puero thesaurum reperit. Hæc ego dissimulanter audiebam ; & tacitè gaudebam in sinu. Domum reversus, heus tu, aiebam, Galatea, puerum serva nobis istum diligenter, & nutri sedulò. Illa tibi lac immulgebat continuò & lactando læta cantitabat. Ipse tibi nunc conciliabam somnos agitando cunas, nunc risum eliciebam palpando, balbutiendo, lallando, mille modis blandiendo. Ride, inquiebam, blande puer, qui nobis risum facis. Ride. Ridebas, & ipse ridebam quoque.

MIS.

Quod tibi gaudium aliquando obtulerim, gaudeo.

PÆD.

Et gaudium attulisti & lucrum. Nam quia summa fuit patris tui auctoritas, te propter magnâ sum levatus parte annui tributi, quod ex me miserè Agrestes Publicani duriter exigebant. Nunc verò postquam vir clarissimus pater tuus occidit, heu, hoi . . . *lacrymatur*.

MIS.

Quid evenit ?

PÆD.

Postquam occidit . . . heu, hoi! . . non possum eloqui.

MIS.

Istis tempera lacrymis, & loquere.

PÆD. *abstergens lacrymas.*

Postquam ille occidit, continuò mihi malè ominari omnes; & multi mala multa interminari. Qui utinam mendaces! sed nimiùm reperti sunt veraces. Nam factâ nuper novâ tributorum descriptione, ter mihi tantùm imposuerunt oneris, quantùm priùs sustinebam.

MIS.

Factum improbè.

PÆD.

Et immisericorditer. Neque enim huic oneri magis sum ferendo par, quàm cœlo humeris sustinendo.

MIS.

Debuisti de tantâ improbitate palam & apertè conqueri.

PÆD.

Apertè conqueror quotidiè; sed frustra. Omnes illudunt mihi, etiam qui priùs invidebant; ac me jocis & sannis prosequentes, solves, inquiunt, Pædotrophe, solves. Nullus tibi jam patronus. Obiit Philoponus. Dormit Misoponus: solves, solves.

MIS.

Næ tu malevolam gentem commemoras & maledicam!

PÆD.

Ita sumus omnes; nam apud nos, ut aiunt, homo homini lupus; vicino quisque invidet suo. Quod nisi te misereat nostri, me brevi cum Galateâ nostrâ mœrore & inopiâ enectum audies.

MIS.

Me profectò miseret vestri; sedenim causâ vestrâ quid possum facere?

PÆD.

Posses omnia, si paternum magistratum susciperes, qui tibi & tuis multùm conciliaret reverentiæ. Sed tamen vel sic aliquid potes, si Protesilaum Provinciæ nostræ præpositum, & in hac diversantem urbe adire velis; ipsum alloqueris commodè primo mane.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/180 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

MIS.

Primo manè, commodè.

PÆD.

Manè inquam primo. Nam eſt ille vigilantiſſimus. Surgit diluculo. Ad ſe venientes audit. Tum egreſſus domo negotiis provinciæ vacat & ſuis.

MIS.

Iſte Proteſilaus tam eſt meis notus cognatis & affinibus, quàm mihi. Cognatorum aliquem adire potes, qui te commodè manè primo commendet.

PÆD.

Hei mihi! quò me vel ad quos mittis?

MIS.

Ad meos affines & cognatos, quibus tu propter me carus es.

PÆD.

Quibus propter te ſum inviſus omnibus, qui mihi illud exprobrant, & aiunt de te...

MIS.

Quid aiunt de me?

PÆD.

Quod non auſim referre.

MIS.

Aude, refer.

PÆD.

Aiunt te...

MIS.

Me?

PÆD.

Te matris tuæ filium non eſſe.

MIS.

Ego matris meæ non ſum filius? cujus ergo?

PÆD.

Galateæ noſtræ nutricis tuæ, à quâ te dicunt ſuppoſitum fraude malâ, & mutatum cum vero matris tuæ filio. Quod certè falſum eſt. Nam Galatea noſtra bona eſt mulier, ſimplex, neque fraudulenta.

MIS.

Quorſum id homines impudentiſſimi pronunciant?

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/181 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

PÆD.

Quia te negant matris ſimilem tuæ, quæ mulier fuit ſtrenua, ſolers ac diligens; at hercle neque Galateæ ſimilis es; nam eſt illa ſedula, operoſa, & impigra.

MIS.

Egregia verò argumentatio! Ædepol, ſi pro veris parentum liberis omnes ſuppoſiti ſint à nutricibus filii, qui non ſunt patrum vel matrum ſimiles, magna ſit hodie ſuppoſitorum natio.

PÆD.

Rectè arguis, neque tu ſemper fuiſti adeò matri abſimilis. Cum te depulſum à lacte Galatea noſtra in parentum reſtituit manus, hic unà adfui cum illâ in iſto cubiculo. Deus bone! qualis tunc eras! ut ſaltitabas! ut tripudiabas! ut nunc in patris, nunc in matris amplexum convolabas; alterius crines, alterius vittas conturbans manibus, geſtiens pueriliter & quietis impatiens. Id culpabant quidem parentes tui, & Galateam noſtram increpabant, quæ iſtos aluiſſet ſpiritus fervidos, neque caſtigaſſet. Te tamen gaudebant eſſe talem, & ab hoc ipſo placebas vitio, quod in pueris egregium aliquid ſolet portendere. Nam vinum, ut aiunt, quod non effervefcit, cum novum eſt, ſemper erit ſapore languidum. Itaque. . .

MIS.

Itaque fac narrandi finem, ſi facere potes.

PÆD.

Itaque ego & Galatea dimiſſi ambo ſumus cum bonâ gratiâ, & pecuniâ, & ſpe bonâ; quam tu mortuis parentibus ne fallas oro te, *Genu flectit. Miſoponus jubet ut ſurgat.* Per iſtas, quas tibi toties ſiccavi lacrymas; per iſta, quæ tu mihi ſæpe comprehenſis auribus dediſti oſcula, reſpice me & priſtini amoris aliquid retine.

MIS.

Abi, Pædotrophe. Tributi quod exigitur ex te partem ultro expendam de meo.

PÆD.

Pecuniâ mihi opus quidem eſt; ſed multò magis gratiâ, quæ me in conſequentes etiam annos levet onere nimio; & malevolorum frangat invidiam.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/182 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

MIS.

Ito ad Tisagoram avum meum, qui Protesilao imprimis gratus est, ille te propter me commendabit ultro, neque me, opinor, nepotem suum negaverit.

PÆD.

Illum igitur tuo conveniam nomine; & quid mihi responsi dederit, mox tibi renunciabo.

MIS.

Renunciato.

***

MIS.

Video. . . At ſi pergant maledicere inſulſi homines, ſentient me non eum eſſe quem impune mordeant.

NEOP.

Latrant, non mordent. Scripſi modò in Bataviam, ut Academiæ noſtræ inſtitutio in appendicem Gazulæ referatur: ſicque admoneantur, qui admitti volent, & ipſi maturè admoneant.

MIS.

Factum prudenter. . .Putant illi ſcilicet acuti cavillatores me perpetuò dormiturum. At hercle non ita dormio, ut non poſſim evigilare.

AMPH.

Quid de te putent omitte; & animum ad tuam Academiam refer.

MIS.

Refero; & vobiſcum de illâ confero. Sed orationem quam animo deſtinaveram nondum licuit componere.

NEOP.

Compones, cùm licebit per otium.

***

MIS.

Si non nosti, quomodò dignum judicas?

MOR.

Ex ipso vultu primùm; ex sermone deinde judicavi. Stabat ille in trivio affixa muro legens programmata, & in Comœdiæ titulo hærebat. Hominem circumspicio. Brevis coma, breve pallium, collare breve; frons nitida, facies rubicunda, juvenile mentum. Statim unum aliquem suspicor, non ex illâ gente, quæ se sacris mancipat literis.

MIS.

Ex illâ gente neminem volumus.

MOR.

Non ex illâ gente, inquam, sed ex eorum grege, qui (*ibi geminos adhibet vocis sonos. Verba sua voce nativâ exprimit: alterius dicta voce acutâ & scurrili*) nunc in profanâ, nunc in sacrâ veste sunt, semper ut placet, nunquam ut decet. Ad illum accedo. Et manu prensans: heus tu, vir elegantissime, nisi quid tibi esset negotii, aliquò te deductum velim; & iis aggregatum viris, qui te socio maximè gaudeant. *Mihi verò.* Respondit ille, *nihil negotii est.* Nihilne omnino? *nihil prorsus.* Non tu das rebus operam Theologicis? *nullam.* Non Philosophicis? *nunquam.* Non Oratoriis? *neutiquam.* Non sacro juri discendo! *facis injuriam.* At certè aliquo doctrinæ studio mane vel serò occupatum esse te credibile est. *Neque mane, neque serò, hoc crede.* Quoniam ita vacas, è nostris eris inquam. *Quibus vestris?* Rogat ille. Scies. Tu modò sequere. Ultro sequitur. Ubi limen tango, præire jubeo, & in Academiam subire. Audito Academiæ nomine subitò expallescit. Non hic Academia eruditorum est. Ne verere. Illic doctrinæ nihil opus est. *Quod igitur Academiæ genus?* Academia otiosorum. Ibi restitit, erubuit, puduit eum se fateri qui est, & fugit. Ha, ha, ha! *iterùm accedit ad ostium quasi hominem fugientem persecuturus.*

MIS.

Magnam in ejusmodi candidato jacturam facimus.

AMPH.

Jactura facilè sarcienda. Alios diversi generis candida-

tos vobis plurimos offero. Illos proponam, & quos admittetis, in Codicem Academicum reponam.

NEOP.

Ego in nuncios referam Academicos.

MIS.

Antequam proponas, Amphitheore, sedeamus.

MOR.

Rectè & sapienter monet noster Præses. Nam, ut aiunt, *anima sedens fit sapientior.* Sedeamus. Tu, Misopone, in solio Academico, tu, Amphitheore, ad mensam Academicam. Tu, Neopiste, ad candelabrum Academicum. Ego in scabello Academico ad januam sedebo. Ha, ha, ha! propone, Amphitheore, propone.

AMPH. *legit codicem.*

1°. Spectatores vagi.

MIS.

Quinam illi spectatores?

AMPH.

Qui huc illuc per urbem curritant, spectandi gratiâ, hoc est ut spectent, vel spectentur.

MIS.

At illi multùm vagando multùm itineris conficiunt.

AMPH.

Sed nihil agunt interim. Sæpe dicunt *hoc vidi*, nunquam dicentes audias, *hoc feci*.

MIS.

Quid censet Neopistus?

NEOP.

Admittantur, quoniam nihil agentes. Spectare non est agere.

MIS.

Quid Morologus?

MOR.

Admittentur spectatores vagi; quoniam sicut ego, otiosè vagantur. Si tamen prius annuerit noster Præses... Præses quomodo dicam? non... non Præses vigilantissimus.

MIS.

Oh! minimè.

ERG.

ERG.

Præses... Præses tranquillissimus, ha, ha, ha! si prius annuerit tranquillissimus Præses.

MIS.

Annuo.

MOR.

Admittentur spectatores vagi. Spectatum ibunt per urbem huc, isthuc, illuc. Transibunt hac, isthac, illac. Redibunt hinc, isthinc, illinc. Sedebunt vel stabunt hic, isthic, illic; & spectabunt & spectabuntur, & ridebuntur. Ha, ha, ha! Quinam deinde admittendi?

AMPH.

2°. Congerrones sive garruli sedentarii.

MIS.

Quod genus hoc hominum est?

AMPH.

Homines id genus, qui vel suis vel alienis in ædibus, inter otiosos virorum & fœminarum cœtus, maximam diei partem sedendo & garriendo consumunt.

MIS.

Admittantur.

NEOP.

Admittantur illi præter cæteros.

MOR.

Admittantur garruli sedentarii, & de re quâlibet cum quolibet garrient quidlibet; multa, sicut ego, deblaterabunt intempestivè, ridiculè; & sicut ego, ridebunt & ridebuntur. Ha, ha, ha! Quinam postea?

AMPH.

3°. Salutatores meridiani.

MIS.

Quosnam appellas salutatores meridianos?

AMPH.

Qui meridie, adventante prandio, salutatum veniunt, ut invitentur ad mensam; qui vivunt ex alieno, nihil agunt de suo.

MIS.

De istis salutatoribus meridianis quid censet Neopistus?

NEOP.

Otiosis adjungendos esse censeo. Nam illi plerumque prandium expectant otiosè admodùm.

MOR.

At non manducant otiosè, sed oculis, unguibus, dentibus omnia devorant impigre. Ideòque ex Academiâ otiosâ ejiciendos esse censeo.

MIS.

Ejiciantur ergo.

NEOP.

Ejiciantur sanè.

MOR.

Ejicientur procul salutatores meridiani, & aliò mittentur ad salutandum. Quomodo vales? si vales, bene est. Ego quidem valeo. Vale, vale, ha, ha, ha! alios subjice, Amphitheore.

AMPH.

4°. Scriptores male operosi.

MIS.

Qui nempe operosas scribunt nugas?

AMPH.

Omnino.

NEOP.

Qui videlicet opere multo componunt historias fabulosas, Tragœdias ridiculas, Comœdias miseras & miserabiles.

AMPH.

Sic est.

MIS.

Admittantur.

NEOP.

Admittantur. Nam illi malè operando operam perdunt, nihil agunt.

MOR. *simulat se scribere; caput identidem arrigens.*

Admittentur scriptores malè operosi, & scribent tragœdias sine fletu, comœdias sine risu, satyras sine sale, odas sine spiritu, orationes sine arte, historias sine contextu, libros omnis generis, & nullius pretii, quos nemo legat, vel lector omnis irrideat. Ha, ha, ha! Quinam admittentur præterea?

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/188 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

AMPH.

5°. Lectores erratici.

MIS.

Erratici Lectores? quosnam hac appellatione designas?

AMPH.

Qui lectitando errant per omnes libros, & nullis inhærent.

MIS.

Quid tibi de istis lectoribus erraticis videtur, Neopiste?

NEOP.

Otiosis aggregandos puto. Nam multa promiscuè legendo, & papilionum more, nunc ad hos, nunc ad illos convolando libros, nihil succi trahunt, nihil agunt.

MIS.

Admittantur per me licet.

MOR.

Admittentur lectores erratici; & librorum modò titulum ac præfationem, modò tabulam & indicem cursim inspicient, de singulis pauca legent, pauciora intelligent, pauciffima colligent, & tamen de singulis perinde loquentur, ac si legerint omnia & intellexerint. In aliis Academiis sibilo exciperentur, in Academiâ nostrâ accipientur cum plausu. *Ridet, cachinnatur, quasi præsentes exploderet.* Pergamus ultra.

AMPH.

6°. Literati illiterati.

MIS.

Pugnantia loqueris, Amphitheoter, an illiterati possunt esse literati homines?

AMPH.

Convenientia loquor. Nonne illiterati sunt, qui sine literis inter literatos sedent? alienâ scilicet utentes literaturâ, alieno judicio, alienâ memoriâ, alieno calamo.

MIS.

Admittantur isti literati, qui nihil literarum habent. Non repugno.

NEOP.

Admittantur ut fuci inertes, qui alieno labore perfruuntur.

MOR.

Admittentur literati illiterati, & illis non memoriam, non judicium, non calamum, ſed linguam, ſi volent, commodabo; & ipſos, non quia illiterati ſunt; ſed quia literati videri volunt, ridebo. Ha, ha, ha! An admittendi ſuperſunt aliqui?

AMPH.

Plurimi ſuperſunt... 7°. Actuoſi ceſſatores.

MIS.

Atenim non ceſſat, qui multùm agit.

AMPH.

Qui multùm agendo nihil agit, nonne is ceſſare dicendus eſt!

MIS.

Fateor.

AMPH.

Quam multi autem domi foriſque multa agendo nihil agunt.

MIS.

Rectè dicis. Admittantur itaque ceſſatores actuoſi.

NEOP.

Admittentur tanquam Ardeliones, qui pennas aſſiduè movent, nihil promovent.

MOR.

Admittentur actuoſi ceſſatores, dum nihil actione ſuâ turbent in Academiâ *de gli otioſi.* Nam qui agendo multa nihil agunt, interdum agunt quod non agendum eſt, & dum agunt nihil, agunt aliquid. An intelligitis quod dico? ego quidem intelligo, nec intelligo, ha, ha, ha!

***

DÆD.

Quæſo vos, an iſthic nova inſtituitur Academia, de quâ modò apud vicinum Caffæopolam verba feciſſe dicitur Morologus neſcio quis.

MOR.

Morologus neſcio quis? neſcis quis ſit Morologus. Dabo operam ut ſcias. Vide me. Ego ſum ipſe Morologus Academiæ novæ janitor. Quid tu autem de Academiâ noſtrâ quæris?

DÆD.

Ego Dædalochirus in rebus Mathematicis & Mechanicis verſatiſſimus. Qui. . .

MOR.

Omitte tuas laudes, Dædalochire, & veni ad rem, quâ lineâ poteris breviſſimâ.

DÆD.

Ad rem venio, & quæro, velitisne deferri ad vos machinam per me arte mirâ, quamvis ſimplici artificio, elaboratam.

MOR.

Quænam illa machina?

DÆD.

Suſcitabulum matutinum, quod motu ſuo & tinnitu acutiſſimo, homines quamlibet altùm dormientes è ſomno excitet.

MOR. *ad Dædalochirum.*

Interrogandi ſunt viri Academici. *Ad Academicos.* Placetne vobis, Academici viri, ſuſcitabulum matutinum, quod motu ſuo, & tinnitu acutiſſimo homines quamlibet altùm dormientes à ſomno excitet.

MIS.

Non placet.

AMPH.

Non placet.

NEOP.

Non placet.

MIS.

Deferatur illud ad Critobulum, qui forenſi munere brevi ornandus & onerandus eſt, & ſuſcitabulo matutino forſitan indigebit.

MOR. *ad Dædalochirum voce imperiosâ & malignâ.*

Non placet noſtris Academicis tuum illud ſuſcitabulum matutinum, Dædalochire, in rebus mechanicis verſatiſſime. Jubet tranquilliſſimus Præſes illud deferri ad Critobulum qui forenſi munere brevi ornandus & onerandus eſt, & ſuſcitabulo matutino forſitan indigebit.

DÆD.

Tractatum ſcripſi accuratiſſimum de motu perpetuo; ſi vultis, prælegam in Academiâ veſtrâ.

MOR.

Vultis viri Academici prælegi vobis tractatum accuratiſſimum de motu perpetuo?

MIS.

Nolo.

AMPH.

Nolo.

NEOP.

Nolo.

MIS.

Tractatus ille prælegatur Timandro tutori meo, qui perpetuò movet ſe, nunquam quieſcit.

MOR.

Nolunt viri Academici prælegi ſibi tractatum de motu perpetuo. Illum tranquilliſſimus Præſes mandat prælegi Timandro, qui perpetuò movet ſe, nunquam quieſcit.

DÆD.

Nihil igitur mihi cum Academiâ veſtrâ rei eſſe poteſt?

MOR.

Nihil. Tu quæris motum perpetuum, nos quietem perpetuam; itaque amove te à nobis citò & motu perpetuo. *Mathematicum abeuntem circumagit in gyrum. Redit ad ſellam cantitando.* Atenim quid audio? la, la, la, la, appropinquat Philomelus aliquid cantionis meditans. An admittetur?

MIS.

Admittetur, ſi dignus eſſe judicabitur. Succedat & interrogetur.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/192 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

***

Hæc cantilena prima est ex duabus quas excogitavi hodiè. Alteram nunc auscultate.

In der Jugend lichtem Morgen,
Scherzt mann immer; trotzt der Sorgen;
In der Jugend Frühlingspracht,
Wird der Weisheit Stolz verlacht;
Weiser Alten Sittenlehren,
Können ihre Lust nicht stören.
Auf! seyd frölich; laßt uns singen,
Laßt die hellen Saiten klingen!
In der Jugend lichtem Morgen,
Scherzt mann immer; trotzt der Sorgen
In der Jugend Frühlingspracht,
Wird der Weisheit Stolz verlacht.
Will sich die Vernunft empören:
Wird mann sie dennoch nicht hören;
In der Jugend lichtem Morgen, ꝛc.

PHIL.

Quis vester sensus, quæ sententia?

MIS.

Ante colligenda sunt suffragia quàm feramus sententiam.

PHIL.

Quid ais?

MIS. *recedit cum Academicis in angulum.* Vos accedite.

PHIL.

Quid agitis?

MIS.

Scies modò. *Ad Academicos.* Quid censetis? an admittendus est Philomelus in Academiam *de gli otiosi.*

AMPH.

Videndum quid agat, aut velit agere.

MIS. *ad Philomelum.*

Ex te, Philomele, pauca liceat quærere. Studesne multùm rebus musicis?

PHIL.

In his habito, & vivo, *la, la, la.*

MIS.

Nihilne aliud agis?

PHIL.

Id unum ago, id unum cogito, *la, la, la.*

MIS.

Non tu fratris natu majoris ſecuturus es veſtigia, qui alia ex aliis munera in urbe, in aulâ conſecutus eſt.

PHIL.

Malo numeros ſequi muſicos, & alios ex aliis conſequi, la, la, la.

MIS.

Quæ veſtra ſententia eſt?

AMPH.

Admittatur.

NEOP.

Admittatur.

MOR. *cantando fert ſententiam.*

Admitta, a, a, atur.

MIS.

Omnia tuliſti ſuffragia, Philomele. In illam quam inſtituimus Otioſorum Academiam admitteris, ſi lubet.

PHIL.

At potiùs in Academiam Muſicorum.

MIS.

Utrum in Otioſorum, utrum in Muſicorum Academiam admittaris perinde eſt. Nam præter paucos inſigniores Muſicos, gens ferme tota otioſa eſt.

PHIL.

Admittar igitur volens.

MIS.

Surgamus. De candidatis in Academiam admittendis ſatis deliberatum eſt. Serò poſt cœnam unum è candidatis aliquem rite admittemus.

MOR.

Ipſum te, Miſopone, ſi voles, admittemus rite & ridiculè. Ha, he, he.

MIS.

Rite admittar volens. Quod ut decentiùs fiat, huic ornando cubiculo ſupellectilem academicam providebo.

MOR.

Orationem quoque non memoriter, ſed de ſcripto recitabis academicam, id eſt otioſam. Ha, ha, ha.

MIS.

Orationem de ſcripto recitabo. Tuum eſt, Amphitheore, leges academicas ſcribere.

AMPH.

Scribentur.

MIS.

Tuum erit, Neopiſte, libros nobis idoneos quærere.

NEOP.

Quærentur.

PHIL.

Ego verò quid?

MIS.

Tuum eſto præcipua Academicorum Otioſorum genera verſiculis modulatis comprehendere & canere.

PHIL.

Comprehendam & canam.

MIS.

Aderis, & Philomelo canente conſonabis.

MOR.

Nihilne ad ornatum Academiæ conferet Morologus.

MIS.

Illam ſatis ornas tuâ præſentiâ; itaque affer te ipſum; hoc ſatis.

MOR.

Afferam me ipſum cum me ipſo. Ha, ha, ha! & togas Academicas hoc eſt cubiculares cum pileis Academicis, hoc eſt cubicularibus vobis providebo. Ho, ho, ho, ô Academia lepida & faceta! ha, ha, ha.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/196 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ACTUS III.

SCENA PRIMA.

MISOPONUS, SCENOGRAPHUS, HYDROTHERMUS, CHARTOPHOR.

MIS. *prægrandem chartam ferens in quâ Titulus Academiæ inſcribendus.*

AN illic adſunt omnes Academiæ novæ inſtructores; quos advocari juſſi modò.

SCEN.

Adſum.

HYD.

Adſum.

CHART.

Adſum.

MIS.

Quin acceditis propiùs? an vos adire meum eſt?

SCEN.

Prohibiti ſumus accedere propiùs, ne tibi turbaremus otium; & juſſi fuimus in atrio conſiſtere.

MIS.

Accedite. Quid tibi artificii eſt? tu pictor, nonne.

SCEN.

Ego Pictor Scenographus in Italiâ diu peregrinatus.

MIS.

Tu nondum in Academiam Pictorum admiſſus es.

SCEN.

Nondum quidem.

MIS.

At ego te faciam pictorem Academicum. Hunc mihi Academiæ noſtræ titulum pinge majoribus literis.

SCEN.

Titulus iſte ornandus erit lauro vel palmis, nonne?

MIS.

Neque palmis, neque lauro; ſed papaveribus ipſum coronabis. Sic pinges, & illic appendes.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/197 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

SCEN.

Pingam & appendam.

MIS,

Sed citò. Ne per me iterum admonendus sis, quod mihi fuerit grave.

SCEN.

Quod petis, cito citiùs habebis.

HYD.

Ego Hydrothermus Caffæopóla apud Turcas Parisienses educatus, & ab iis ad potionum calidarum confectionem eruditus.

MIS.

Novi te, Hydrotherme, & tuas ædes scio viris ingeniosis, eruditis & elegantibus hospitales. Tu fies, Academiæ nostræ Caffæopôla, huc Caffæum, & alias id genus potiones, cum supellectili cauponiâ transferes.

HYD.

Transferam.

MIS.

Sed absque morâ; ne denuò accersendus sis, quod non fiat sine meâ molestiâ.

HYDR.

Tarditatem non argues.

CHART.

Ego Chartophorus Academiæ aleatoriæ servus, neque rapax, neque dolosus.

MIS.

Magna prædicas. Ego te faciam Academiæ otiosæ ministrum. Mensam aleatoriam suis armis instructam omnibus huc ad me traduces.

CHART.

Traducam.

MIS.

Sed quamprimùm. Ne verba tecum faciendi eâ de re mihi rursus incumbat labor.

CHART.

Celeritatem laudabis.

MIS.

Ahy! quàm multa Academiæ nostræ sunt providenda. Metuo, herele, ne Academia otiosa mihi fiat brevi negotiosa.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/198 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

SCENA II.

CRITOBULUS, MISOPONUS.

CRIT.

Tuâ fretus benevolentiâ & commendatione, amice, omnibus tui muneris competitoribus aditum præclusi; illud jam in potestate meâ est.

MIS.

Gaudeo, bene utere.

CRIT.

Ut bene utar; alterum à te beneficium impetrare velim.

MIS.

Impetratum puta. Quid petis?

CRIT.

Peto & oro, ut hoc ipsum munus, quod accepi à te, recipias & serves.

MIS.

Quod accepisti, hoc reddere te, vel recipere me, est nefas.

CRIT.

Fas me hoc reddere, quod ideò tantùm accepi, ne quis alter occuparet: fas te illud recipere, quod nunquam debuisti alienare, & servare perpetuò debes.

MIS.

Id servare non debeo, quod sustinere non possum.

CRIT.

Non potes? inquis. Tu non poteris, quod ego me posse confido. Nam quod nescis, de alio forensi munere egi ac prope transegi; sed de me silebo. Non tu potes, quod potuerunt, & possunt tot è tuis condiscipulis, quos omni facultate vincis?

MIS.

Possim fortasse quidem, sed cum magno labore & majore molestiâ. Neque verò tecum fingam aut dissimulabo. Dignitatem senatoriam non despicio; imo plurimi facio; sed me terrent onerosa Senatoris officia; nam si honorem suscipiam, velim & onus sustinere.

CRIT.

Credo equidem, & egregiè sustineres.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/199 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

MIS.

Terret me inprimis numerosa illa, & importuna clientium turba, quæ omnia judicis tempora aucupatur, & occupat.

CRIT.

Te terret supplex hominum turba, quibus, quot das momenta, tot confers beneficia. Nec te terret otiosa hominum natio, quibus tempora das vitæ pretiosissima, omnino gratis & sine ullâ eorum gratiâ.

MIS.

Si magistratum ineam jam me omni oblectatione animi, & vitæ jucunditate prorsus exclusum putem.

CRIT.

Ergo miserorum querelas compescere, innocentium fortunas protegere, diffidentum animos reconciliare, familias ruinâ prohibere, jus cuique suum tribuere, nihil jucunditatis habet & oblectationis?

MIS.

Habet fortasse multùm; sed alio quopiam oblectamenti genere indiget animus, quod in vitâ forensi laboriosâ & austerâ reperiri posse diffido.

CRIT.

Malè diffidis, amice, non adeò tetrica Themis est, ut non explicet frontem aliquando. Neque adeo perpetuus est forensis labor, ut non dispungatur intervallis, brevibus illis quidem, sed tantò jucundioribus, quantò brevioribus. Quoniam ut fame cibus, ita conditur labore quies.

MIS.

Malum vitæ condimentum longus labor.

CRIT.

Imo condimentum vitæ pessimum longa quies. Quod ne temerè affirmari credas. Cogita quæso quid fiat, cum inter nos convenimus aliquando, ego post navatam studiis forensibus aut civilibus officiis operam, tu post longam cessationem, aut dormitionem prolixam. Ambo versamur in eodem genere oblectationum, sed modo quàm diverso! Tu me, quicquid jucunditatis offertur, vides arripere cupidè. Te contra illud fastidire video, & otioso dente vix tangere. Tibi friget risus, torpet animus, lætitiam

male ſimulas, nec bene diſſimulas oſcitationem. In ipſo, ita me Deus amet, videris laborare otio, & te tui pœnitere.

MIS. *à parte.*

Re ipsâ pœnitet aliquando, *ad Crit.* putas ergo illum minùs laborare, qui magis laboret.

CRIT.

Omnino. Sic fert natura, ut qui laborem fugit, tædium inveniat; & qui laborem ſequitur inveniat ſuavitatem. Si dubitas, experire.

***

***

***

CRIT.

Ne unam quidem horam permitto; novi te & desidia quid sit novi. Fovetur illa cunctationibus; & quod distulit semel cum facere potuit, nunquam facit. Itaque... quo fugis?

MIS.

Sine me, & patere.

CRIT.

Non patiar, non sinam, spondeas oportet.

MIS.

Vis certè quidem hæc est.

CRIT.

Sed amica.

MIS.

Succedit huc aliquis. Nunc me tandem omitte.

CRIT.

Nunquam hodie effugies; ego te sequar usque, & consequar.

***

ſilio in otium prolapſus eſt, iſtum quandoque ad officium & laborem reduxeris. Age itaque, quod inchoavi modo, tu mecum deinde perfice. Præi. Sequor.

***

AMPH. *prospiciens Avum Misoponi cùm Pædotropho accedentem.*

Hem, Morologe, ostium serva si potes; advenit nobis Præsidis nostri avus Tisagoras cum homine rustico.

MOR.

An admittemus?

AMPH.

Alter reverentiæ causâ, alter joci gratiâ admitti potest, mox dimitti, ne senex ille tetricus Academiæ nostræ otium suis abrumpat clamoribus, & querelis.

***

TIS.

Vos illum expectatis, credo; & illum ego pariter expectabo. Illic adsta mihi ad januam, Pædotrophe, ut nepotis reditum observes. O nepos! nepos!

AMPH.

Est profectò quod tibi talem gratulemur nepotem, qui te planè dignus est.

TIS.

Omnino dignus.

PÆD.

O alumne! alumne!

MOR.

Tu Misoponi nutritius nempe?

PÆD.

Sic aiunt.

MOR.

Illum ædepol nutrivisti probè, est ille pinguis ac nitidus. *Palpans Pædotrophum, qui pinguis ipse & nitidus supponitur.*

PÆD.

Sic esse gaudeo.

TIS.

Sic juvenem à paternâ virtute deficere! sic munus sibi à patre relictum alienare! ô nepos! nepos!

AMPH.

Alienet. Quid tum? si aliud gesturus est munus, non laboribus obnoxium, quod valdè incommodum est, sed curis vacuum, quod est suavissimum.

TIS.

Quid ais?

PÆD.

Quid loquitur?

AMPH.

Quod est. Tu Senatorem volebas, nonne?

TIS.

Volebam maximè.

AMPH.

Præsidem habebis.

TIS.

Præsidem, inquis?

PÆD.

Papæ! Præsidem!

AMPH.

Præsidem, inquam, non in Senatu quidem, sed in Academiâ.

TIS.

In Academiâ! Vos me luditis. Nulla est prorsus Academia, in quâ nepos desidiosus possit locum obtinere.

PÆD.

Ubinam est Academia?

MOR.

In Arcadiâ. Ha, ha, ha!

AMPH.

Est hic certè Academia, in quâ tuus nepos locum principem obtinebit. Hem! titulum respice. *Converso corpore ad Titulum respicit.*

TIS.

Quomodo hic lego? *Academia, dē, de*, non satis despiciunt oculi.

MOR.

Oculos vitreos adhibe.

PÆD.

Legam tibi. *Academia de gli otiosi.*

TIS. *perspicilia vitrea exerit, quibus naso appositis, legere incipit.*

Academia de gli otiosi. Academia de gli otiosi! ô cœlum! ô terra! ô pudor! mene tantum in his ædibus videre opprobrium & pati! Non patiar. *Tentat senili baculo pendentem Titulum convellere.*

AMPH. *manum Tisagoræ cohibens.*

Quid tentas? non sinam.

TIS.

Per Superos reverere me, & ætatem meam, quisquis es, juvenum audacissime.

AMPH.

Revereor, ideoque caveo, ne quid omnino tuâ ætate indignum facias.

PÆD.

Revellam ego manibus, & pedibus conculcabo.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/208 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

MOR. *fingit se Pædotropho opem ferre, eumque in cathedram ascendentem disjicit.*

Euge, cathedram admove, ascende. Ah! ah! ah! vide ne cadas.

PÆD. *inspicit Morologum.*

Atenim.

MOR. *iterùm Pædotrophum dejicit.*

Sta firmus.

PÆD. *cadendo.*

Ouf, quid me tangis nugator ineptissime. Egò te hoc fuste. *Involat in Morologum fuste minitans.*

MOR.

Otiosè, quæso, nutritie noster.

PÆD.

Otium hercle tuum excutiam tibi.

MOR.

Otiosè inquam in *Academia de gli, oti, osi.*

TIS.

Abstine, Pædotrophe. Titulum istum ibi tamdiu prostare volo, dum adsit nepos scelestissimus, & declaret mihi, quod hic genus Academiæ, quibusve legibus velit instituere.

AMPH.

Declarabo ego, qui leges scripsi de mandato tranquillissimi nostri Præsidis. Audi me.

PÆD.

Audiamus.

MOR. *ad rusticum hianti ore adstantem.*

Os occlude & aures aperi.

PÆD.

Tu linguam cohibe.

AMPH. *legit.*

Leges in tranquillissimâ otiosorum Academiâ per otium observandæ.

TIS.

O stultitia! ô insania!

AMPH.

Prima lex. *Academici nostri nullum in Republicâ munus gerunto.*

MOR.

Sapienter.

PÆD.

Stolidè.

TIS.

Ergo nullum vos in totâ vitâ munus ſuſcipietis?

AMPH.

Nullum, niſi forte honoris causâ.

TIS.

Quam igitur vitam vivetis?

AMPH.

Vitam nobilem?

TIS.

Nobilem dum nihil agetis?

AMPH.

Prorſus. Qui nihil agit, nonne is vitam dicitur nobilem vivere.

PÆD.

Et hoc malè dicitur.

MOR.

Sic bene dicitur, & bene vivitur. Perge, Amphitheore.

AMPH.

Secunda lex. *Omnis Academicus ita vivito, quaſi ſibi ſit natus unicè. Nullam alieni negotii curam recipito.*

TIS.

Nullam!

AMPH.

Nullam planè, niſi oblectationis causâ.

PÆD.

Ita vivito . . . quaſi . . .

MOR.

Quid ais, nutritie noſter? quid muſſitas?

PÆD.

Aio legem quâ ſancitis, ut quisque *ita vivat, quaſi ſibi ſit natus unicè*, iniquam eſſe, & ab omni humanitate alienam.

MOR.

Ais?

PÆD.

Aio, & affirmo.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/210 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

MOR.

Affirmas?

PÆD.

Certè, & certissimè.

MOR.

Placet ista affirmandi ratio fiduciæ plena, ac prope Philosophica. Sed affirmare haud satis est; probandum est. Proba.

PÆD.

Res probatu facilis. Annon homines debent se juvare mutuò, quomodo membra corporis se juvant invicem... quomodo oculi regunt pedes... quomodo pedes ferunt corpus... quomodo manus inserviunt ori... quomodo os inservit stomacho... quomodo....

MOR.

Quomodo?...

PÆD.

Quomodo dico.

MOR.

Bellè dicis & eruditè; sed nihil probas.

PÆD.

Nihil probo? quare?

MOR.

Quia... quia omne argumentum *quod non est in formâ* nihil probat; atqui... ergo... responde *in formâ*.

PÆD.

Quam tu formam petis?

MOR.

Baraba, biribi, barbara, ut volueris.

PÆD.

Barbarè loqueris. Non intelligo.

TIS.

Quid isti respondes cavillatori? non sentis ipsum illudere tibi, & bonis artibus, quas ignorat?

PÆD.

Pol si mihi illudit, ipsum irrideo. Hon!

MOR. *pleno gutture vociferans.*

In formâ, in formâ, in formâ.

PÆD. *eâdem atque etiam altiori voce respondens. In formâ, in formâ, in formâ.*

MOR.

Ha, ha, ha!

PÆD.

Oh! si res clamoribus agitur, possum & ego clamare: in formâ . . .

MOR. *humeros rustici non sine irrisu palpans.*

Abi, bene probasti, nam bene clamasti: Ha, ha, ha!

TIS.

Ubinam igitur nepos? annon brevi se dabit conspicuum mihi?

AMPH.

Illum, si rectè auguror, alibi detinet res magni momenti: non habebis tam citò reducem; itaque suadeo ut . . *digito ostium commonstrans.*

TIS.

Itaque donec redeat, pedem non movebo.

AMPH.

Pergam igitur legere, ut æquiore animo expectes. Tertia lex. *Ne tædium obrepat in otio, suum Academico cuique licitum esto negotium habere otiosum.*

TIS. *suspirans.*

Heu me!

AMPH.

Suspiras?

PÆD.

Ha, ha, he!

MOR.

Rides?

PÆD.

Res enimverò ridicula *negotium otiosum.* Ha, ha, quod genus hoc negotii est?

MOR.

Respice me. Nam meum est respondere tibi. Respice, inquam, quid quæris?

PÆD.

Quæro quid sit negotium otiosum.

MOR.

Negotium est, quod . . . quod nihil habet negotii.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/212 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

PÆD.

Negotium ejusmodi videre velim otiosum.

MOR.

En affertur tibi; vide.

***

tur in pateras; dum ſaccharo benignè conditur; dum cochleari verſatur eleganter; dum labris deguſtatur blandè ſuſurrantibus; dum lentè ſorbillatur, interea fluit tempus, ſine tædio. Interim ex ipſo quaſi fundo paterarum ebulliunt joci omnis generis & ſermones omnis generis feſtiviores.

TIS.

Joci herclè omnis generis, & omnis generis ſermones, in quibus non alienæ famæ, non dignitati, non poteſtati ſummæ, non Religioni, non ipſi quandoque Deo parcitur.

MOR. *ad Ruſticum.*

Hem apud Caffæopôlas, opinor, diverſatus eſt.

AMPH.

Quæ dicis, clariſſime vir, non ea, credo, nobis dicta velis.

TIS.

Quæ dico, nemini dico & omnibus dico, quicumque tandem illi ſunt veſtri aquæ calidæ potores, quibus ex ipſo quaſi fundo paterarum ſtolida, maledica & impia ebullit ſapientia.

PÆD.

Præſtat ſanè vinum bibere, in quo bibendo maledicimus nemini, Deo & Regi benedicimus.

MOR.

He! ſapit tibi palatum, præſtat hercle vinum bibere; ſed in Academiâ noſtrâ utrumque admittitur. Utrumque bibemus cum alumno tuo; alterum properè, alterum otioſè.

***

AMPH.

Arma vides innoxia, & exercitationi otiosæ idonea.

PÆD. *ad Chartophorum.*

Isthæc omnia foras ocyùs. Foras, inquam.

CHART.

Cuinam dicis?

PÆD.

Tibi verò, qui damnosa isthæc nugamenta huc intulisti.

CHART.

At jussit Misoponus afferri.

PÆD.

At referri jubeo.

CHART.

Jubes? quis tu homo qui imperare audeas?

PÆD.

Ego, qui possum verberare.

MOR. *mensam amovet ut sit locus amplior utrique inter se contendenti.*

Egregia prolusio. Expectate dum istam supellectilem removeo, & liberum vobis campum aperio. Pugnate modò uterque strenuè.

PÆD.

Quid me respicis? quid grunnis? vis tibi fuste demulceam humeros?

MOR. *ad Rusticum.*

Age, vult.

CHART.

Si tu alio sis loco. Faciam ut cives revereri discas, homo rustice.

MOR. *ad Cartophorum.*

Locum ne respice.

PÆD.

Faciam ego ut ne arma noxia huc inferas.

MOR. *ad Rusticum.*

Fac citò.

CHART.

Si me vel uno attingas digito, feres infortunium.

MOR. *ad Cartophorum.*

Tu tange prior.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/215 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

PÆD.

Liceat mihi, Tisagora, verba hominis verberibus castigare.

MOR. *ad Rusticum.*

Tibi licet.

TIS.

Redi ad me, Pædotrophe; non tam peccat iste, qui obtemperat, quam peccavit ille qui imperavit.

MOR. *à parte.*

Væ tibi! qui tam lepidam nobis invides concertationem Academicam.

CHART. *egrediens.*

Vah! si te foris invenero.

PÆD. *paratus Cartophorum insequi.*

Quid minaris? vin' tu?

TIS.

Nemone igitur mihi aderit, qui de nepote nunciet ubi sit? Ergastum quære ocyùs, Pædotrophe, & huc siste.

MOR.

Redde te nobis quamprimum, nutritie noster. Nam amo te plurimùm. *Rusticum amplectitur.*

***

MOR.

E Græcis renovatum?

TIS.

Sic ferunt.

MOR.

Ha, ha, ha! ludum Anſerinum, è Græcis renovatum.

TIS.

Mavis ludum *à Pharaone* dictum ſcilicet. At nihil, opinor, refert admodum, quod ſit ludo nomen, quæ origo, dum ipſe ſit animis à labore recreandis idoneus.

AMPH.

Rectè opinaris. At ludebas tamen, & annuente patre.

TIS.

Annuebat certè pater, & diſtributâ in filios & filias pecuniâ ludo præſidebat. Jaciebatur coram eo teſſera ab unoquoque noſtrûm, ordine cujusque ſuo. Si quis ex talorum caſu in cauponam forte vel puteum incidiſſet, ridebatur ille ſed, ſine contumeliâ. Ipſe pater ad jactum reſpiciendo admonebat interdum, per jocum, ut ſe dabat occaſio. Heus tu, puer, inquiebat, ſæpius ad cauponam redis; vide ne illic hæreas, & rem decoquas familiarem. Eho tu, puella, dicebat, expedi te ocyus ex labyrintho; & cave in alterum te conjicias magis inextricabilem. Sic ludebatur ſine tædio, ſine damno, & unusquisque ſubinde cum bonâ pace demittebatur.

MOR. *à parte.*

Ludus Anſerinus. Ha, ha, ha!

AMPH.

Sic & nos cum nepote tuo ludemus, otiosè & cum bonâ pace.

TIS.

Et ſine fine.

MOR. *à parte.*

E Græcis renovatus. Ha, ha, ha!

***

TIS.

Quodnam hic deponitur librorum genus?

NEOP.

Hic libros habes Academicos, vir clarissime, quos ex Misoponi sententiâ elegi, & huc per otium legendos transtuli.

AMPH.

Nepotem tuum vides, optime vir, nunc quoque literis deditum. Lege nobis aliquot titulos, Neopiste, ut de iis sapientissimi viri judicium exposcamus.

NEOP. *legit*.

ORBIS QUIESCENS. Novum systema philosophicum: in quo primùm quies corporum, deinde animæ tranquillitas adstruitur.

AMPH.

Bene.

TIS.

O ignavia!

MOR.

Novum systema philosophicum! Istud systema Ptolemaïco, Copernicano, Neutoniano systemate meliùs est. Imò conciliat omnes pugnantium inter se philosophorum sententias. Ubique quies, ubique otium, ubique profectò vacuum, sed vacuum suavitate plenum. Ha, ha, ha!

NEOP.

LABOR OTIOSUS sive OTIUM LABORIOSUM.

AMPH.

Ingeniosè.

TIS.

O nugæ!

MOR.

Labor Otiosus, Otium laboriosum. Facetus liber! multa docendo docet nihil. Opus verè illis utile, qui multa agendo nihil agunt. Ha, ha, ha!

NEOP.

ASINII GALLI DE CONTEMPTU LITERARUM.

AMPH.

Eruditè.

TIS.

O pudor!

MOR.

MOR.

Asinii Galli? novi ejus familiam, amplissima est; Asinius ipse mihi cognatus est, ha, ha, ha.

NEOP.

BAVIANA, FATUANA, TURLUPINIANA, seu EPITOME LIBRORUM IN ANA.

AMPH.

Acutè!

TIS.

O insulsitas!

MOR.

ANA, ANA, ANA; amo libros in ana. An ibi sunt Morologiana?

NEOP.

Nondum. Sed addentur in editione alterâ. Nugypolyloquides, ignorantiæ schola, & collectio librorum qui in Pontis crepidine, prostantes emptorem & lectorem advocant. Nitent illi ornatu cæruleo insigniti. Apud nos nuncupatur cærulea Bibliotheca. Vulgò, *la Bibliothéque bleue.*

AMPH.

Egregiè.

TIS.

O sordes!

MOR.

La Bibliothéque bleue! recreat me iste titulus; recreat ipse color. Placent mihi ante alios libri sicuti saccharum cæruleâ veste involuti & ipso saccharo magis plerumque insulsi, sed insulsis hominibus salsi sunt, ha, ha, ha!

NEOP.

OFFICINA SOMNIFICA, in quâ abundè reperiuntur pharmaca conciliando somno aptissima, plurimis comprobata experimentis: sive LATERCULUS LIBRORUM RECENTIUM, quorum vel una pagina somnum accersit.

MOR.

Officina somnifica. O librum perutilem! Nuper cùm dormire non possem, in librum ejusmodi novellum incidi; ille mihi statim conciliavit somnum; nunc etiam excitat oscitationem. Houa. *Oscitatur, deinde cachinnatur.* Ha, ha, ha.

SCENA XV.

ERGASTUS, PÆDOTROPHUS, TISAGORAS, AMPHITHEORUS, MOROLOGUS, NEOPISTUS.

TIS.

UNDE tu, Ergaste, qui tam ſerò prodeas?

ERG.

Ex interiore angulo, quo me pudor ob nepotis tui ſegnitiam incuſſus conjecit, ac detinuit.

TIS.

Quin iſtas ab his ædibus prohibes nugas?

ERG.

Quia ſum ſervus, non dominus.

TIS.

Ubinam herus?

ERG.

Neſcio; niſi fortè in vicinis Cancellarii ædibus, quò ipſum ſubiviſſe audivi modo.

TIS.

In Cancellarii ædibus?

MOR.

Ibi nempe procurat Academiæ noſtræ patentes literas. Ha, ha, ha!

TIS.

Hei mihi! quid agam? an abeo, an maneo?

AMPH.

Abire te præſtiterit, credo.

SCENA XVI.

PHILOMELUS, DUO CANTORES, TISAGORAS, AMPHITHEORUS, MOROLOGUS, PÆDOTROPHUS.

PHIL. *ingreditur cantitans.*

ADESTE, quotquot eſtis ſelecti Muſici, inſtrumenta comparate omnia. Faciam nihil deſit ad concentûs ſuavitatem.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/220 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

TIS.

Etiam instrumenta musica? etiam musici.

AMPH.

Etiam, vir optime. Musicam peperit otium, & otium alitur musicâ: ambo conveniunt; & Musica mirificè consonat cum Academiâ otiosorum.

PHIL.

Præcine. Mox alternis canemus.

TIS.

O superi! vix sum apud me.

MOR.

Quanta inest vis Musicæ! jam vir gravissimus vix est apud se. Ipse ego vix possum continere pedes. Da manum, Pædotrophe.

PHIL.

Agite nunc Cantores suavissimi, singulas strophas, quibus pauca è multis comprehendi otiosorum genera, claudite sonis ad numerum repetitis. La, la, la.

TIS.

O utinam possim obsurdescere!

PÆD.

Ego mihi aures obturabo.

MOR.

Ego aurem utramque canentibus commodabo.

PHIL. *cum cantoribus.*

Müssiggänger, faule Brüder,
Sind uns auserwählte Glieder:
O, wie zahlreich steigt der Flor,
Der Akademi empor!
Wie viele verschwenden die kostbare Zeit?
Auf! und laßt uns munter eilen,
Ihnen Stellen zu ertheilen,
In der Müssiggänger Zunft.

In Gesellschaft, bey den Zechen,
Hört mann kühn den Staatsmann sprechen:

Was nutzt wohl der kühne Rath?
Er verbessert nie den Staat.
Auch dieser verschwendet die kostbare Zeit.
Auf! und laßt uns munter eilen,
Ihm die Stelle zu ertheilen,
In der Müssiggänger Zunft.

Reibt der Philosoph die Stirne:
Schaft er Welten im Gehirne;
Was stellt sein System uns dar?
Nichts! Die Welt bleibt wie sie war.
Auch dieser verschwendet die kostbare Zeit.
Auf! und laßt uns munter eilen,
Ihm die Stelle zu ertheilen,
In der Müssiggänger Zunft.

Jung, lernt der Jurist die Sätze:
Doch, nicht stets meidt er die Netze;
Kaum, daß er den Lehrsaal sieht,
Da sein Eifer schon entflieht.
Auch dieser verschwendet die kostbare Zeit.
Auf! und laßt uns munter eilen,
Ihm die Stelle zu ertheilen,
In der Müssiggänger Zunft.

Stolz, will Der mit Splitterrichten,
Größrer Geister Ruhm vernichten.
Wird sein Urtheil wohl geacht?
Nein! der Thor wird Selbst verlacht.
Auch dieser verschwendet die kostbare Zeit.
Auf! und laßt uns munter eilen,
Ihm die Stelle zu ertheilen,
In der Müssiggänger Zunft.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/222 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

Der, den Ehrenämter drücken,
Staat und Völker zu beglücken,
Arbeit der? Das weiß mann nicht;
Hört nur, was sein Schreiber spricht.
Auch dieser verschwendet die kostbare Zeit.
Auf! und laßt uns munter eilen,
Ihm die Stelle zu ertheilen,
In der Müsiggänger Zunft.

Böse Kinder zu bekehren,
Gibt ein Vater Sittenlehren;
Rühmlich, klug und auserwählt!
Doch, Sein gutes Beispiel fehlt.
Auch dieser verschwendet die kostbare Zeit.
Auf! und laßt uns munter eilen,
Ihm die Stelle zu ertheilen,
In der Müsiggänger Zunft.

Eines Enkels Uippigkeiten,
Will der Grospapa bestreiten:
Schaft ihm dis den Uiberfluß,
Nein! Sein Schwelgen dauern muß.
Auch dieser verschwendet die kostbare Zeit.
Auf! und laßt uns munter eilen,
Ihm die Stelle zu ertheilen,
In der Müsiggänger Zunft.

TIS.

Quid audio? repete.

MOR.

Ho! non ita obsurduit senior noster, ut non audiat. Repete, Philomele, repete.

PHIL. *strophen repetit.*

Eines Enkels Uippigkeiten,

TIS.

Ergo me quoque dignum judicatis, quem in Academiam vestram otiosam, & insulsam admittatis.

AMPH.

Dignus es qui admittaris inter Academicos honorarios, id est plerumque otiosos, ut fit in aliis quibusdam Academiis.

TIS.

Non possum hic ultra consistere. Abeamus, Pædotrophe. At faciam hercle ne desidiam nepotis arguar fovere.

ERG.

Hem, isthic resiste. Herum video. En subit.

***

MOR.

Ego pro auctoritate Academicâ.

TIS.

Abſtine tandem ineptè loqui, & agere.

MOR.

Abſtine tu velle maledicere.

TIS.

Non mihi licebit in nepotem uti jure meo?

MOR.

In Academicos nihil juris habes.

MIS.

Adeſte mihi, Timander, Critobule, adeſte ocyùs, & iracundiam avi prohibete.

***

TIS.

Hæc arma conſpicite aleatoria.

TIM.

Conſpicimus, verùm illa. . .

TIS.

Hanc mihi librorum farraginem evolvite.

CRIT.

Evolvere nihil attinet, ſiquidem illam. . .

TIS.

Hæc inſtrumenta muſica conſiderate.

TIM.

Illa conſiderare nil refert, quoniam illa. . .

TIS.

Hanc nepotis vitam, hos mores, hæc conſilia, hæc flagitia expendite.

CRIT.

Expendimus: ſed enim illum. . .

TIS.

Nec vos illius pudet! nec vos mei miſeret! heu me! in hanc vixi ignominiam. *Cadit in cathedram animo deficiens; & vix ſe baculo ſuſtinet.*

PÆD. *plorans.*

Heu, hoi.

MOR. *ridens.*

Ha, ha, ha.

TIM.

Quin loqueris, Miſopone.

MIS. *in angulo Theatri ſtans, nec jam avum audet intueri.*

Non audeo.

CRIT.

Vel uno te verbo purgare potes.

MIS.

Non poſſum.

TIS. *ſurgens cum vehementi impetu.*

Certum eſt, ego te meis, quibus poſſum, excludo bonis.

MOR.

At non excludes Academiâ.

TIM.

Audi me, Tiſagora.

TIS.

Satis multa pro eo dixisti; nihil, audio præterea.

CRIT.

Istum certè qui te nepoti infensum facit errorem evellemus tibi.

TIS.

Non erro.

CRIT.

Misoponum removere à se omne munus existimas.

TIS.

Existimo & scio.

CRIT.

Erras, magistratum suscipit.

TIS.

In Academiâ otiosorum.

MOR.

Ita hercle. Ha, ha, ha!

CRIT.

In senatu.

TIS.

In senatu Academico.

MOR.

Bene interpretatur. Ha, ha, ha!

CRIT.

In senatu vestro.

MOR. *stupens.*

Oh!

TIM.

Hunc ipsum geret magistratum, quem ipsi reliquit pater, quem sibi hodie poposcit Critobulus, & remisit.

AMPH. *stupens.*

Hui!

CRIT.

Hunc geret propediem.

PÆD. *præ gaudio vociferans & exiliens.*

Ha.

NEOP. *territus ac mœstus.*

Hon.

CRIT.

Jam se contulit ad Cancellarium.

PHIL. *tristes modos ingeminans.*

La, la, la.

CRIT.

Jam literas petiit ad senatum regias.

TIS. *sensim animos colligens, nec tamen convictus.*

Hoccine est credibile?

TIM.

Hoc credere potes & debes.

TIS.

Si vera sunt, quæ audio de te, quin accedis, nepos charissime? quin me complexu petis?

MIS. *avum cum reverentiâ salutat & amplectitur.*

Vera sunt quæcunque Critobulus dixit, & illud præterea verum est, quod omisit, ejus consilio, adhortatione, precibus factum esse, adnitente Timandro, ut ad munus forense converterem animum, qui ab eo diu maximèque fuit alienus; qui nunc in eo totus est, &, quoad vivam, semper erit.

TIS.

Ut me beas, nepos dulcissime! iterum amplectere. O Critobule, ô Timander, dum mihi nepotem redditis, qualem volui, animum redditis. Intrò subite. Hic mecum hodie cum nepote suavissimo cœnabitis de meo. Jussa excipe, Ergaste; sequere, Pædotrophe.

ERG. *ad Misoponum.*

Here, quoniam ejuras desidiam, ego tibi operam obligo meam.

PÆD. *alumni manum osculans.*

O alumne! alumne! (*à parte*) ô Galatea, quàm lætum tibi referam nuncium!

AMPH.

Sed enim de Academiâ nostrâ quid fiet?

MIS.

Illi sedem aliò quærite. Nam apud virum forensem otium habitare commodè non potest. *Misoponus valedicit, Academicis recedentibus.*

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/228 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

MOR.

Istum ergo titulum auferam mecum & transferam in domum Onagrii cantoris mei locupletem & otiosam... ho! non peribit Academia *de gli otiosi.* Antea peribunt multæ doctorum Academiæ; & ex operosis fient otiosæ. Vivet itaque Academia *de gli otiosi.* Si quis vestrûm in illam admitti velit, veniat ad me. Illum introducam: interim valete & ridete. Ha, ha, ha!

EPILOGUS.

Auf! laßt uns den weichlichen Müßiggang meiden;
Uns müsse die Stimme der Ehre stets leiten;
Je mehr mann die Lüste der Sinnlichkeit dämpft:
Je grösere Anmuth mann rühmlich erkämpft.
Nach der Arbeit sauerm Schweise,
Nach der Mühe, nach dem Fleise,
Fühlt vollkommner unsre Brust,
Die ruhige Lust.

Begeistert von Ruhmsucht sich Lorbeern zu flechten,
Verlangen die Helden nach Schlachten und Fechten;
Je theurer das Siegen, je blutger die Schlacht:
Je herrlicher strahlet die siegreiche Pracht.
Nach der Arbeit sauerm Schweise,
Nach der Mühe, nach dem Fleise,
Fühlt vollkommner unsre Brust,
Die ruhige Lust.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/229 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

Ein Schiffer trotzt muthig den stürmenden Wellen,
Er ringt mit dem Tode, der kann ihn nicht fällen;
Je näher der Schiffbruch, der grimmigen Fluht:
Je sichrer er endlich im Haven ausruht.
Nach der Arbeit sauerm Schweise,
Nach der Mühe, nach dem Fleise,
Fühlt vollkommner unsre Brust,
Die ruhige Lust.

Ein Sämann schwitzt ackernd, pflügt mühsam die Erde,
Er säet im Herbste mit vieler Beschwerde;
Doch, wird ihm hier reichlich die Arbeit versüßt:
Wann ihm in dem Sommer die Aerndte ersprießt.
Nach der Arbeit sauerm Schweise,
Nach der Mühe, nach dem Fleise,
Fühlt vollkommner unsre Brust,
Die ruhige Lust.

Ein geistreicher Liebling erhabener Musen,
Besteiget den Pindus mit feurigem Busen,
Er eifert um allda der Erste zu seyn.
Erreicht er den Gipfel? Er wird sich erfreun;
Und glücklich, wird er sich mit stolzem Entzücken,
Im Schatten der eigenen Lorbeern erquicken.
Nach der Arbeit sauerm Schweise,
Nach der Mühe, nach dem Fleise,
Fühlt vollkommner unsre Brust,
Die ruhige Lust.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/230 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

LIBERI
IN DELIGENDO
VITÆ
INSTITUTO
COACTI,
FABULA.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/231
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ARGUMENTUM.

THEMISTUS, vir Patricio genere natus, pravo quorumdam patrum exemplo adductus, deceptus periculosâ multarum familiarum consuetudine, ac inprimis Theobuli vaferrimi Sycophantæ fraudibus illusus liberos in deligendo vitæ statu omninò cogere decreverat, ratus non tam ingenium, dotes & animorum studia, quàm natalium ordinem, in assignandâ illis vitæ conditione, esse spectanda. Antinous, quia natu major, paternum magistratum inire jubetur. Agathocles, quia natu minor, aris destinatur. Uterque propositum sibi vitæ genus odit ac detestatur. Antinous fugit è paternâ domo. Themistus, Philoclis fratris sui curâ, filium recipit. Theobuli fraudes deteguntur, Themistusque suo discit periculo non cogendos esse liberos in deligendo vitæ genere.

***

PROLOGUS.

Der Himmel, der uns schuf, hat uns selbst mit dem Leben,
Ein allgemein Gesetz, zur Richtschnur übergeben;
Jedoch, zum Glück und Heil für unser Vaterland,
Gab er uns Trieb und Lust zu so verschiednem Stand.

Hier, muß in Fried und Ruh, die kein Geräusche stören,
Ein Rechtsgelehrter treu, das Recht, die Wahrheit lehren;
Dort, ist ein tapfrer Held, durch seiner Waffen Macht,
Auf Sicherheit des Staats, der Feinde Flucht bedacht.

Um durch sein Tugendbild die Menschen zu entzücken,
Muß den, das Pristerkleid in Gottes Tempel schmücken:
Beym Opfer und Altar, im lichten Heiligthum,
Stützt er der Gottheit Preis, zu seinem eignen Ruhm.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/233 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

Dort, in der Einsamkeit, von heilger Glut getrieben;
Wird jener fromme Mann sich in der Andacht üben;
Er flieht die böse Welt; Sie wird ihn wieder fliehn;
In öder Wälder Schoos wird ihm die Ruh verliehn.

Konnt nun die Vorsicht uns so manche Wege zeigen:
So will sie: Daß wir auch darauf das Ziel erreichen;
Wie kann denn, so verderbt der Wille sich bemühn,
Uns auf des Irrthums Bahn, den Pflichten zu entziehn?

Geführt vom Eigensinn, gehn wir die breiten Wege;
Wir fangen ofters an dort auf dem Lasterstege,
Um in das Heiligthum der Tugenden zu gehn;
Mann wird auf solchem Pfad doch nie sich glücklich sehn.

Oft hat ein fremder Zwang die Freiheit uns entrücket:
Des Geistes ädles Feur wird sklavisch hier erstickt;
Ja, durch des Vaters Wahl muß oft ein Kind Das seyn,
Was es nie würde seyn; Was Beyde stets wird reun.

O, wär nur diese Wahl vernünftig unternommen!
Aus welchem eitlen Grund muß solcher Rathschluß kommen?
Der Zufall, der Gebrauch, der Eigennutz und Wahn,
Die wirken. Nie hört mann den Rath der Klugheit an.

Der Himmel, die Natur, verdammt dies blinde Wählen;
Und endlich muß die Reu Selbst unsre Herzen quälen.
Vergebens ruffen hier der Himmel, Trieb und Pflicht,
Umsonst ist ihr Befehl. Ach! sie hört keiner nicht.

Drum

Drum sieht mann, daß ein Sohn, der furchtsam und zufriden,
Den seine Neigung Selbst zur stillen Ruh beschiden,
Gezwungen durch die Macht, und mörderischen Schluß,
Sich Gottes Pristerthum genöthigt weihen muß.

Drum sieht ein Richter oft in Tugend, oder Sünden,
Sein Leben, ohne Ruhm, im Müßiggang verschwinden;
Dem, vielleicht anderwerts, sein Muth, Glück und Verstand,
Sonst hätten jenen Ruhm der Helden zuerkannt.

Hier, seh ich: Wie mann sich mit List und Zwang befleisset,
Daß mann die Unschuld Selbst dem Heiligthum entreisset;
Hingegen, sie mit Macht und Ungerechtigkeit,
Den Götzen dieser Welt, den schnöden Lastern weiht.

Dort seh ich Opfer gehn, zum Schlachten ausersehen,
Der Eigennutz würgt sie. Sein Wille muß geschehen;
Da zwar gerechte Macht, durch Ansehn, trotz der Pflicht,
Die reine Unschuld kränkt, ein falsches Urtheil spricht.

O, Väter! die Ihr so durch blutge Grausamkeiten,
Der Kinder Mörder seyd, sucht sie nicht zu bestreiten;
Denkt: Daß ihr zwar durch Treu, durch Zucht und Redlichkeit,
Die Stützen unsers Glücks, nicht dessen Meister seyd.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/235 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

Ihr könnt uns zwar den Weg zu unsrer Wohlfarth zeigen,
Und rathen: Wie mann soll das wahre Glück erreichen;
Selbst die Vernunft zeigt uns auf euern Unterricht.
Auf! leitet uns den Pfad; doch, Aeltern, zwingt uns nicht.

Die Wahl, wo die Gefahr, Uns mehr, als Euch belästigt,
Uns Glück und Unglück droht; wird nur durch uns befestigt;
Die Wahl betrift Uns blos; Drum, soll sie recht gedeyn:
So muß sie sonder Uns niemahls vollzogen seyn.

Dies ist der Innbegriff der ädlen Sittenlehren,
Die, Gönner! Euch durch Uns dies Schauspiel wird erklären.
Ihr, Aeltern! hört geneigt des Lustspiels Unterricht,
Es lehrt Euch Aelterntreu, und Uns die Kinderpflicht.

LIBERI IN DELIGENDO VITÆ INSTITUTO COACTI,

FABULA.

SCENA PRIMA.

ANTINOUS, AGATHOCLES.

ANT. *dolore correptus, ac gemens.*

SICCINE parentem? . . . hoc velle. . . nihil audire. . . . Ah. . . *ſedet in cathedrâ, aut ſcenæ innititur.*

AGATH.

At collige te, quæſo, frater.

ANTIN.

At quæſo te, frater, omitte me. . .

AGATH.

Cogita quæ ſit parentum in liberos auctoritas.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/237 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ANTIN.

Auctoritatem parentum in liberos ſcio eſſe maximam, ſed non ut faciant miſeros.

AGATH.

Te beatum velit pater.

ANTIN.

Et me illud vitæ genus amplecti jubet, quo fiam miſer.

AGATH.

Adeòne miſerum eſt magiſtratum inire, forenſem togam induere?

ANTIN.

Miſerum eſt illud facere, quod nolis. A quo vitæ genere abhorreas, illud ſequi, id verò miſerrimum.

AGATH.

Non video quid tantum forenſis toga importet incommodi: illâ tectus amicos protegis, terres inimicos; & tibi, & familiæ, & Reipublicæ bene conſulis.

ANTIN.

Qui magiſtratum init coactus, qui gerit invitus, & ſibi, & familiæ, & Reipublicæ conſulit malè.

AGATH.

At verò cur magiſtratum ineas coactus? cur geras invitus?

ANTIN.

Quia nolo: quia non lubet.

AGATH.

Non vis?

ANTIN.

Nec volo, nec velle poſſum. Sæpè togatorum commoda, gratiam, opes revolvi animo; ſæpè illorum vivendi rationem exegi mecum, laudavi, volui amare, non potui.

AGATH.

Non potuiſti, cur autem?

ANTIN.

Cauſam omitte quærere. Cur ab illo vitæ genere refugiam neſcio; at refugit animus; abhorret, hoc ſcio.

AGATH.

Ah!

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/238 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ANTIN.

Suſpiras, frater: quid eſt? quid ingemiſcis?

AGATH.

Et tuis malis ingemiſco, & meis.

ANTIN.

Fratri miſerrimo condolere, hoc fratris, hoc Agathoclis eſt; at quibus malis indoleas tuis non video.

AGATH.

At ſcito, frater, quod intelligere te jamdiu oportuit (ſi quid præter ſuas miſerias intelligerent miſeri) ſcito me ad illud quoque vitæ inſtitutum adigi à patre, quod toto refugiam pectore.

ANTIN.

Atqui tamen inſtitutum illud nihil habet, quod ita reformides. Imò plurimum offert commodi. Ad ſacros honores viam aperit, & jucundum parit cum dignitate otium.

AGATH.

Mihi neque placet illa dignitas; & otium illud diſplicet.

ANTIN.

Quod placet multis, cur tibi diſpliceat, ſi quæram, te quoque neſcire dices.

AGATH.

Dicam certè; & verè dicam. Neque ut placeamus aliis, neque ut res nobis placeant in voluntate noſtrâ ſitum eſt.

ANTIN.

Et tamen illo te vitæ genere implicari ſines; neque obſiſtes.

AGATH.

Méne paternæ voluntati obſiſtere?

ANTIN.

Quidni? ſi quod velle non debet, hoc velit pater.

AGATH.

Preces, lacrymas, apud patrem adhibere fas eſt; patri repugnare eſt nefas.

ANTIN.

At repugnabo ego.

AGATH.

Quid ais, frater?

ANTIN.

Quod faciam.

AGATH.

Nunquam id facies, quod ne facias vetant pudor, reverentia, pietas.

ANTIN.

Ut faciam jubet dolor, cogit imperiosa patris voluntas. Philoclem patruum rogavi, ut hac de re adeat, & oret patrem. At nisi orando exoraverit, certum est, illud aggrediar & exequar denique, quod mihi doleat quidem, at patri doleat quoque, & forsan diu.

AGATH.

Cave indignum te quidquam feceris,

ANTIN.

Me nihil indignum faciam, dùm nihil cogar indignum pati. Preces meas jamdudum respuit pater; si & ipsa Philoclis monita cesserint irrita, quidquid deinde peccavero, hoc sibi totum pater imputato.

AGATH.

Philoclis monita non cedent irrita nisi Theobuli consilia obstiterint. Hic patris occupavit animum, illum regit; quò vult, impellit; undè vult, deducit; & arbitrio ac propè imperio moderatur suo.

ANTIN.

Ergone parentem, virum, cæterà non imprudentem, ita capi falsâ doctrinæ ostentatione, ita deludi austerioris vitæ specie, ut Theobulo magis credat quàm amicis, quàm liberis, quàm sibi?

AGATH.

En tibi cum patre subit.

ANTIN.

Abeamus isthinc. Neque verò temperare mihi possim, quin sycophantam, quibus par est, dictis excipiam, & probris.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/240 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

SCENA II.

THEMISTUS, THEOBULUS.

THEOB. *librum offerens.*

HUNC librum accipe, Themiste.

THEM.

Accipio cum gratiâ.

THEOB.

Hunc ſerva.

THEM.

Servabo propter te.

THEOB.

Hunc lege.

THEM.

Legam, cùm tempus ſinet.

THEOB.

In hoc libro habes ſalubrem, puram, cœleſtem doctrinam. Atque, cùm hoc dico, mihi certò debes credere, Themiſte.

THEM.

Omnia quæ dicis, prorsùs credo, Theobule. Quamquam mirari aliquandò contingit, quomodo in rebus theologicis tam acutùm cernas, qui ſtudium in Theologiâ nunquam poſueris.

THEOB.

Non poſui equidem ſtudium in ſcholis publicis, ubi Theologia tricis Ariſtotelicis implicata perturbat omnia, & denſas veritati obducit tenebras: ſed in privatis eruditorum hominum colloquiis; ſed in libris elegantibus & piis, quos qui legit aſſiduè, ſive vir, ſive fœmina, brevi Theologus evadit.

THEM.

Fœmina Theologus. Iſta non congruunt.

THEOB.

Non congruunt grammaticè, ſed theologicè congruunt. Ne dubita fœminas Theologiæ noſtræ peritas poſſim tibi appellare plurimas.

THEM.

Stupenda loqueris.

THEOB.

Mirari desines, cùm libros à nostris auctoribus scriptos perlegeris.

THEM.

Olim cùm ab optimo parente forem in juris disciplinam traditus, legebam plurimùm. Nullum erat comœdiæ aut fabulæ genus quod non evolverem. In libris ejusmodi vigilabam, dormiebam, vivebam. Nunc verò abiit legendi libido ac facultas. Vix chartas supplices, quæ mihi à dextrâ lævâque obtruduntur, licet obiter, cursim & aliud agendo legere. Danda nimirum opera rei civili, danda rei forensi, danda rei domesticæ; salutandi amici, audiendi cognati; regendi liberi qui ubi adoleverunt, jam neque regi volunt, neque corrigi.

THEOB.

Ergone de proposito vitæ instituto nondum tibi assentiuntur liberi?

THEM.

Nondum.

THEOB.

Etiam cunctatur Antinous.

THEM.

Imò resistit.

THEOB.

Filius non obsequitur patri?

THEM.

Adversatur.

THEOB.

Mirum! tametsi post lapsum primi hominum parentis, homines labi nihil mirum est. Hos casus miseris mortalibus importat ineluctabilis, sed justa necessitas.

THEM.

Quid ais? an filium necesse est violare mandatum patris?

THEOB.

Magnum hoc, Themiste, magnum, inquam, mysterium! sed Antinoum alloquar; & ingenium asperius mulcebo verbis. Agathocles verò admovendus aris ocyùs, facilis & grata supremo numini victima.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/242 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

THEM.

Victima non ita facilis, & sequax. Non reluctatur ille quidem, sed neque animo satis hilaro obsequitur.

THEOB.

Faciam obsequatur ultrò . . . Hierocrysum de sacro beneficio adivi, ut promiseram.

THEM.

Quid ille?

THEOB.

Id faciet quod suasi ut faciat. Sponte se vir optimus abdicabit sacro beneficio, ne fortè illud, se mortuo, transeat in avaras, & impuras manus: ipsum vivens & volens tradet Agathocli, ut bene utatur, & laboranti ferat opem veritati.

THEM.

Itane verò, Theobule?

THEOB.

Maximè. Ex illo Agathocles annis singulis nummos colliget ducentos supra ter mille.

THEM.

Nummos ducentos supra ter mille.

THEOB.

Omnino.

THEM.

Sentio, Theobule, neque tibi, neque Hierocryso posse satis pro merito à me referri gratiam; sed referet Deus, cujus causâ agis omnia quæ facis.

THEOB.

Ita spero quidem. Tu tamen poteris Hierocryso singulis annis nummos numerare octingentos. Senior est ille; ætate cònfectus est: brevi te illâ pensione annuâ moriendo absolverit.

THEM.

Oh! expendam libens.

THEOB.

Nisi fortè pensionem illam redimere velis & illo te onere statim eximere.

THEM.

Ut lubuerit.

THEOB.

Poteris & mihi quotannis nummos attribuere ſexcentos, quos non ideo peto, quòd ſim pecuniæ appetens. Nam, quæ Dei gratia eſt, divitias, commoda, honores negligo, nihili facio, reſpuo: ſolas doctrinæ cœleſtis opes amo, expeto, ambio.

THEM.

Credo equidem.

THEOB.

Quod ſi nummos aliquot à te mihi patiar attribui, non in meos accipiam uſus; ſed ad emendos libellos piè ſcriptos, quos in pias tradam manus.

THEM.

Laudo.

THEOB.

O mi Themiſte, quàm vileſcit hodie cœleſtis doctrina! quàm paucos ejus emptores invenias! deliberatum mihi eſt à profanis hominibus recedere longiùs, ad te propiùs accedere. Illic habitare in viciniâ. Indè ventitare ad te ſæpiùs, & tecum arcana de veritatis amore colloquia miscere. Nam mihi ad veritatis myſteria videris peridoneus.

THEM.

Non ita me ſubtilioris ejusmodi doctrinæ capacem arbitror.

THEOB.

Qui candidus eſt ac ſimplex, veritatis capax eſt, aut fieri poteſt. . . Eſt, mihi fratris filia nobilis adoleſcentula, utroque parente orbata, meam in tutelam tradita, quam ego cœleſti noſtrâ doctrinâ inſtitui à teneris. Illa omnium quæ hodie à Theologis tractantur, controverſiarum apprimè ſciens. De illis diſputat egregiè, ſubtiliter, validè. Illam, niſi tibi moleſtum eſt, adducam mecum identidem.

THEM.

Veniat ſæpiùs, veniat: illam cum fratre meo militari homine, ſed arguto & Philoſopho diſputantem audire juverit.

THEOB.

Non eſt illa quidem fortunæ muneribus admodum inſtructa, ſed naturæ Deique donis ornata præter modum,

veteris modeſtiæ, & diſciplinæ ſeverioris amantiſſima: &, niſi, quâ ætate vivimus, negligeretur indotata virtus, potuit affinitate ſuâ ampliſſimam beare familiam.

THEM.

Magna dos eſt probata virtus. Nunc quoniam vis & potes adjuvare conſilio liberos, illos adeas precor; & ad voluntatem meam quâvis arte inflectito.

THEOB.

Illos adibo, & quid fecerim, dum Philoclem alloqueris, quid perfecerim, mox renuncio.

***

PHIL.

Neque jocari vacat, neque lubet. Sed miror quomodo adolescentes neque à naturâ, neque ab institutione petulantes præter modum, susdeque vertant omnia.

THEM.

Annon invertunt omnia qui præscriptum à naturâ familiæ ordinem invertunt.

PHIL.

Invertunt præscriptum à naturâ familiæ ordinem. Grande profectò nefas, & inexpiabile. Quomodo autem.

THEM.

Antinous magistratum inire renuit.

PHIL.

Quid deindè?

THEM.

Agathocles sacrum vitæ institutum ægrè sequitur.

PHIL.

Quid postea?

THEM.

Numquid vis amplius?

PHIL.

Nihil volo, nisi quod velis. Sed expecto dum inversum à liberis naturæ ordinem commemores.

THEM.

Proh Deus immortalis! natum natu majorem è togato patre ad togam natum togam respuere; natu secundum, aris natum, ab aris refugere, quid est naturæ ordinem invertere. si hoc non est?

PHIL.

Natum togæ natum togam respuere, est hoc profectò contra leges naturæ.

THEM.

Omnino.

PHIL.

Si togæ sit natus scilicet.

THEM.

Qui togatâ in familiâ nascitur primo loco, annon is togæ nascitur?

PHIL.

Vis apertè dicam quod sentio?

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/246 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

THEM.

Loquere.

PHIL.

Sed vide, ne quis adolescentulus inaudiat.

THEM.

Nemo nos audit.

PHIL.

Nam facilè bona, malè interpretando, in pejus vertunt adolescentuli.

THEM.

Ne metue, loquere, inquam.

PHIL.

Sic igitur statuo: in attribuendâ liberis vivendi conditione, non ita videndum esse quo sint geniti ordine, quàm quibus præditi studiis ac virtutibus.

THEM.

O superi! quid ais? non ita videndum quo sint ordine & gradu geniti.

PHIL.

Noli reclamare: audi me. Liberos vis vitam vivere beatam, nonne?

THEM.

Volo maximè.

PHIL.

Vis prodesse familiæ, & Reipublicæ?

THEM.

Et hoc volo.

PHIL.

Ergo ut sint beati, illorum studia inspice: ut sint familiæ reique publicæ utiles, illorum virtutes expende.

THEM.

Negas igitur sequendum esse nascendi gradum & ordinem?

PHIL.

Imo, aio sequendum esse, si congruant adolescentium studia, animique dotes: sin minus. . . .

THEM.

Sin minus. . . .

PHIL.

Sin minus attribuendum ſingulis quod ad ſingulorum voluntatem, & vires ſit accommodatum magis.

THEM.

Quid? violatis etiam naturæ ſtatutis & legibus?

PHIL.

Quæ tu mihi naturæ ſtatuta commemoras? de vitæ conditione natura conſtituit nihil; ſed alios ad alia vivendi genera inſtituit, non ex ipſo naſcendi gradu, ſed ex nascentium indole.

THEM.

Non ſtatuit natura ut in ampliore familiâ natu maximus foro, alter aris, tertius caſtris admoveatur?

PHIL.

Eſt hoc quidem in more poſitum: ſed neque natura, neque ratione conſtitutum illud eſt. Imò ſæpè adverſatur natura; ſæpè ratio repugnat.

THEM.

Superi! qualem ſapientiam! bene certè caviſti modò, ne quis præcepta inaudiret tua: nam te ſi magiſtrum audiant parentes vel liberi, quantas, Deus bone! in quâlibet familiâ, & in totâ Republicâ excitares tragœdias!

PHIL.

Neque ludos darem, frater, neque tragœdias excitarem: aut illas darem tragœdias, in quibus ſuam quisque perſonam ſuſtineret cum laude, quia ſuſciperet ex certâ ratione. Non illos darem, qui dantur hodie, ludos, ubi quia de more, quia temerè, quia ſine conſilio partes quisque ſortitur ſuas, ſæpè familiarum decus, religionis dignitas, patriæ ſalus illuditur.

THEM.

Frater optime, quid ſentias, apertè dixiſti, nonne?

PHIL.

Sic eſt.

THEM.

Vis & ego, quod ſentio, id apertè loquar?

PHIL.

Placet.

THEM.

Pace igitur dicam tuâ, milites militari disciplinâ instituere, ad pugnam instruere, tuum est: patres admonere, cùm pater non sis; aut liberos erudire, non est tuum.

PHIL.

Neque id mihi arrogo.

THEM.

Monita itaque ne mihi, quæso, obtrudas amplius.

PHIL.

Non veni monitum, rogatum venio, ne quid de Antinoo statuas acerbius, ne ingenium adolescentis tractes inclementiùs, ne quid faeias denique, quod subindè infectum velis.

THEM.

Nihil faciam temerè, nihil sine auctore.

PHIL.

Theobulo auctore scilicet?

THEM.

Ita: auctore Theobulo. Scio ab illo quantùm dissentias. Sed hanc mihi veniam dabis, frater, ut homini cœlesti doctrinâ imbuto credam magis, quàm militari viro.

PHIL.

Homini alieno magis credas, quàm fratri, per me licet; dum ne periculo credas tuo.

THEM.

Cave illum mihi alienum dixeris, qui me amat, ah! quem amo! qui rebus meis providet!

PHIL.

Ut provideat suis.

THEM.

Qui ab Hierocryso impetravit ut sacrum beneficium transmittat Agathocli, unde hic ter mille nummos, eòque ampliùs, quotannis auferat.

PHIL.

Itane verò?

THEM.

Sic est. Tantùm Hierocryso octingentos, sibi sexcentos nummos annis singulis pendi postulat.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/249 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

PHIL.

Pactionum ejusmodi non sum peritus satis; sed nescio quid fraudis & sceleris hîc suspicor.

THEM.

Fraudis vel sceleris nulla suspicio in Theobulum cadit; qui jus sacrum apprimè novit; qui Theologiæ nunquam dedit operam in scholis, & illam colloquendo vel legendo didicit; qui Ah! . . . non nosti hominem.

PHIL.

Utinam bene tu noveris! Verùm ut ut est, Agathoclem facies forsan nummatum bene; sed vereor ut facias beatum.

THEM.

Qui bene nummatus est, beatus est. Qui Theobuli consiliis regitur, fit ille verò beatorum beatissimus.

PHIL.

Habes igitur unde beatissimus fias, ecce tibi advenit, vale; & Antinoo ut benè consulas vide.

***

THEOB.

At volentes volo, non reluctantes. . . . ahi. . . . *ndſidet.* Superi! quàm imbecillo ſum ſtomacho & pectore! illud fomento aliquo intùs fovendum eſt. . . *cruſtula ſaccharo condita ori admovet & dentibus terit.* Non ut ſapiat ori, ſed ut cordi ſapiat. Ah! Deus bone! quàm amaræ ſunt deliciæ!

***

THEOB.

Hæc omnia optimo viro fortunet Deus optimus! quid eſt autem, quod nunc præcipuè Themiſtus pecuniam ſibi præſentem velit? Neque enim, opinor, in ære alieno eſt.

DIAPH.

Imò habet multos in ære ſuo. Sed magiſtratum filio natu majori parare cogitat. Ad hoc pecuniâ in varios uſus numeratâ eſt opus.

THEOB.

Filio magiſtratum dare cogitat, bene ille quidem.

DIAPH.

Filius militiam malit, ſed renuit pater.

THEOB.

Prudenter Themiſtus. Militia nimios ſumptus habet... Nemone eſt, qui Antinoi affinitatem ambiat.

DIAPH.

Ambiunt multi quidem; & juvenem, gratiâ nixum & opibus, ſibi affinem expetunt. Sed nihil ſtatuet herus niſi de tuo & Philoclis conſilio.

THEOB.

Multum ergo credit Philocli?

DIAPH.

Cæteris in rebus non ita. Hac unâ in re plurimum. Ratio in promptu eſt; cœlibem vitam ducit; Philocles liberos non habet; dives eſt; Antinoo poteſt de ſuo facere benè. Intelligis?

THEOB.

Intelligo.... Eſt mihi fratris filia... Illam vidiſti aliquando?

DIAPH.

Vidi ſæpè, nunc in macello, nunc in foro, cum obſonii aliquid vel oleris emeret.

THEOB.

Paucas adeo habet ætas noſtra hujusmodi puellas. Et fortunatus ſit Themiſtus illam ſi quando in familiam cooptârit ſuam.

DIAPH.

Illa certè rem familiarem hero perire non ſinat. Nam mihi viſa eſt in emendo ſagax, in dando tenax. Sed famulos alit Themiſtus, non famulas.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/252 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

THEOB.

Quid famulas loqueris? non illam in famulatum dare velim, quæ genere nobilis eſt; ſed in familiam Themiſti locare quo pacto decet & loco.

DIAPH.

Tu fortè illam herili filio nuptum locare velis?

THEOB.

Ita prorsùs.

DIAPH.

Iſtud primò non intellexeram: ita ſum ingenio tardus. Jam attigi, teneo.

THEOB.

De illâ poteris verba facere apud Themiſtum, cùm opportuna ſe dabit occaſio.

DIAPH.

Faciam opportuno tempore. Nunc. . . .

THEOB.

Manedum. Ego benevolentiæ erga te meæ volo dare aliquod pignus.

DIAPH. *manum porrigens.*

Pignore nihil opus eſt; neque is eſt Diaphanes, qui. . . .

THEOB. *manum peræ admovens.*

Tabacothecam habeo argenteam.

DIAPH. *porrectam manum exhibens.*

Noli quæſo.

THEOB.

Aureis claviculis diſtinctam.

DIAPH.

Nolo. . . .

THEOB.

Elegantem, miro elaboratam artificio; non ad meos uſus. Itaque. . . .

DIAPH.

Gratias ago. . . .

THEOB.

Illam tibi ſervo domi. Libellum accipe interea.

DIAPH. *vultu ſubtriſti caput detorquens.*

Hon! libellis non utor admodum.

THEOB.

Libellus eſt, ſed libellus aureus.

DIAPH. *vertens caput versùs Theobulum.*

Aureus! . . . at in isto libro ne una quidem auri linea, vel mica est.

THEOB.

Non est aureus foris iste liber, (nam in omnibus modestiam cum munditiâ jungimus) sed intus aureus est. Inscriptionem lege.

DIAPH. *legens.*

Spe . . . speculum pietatis.

THEOB.

Specula cætera, tanquam supellex muliebris, procul ab oculis removenda sunt. Istud semper habendum in manibus. Hoc inspice, in hoc contemplare te.

DIAPH.

Legere haud multum vacat, sed contemplabor te: tu verè speculum pietatis es. Te contemplari satis mihi est.

THEOB.

He! ingeniosè & facetè.

DIAPH.

He, he, he.

THEOB.

Diligenter observato, Diaphanes, quinam Themistum adeant; inprimis quinam affinitatem ejus ambiant.

DIAPH.

Observabo.

THEOB.

Et mihi clam renunciato.

DIAPH.

Renunciabo.

THEOB.

Non quia hoc rescire magni intersit meâ; sed quia Themisti referat maximè.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/254 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

SCENA VI.

THEMISTUS, THEOBULUS, ANTINOUS, AGATHOCLES, DIAPHANES.

THEM. *in postscenio.*

PROCEDITE, ingrati, procedite.

DIAPH.

Herum audio.

THEM.

Sic vos ab optimo viæ duce refugere?

DIAPH.

Salvus sis, here; me reducem vides.

THEM.

Ingredere, Diaphanes; te alloquar modò.

THEOB.

Adeste, adolescentes optimi, accedite; ne veremini.

THEM.

Perfidi! sic vos amari! sic immerentes. Neque vestrâ causâ quantùm velit vir optimus, vos intelligere?

THEOB.

Faciam intelligant, si me audient.

THEM.

Audient certè.

THEOB.

Sed illos seorsim alloqui juverit; te priore loco, Antinoe.

THEM.

Abscede paululum, Agathocles. Tu accede propiùs, Antinoe. At vide, per Superos, vide ne quid contradicas vel mussites. Mox redeo. Et si quid minùs reverenter dixeris, ego te. . . *pugno minitans.*

SCENA VII.

THEOBULUS, ANTINOUS.

THEOB.

SEDEAMUS. Adsideto, fili charissime. Ah! *Antinous primus assidet latere obverso.*

THEOB.

Nascimur omnes, quotquot vivimus. . .

ANTIN.

Sic est,

THEOB.

Respice me. *Antinous superbè respicit, ac deinde avertit oculos.*

Nascimur omnes eo genere, gradu, loco & tempore, quod ex definito probandi homines, vel reprobandi consilio constituit Deus justus.

Adverte mentem. *Antinous ex perâ tabacothecam educit, quam contemplatur.*

Illud itaque diligenter caveto ne . . . non attendis, dilecte fili . . . ne quemadmodum ille fratrum alter odio habitus est. Auscultа, precor. . . . *Antinous offert Theobulo tabacum; Theobulus respuit.*

Ne quemadmodum ille fratrum primogenitus debitum sibi principatum vendidit: sic tu primo loco natus magistratum tibi oblatum repudies. Intuere me. . . . *Antinous fingit se sternutare. Tussit, excreat.*

Non is es, credo, quem vana religio terreat. Insunt quidem aliqua gerendi magistratûs pericula. Sed quos periculis eximere vult Deus, hos invicto & inexpugnabili vallat præsidio; stant illi mediis in fluctibus tuti, mediis in ignibus illæsi. Illud itaque. . . *Antinous oscitatur, pandiculatur.*

Non audis, fili. Itaque. . . . *Antinous tibialia, vestem, aut pileum componit.*

Aliud agis. . . Quo circa illud. . . *Antinous manum movet in numerum, quasi cantilenam audiret.*

Sileo . . . sileo.

ANTIN.

Quid hæres? perge.

THEOB.

Per te non licet.

ANTIN.

Non contradico.

THEOB.

Sentio; animum tuum premit pondere suo & opprimit prava cupiditas. Ah! miser adolescens, quàm malè metuo, ne tremendo, sed justo Dei judicio cor tuum obduruerit; & velut ager aridus nullo jam cœlesti rore irrigetur. Sic est.

ANTIN. *surgens.*

Nihil habes, quod dicas præterea?

THEOB.

Nihil: neque verò canendum surdo est.

ANTIN. *eum fictâ reverentiâ irrisoriè salutans.*

Bene vale.

THEOB.

Vale, Antinoe. Ego te tuamque sortem lacrymis prosequar. *Cùm Antinous exiit, iracundiæ Theobulus se permittit.* At non impune adolescentulus hominem spreverit, quem viri & matronæ nobiles reverenter audiunt. Faciam intelligat . . . sed ecce prodit Agathocles.

***

prudenti viro, qui tuos vultus, tuos sermones, mores tuos, te totum denique ad pietatem fingat.

AGATH.

Non sum ad fingendum natus.

THEOB.

Malè interpretaris: non finges, sed fingêris. Sic eruditus eruditorum frequentabis cœtus; erudita & pia modò cum viris, modò cum nobilibus matronis seres colloquia; atque ita bonam famam, magnum nomen brevi colliges.

AGATH.

Ista pietatis vel eruditionis ostentatio non placet. Et malim, si mentem injiceret Deus, malim loca habitare sola, & sancta, quàm. . .

THEOB.

Ah cave loca sola cogites! cave quis hanc mentem obtrudat tibi. Non te isto voluit donatum ingenio Deus, ut in umbrâ delitescas. Te homines inter versari decet, illos ut ab errore revoces. Te opes etiam colligere par est, ut propugnatores veritatis foveas, defendas, protegas. O fili! dilecte fili! Veritas, sancta veritas! flens dico. *Sudario oculos exterget.* Veritas oppressa jacet. Illius defensores hodie vel nulli sunt, vel audent nihil, ô pudor! Exultant interea capitales ejus hostes, & triumphant, ô dolor. . . Vocem intercludunt suspiria. Cogita, fili, cogita, quæ te maneat gloria, si tu ad pusillum, sed sincerum gregem accesseris. Si tu illum opibus auxeris, gratiâ protexeris, ingenio direxeris. . . Plura non dico. Sat video, vinceris, è nostris eris aliquando. *Surgit, & Agathoclem amplectitur.* Hoc mihi suadet ista indoles, hoc spondet veritatis auctor, & protector Deus.

AGATH.

Nescio quid tibi de me spondeat Deus: sed si me amas, ora patrem, & obsecra, ne isti me addicat vitæ generi, quod mens horrescit, & reformidat animus.

THEOB.

Patri obtemperandum est, fili.

AGATH.

Non detrectabo imperium patris; sed ne imperet, orabo. Tu impetra, & vale.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/258 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

THEOB.

Vale, Agathocles, vale, illud impetrabo, quod è re tuâ fuerit . . . *à parte*, & noſtrâ. Repugnant liberi: urgendus eſt pater. Conſilia minùs valent: adhibeantur imperia. Themiſtum adeamus. Sed ipſe ſe dat obviam.

***

THEOB.

Vis non esse miser? esto tandem pater.

THEM.

Patrem esse me pœnitet dudum, & piget.

THEOB.

Nondum fuisti: te patrem imperiis proba.

THEM.

Durum imperare est.

THEOB.

Imperare te imperat Deus.

THEM.

Quid si preces & lacrymas adhibebunt filii?

THEOB,

Lacrymas ne respice: despice injustas preces.

THEM.

Ah!

THEOB.

Ingemis. Te amorem veritatis nondum animo combibisse satis declaras.

THEM.

Quid ita?

THEOB.

Qui amorem veritatis hauserunt, misereri nesciunt. Deum orabo, ut animum obfirmet tuum. Sed vide ut Deo obtemperes.

THEM.

Tibi obtemperabo quoniam jubes. Heus, Diaphanes.

***

THEM.

Accerse ocyùs.

THEOB.

Rem urge.

THEM.

Urgebo.

THEOB.

Antinoum foro, Agathoclem aris admoveto.

THEM.

Admovebo.

THEOB.

Sed ne titubes. Vicinam in domum me confero, ubi de procurando laboranti & afflictæ veritati subsidio deliberant eruditi viri. Mox ad te redeo; & quid cum liberis auctoritate paternâ profeceris, quid ultra sit agendum videbo.

THEM.

Ambo propinquant liberi. Age, Themiste amorem veritatis animo concipe, & misereri parce.

***

THEM.

Parcite obloqui. Et quoniam imperia expectatis, imperia excipite.

ANTIN.

At vide, quæso, quid imperes.

THEM.

Imperare quid possim scio.

ANTIN.

Sed ne obsecro tantum velis, quantum potes.

AGATH.

Attende, precor, non modò imperare quid possis; sed & quid possumus exequi.

THEM.

Id possum, quod volo; & volo quod possum.

ANTIN.

Pater, obtestor.

AGATH.

Obsecro, pater.

THEM.

Annon cessabitis uterque aures mihi clamoribus verberare? ambo silete. Tu, Antinoe, jussa prior excipe. Volo.

ANTIN.

O Superi!

THEM.

Volo te, & pro paterno jure impero, magistratum inire ocyùs.

ANTIN.

Quin potiùs imperas mori?

THEM.

Vivere te jubeo, & obsequi: Illuc te modò, & ad illos deducam, quos par est; jam prævisa mihi & provisa sunt omnia. Nulla erit mora.

ANTIN.

Pace tuâ dixerim, pater, mora erit in me magna.

THEM.

In te, scelerate.

ANTIN.

In me, pater.

THEM.

Tu imperata facere abnuas rebellis.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/262 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ANTIN.

Non abnuo, pater, ſed nequeo.

THEM.

Quid ais, perduellis?

ANTIN.

Non poſſum, inquam.

THEM.

Non potes? faciam ut poſſis: manedum, ego te. . . .
Vult irruere in Antinoum, Agathocles ſe medium interponit.

AGATH.

Omitte pater.

ANTIN.

Vitam eripere potes; ut amem illud vitæ genus quod odi, ut illum geram magiſtratum, cui gerendo me ſentio imparem, facere non potes.

THEM.

Per ſuperos! ſi repugnabis, exhæredabo te.

ANTIN.

Bonis tuis carere malo, quàm meis onerari malis.

THEM.

Fuge, perjurum caput, fuge, meque aſpectu tuo leva.

ANTIN.

Obſequor, pater.

***

THEM.

Loquere.

AGATH. *ad genua patris accidens.*

Pater dilecte.

THEM.

Surge & loquere. An obtemperabis? . . . Etiamnum siles? etiam detrectas jussa? abscede, fili degener.

AGATH.

Quid jubes, pater?

THEM.

Jubeo te sacramento obligare aris caput. An parebis? Dic.

AGATH. *singultim suspirans.*

Quo . . . quoniam ita jubes, pa . . . parebo, pater.

THEM.

Bene est. Te crastinâ die sacrorum Antistiti præsentem dabo. Ibis?

AGATH.

Ibo.

THEM. *ensem ejus lateri accommodatum ostendens.*

Arma ista exuenda sunt. Exues?

AGATH.

Exuam.

THEM.

Aliud vestis induendum genus. Indues?

AGATH.

Induam, pater.

THEM.

Caput istud tondendum erit de more. An tondendum dabis?

AGATH.

Dabo, pater, dabo, & amputandum, si lubet.

THEM.

Sic places. Partes obsequendo implevisti tuas, nunc omnia properando implebo meas. Heus, Diaphanes, jussa excipe. . . . *Relegens vestigia revertitur.* At vide, Agathocles, ne quis malus à proposito bono te abducat malè.

AGATH.

Hoc visum, & provisum est satis.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/264 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

SCENA XIII.

AGATHOCLES.

Me miserum! ô Deus! si me vis illam agere vitam, quam vult pater, cur non & ego volo. Cur velle nequeo? cur (ignosce dolori) cur toties roganti illud velle denegas? *Hæret aliquandiu vestes, & crispatam comam considerans.* Ergo hæc mutanda vestis! . . . mutetur. Hic deponendus ensis! . . . deponatur . . . hic repudiandus corporis ornatus! . . . repudietur. . . . Hic abjiciendus corporis cultus! . . . abjiciatur sanè, assumatur novus, dum & animos cum novo cultu assumam novos. Sed heu!

SCENA XIV.

AGATHOCLES, THEOPHILUS.

THEOPH.

Venturum hodie me promiseram, amice, venio, sed vix potui liberare quam tibi dederam fidem. Ita me observat pater, & ne pedem huc inferam, metuit anxiè.

AGATH.

An prohibet?

THEOPH.

Non prohibet ille quidem, sed timet.

AGATH.

Ah! ne te ille congressu & alloquio prohibeat meo, ô Theophile! ô animæ dimidium meæ!

THEOPH.

Si me præsentem gaudes, quid est quod aliqua fronti nubecula insideat? Age, lætitiam toto animo concipe, vultu exhibe.

AGATH.

Quod minùs hilaro sim animo, hoc miraris, Theophile. Quod tu hilaritatem ore tantam præferas id ego miror magis.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/265 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

THEOPH.

Nam cur ego doleam, cùm nulla sollicitet animum curâ?

AGATH.

At nonne (quod amico amicè confessus es) nonne de relinquendâ domo paternâ, de vitâ procul à frequenti hominum consortio agendâ cogitas?

THEOPH.

Cogito maximè.

AGATH.

Nec te sollicitum habet ista cogitatio?

THEOPH.

Imò illa me reficit, & recreat.

AGATH.

Recreat!

THEOPH.

Hac ego pascor! hac delector! hanc amo! in hac placidè ac suaviter conquiesco.

AGATH.

Numquid habet ejusmodi cogitatio quod tantum suavitatis offerat?

THEOPH.

Nescio, sed delectat, hoc sentio.

AGATH.

Eloquere tamen.

THEOPH.

Quid me vis eloqui?

AGATH.

Quod sentis.

THEOPH.

Hoc experiri licet, verbis exequi non licet. Neque, si dixero, tu dicenti habeas fidem. Sic enim est. Illa cogitatio quoties animum subit, vix sum apud me. Jam mihi solutus vinculis, jam liber, jam meus esse, jam terras linquere, jam in cœlum rapi videor mihi. Eadem destinatæ vitæ imago sæpe de nocte somnianti objicitur. Objectam animo contemplor, fugientem votis & manibus sequor; elapsam revoco suspiriis . . . stupes, amice, & me de sanâ mente dejectum putas. Quid si me in illâ vitæ imagine aliquando defixum altiùs; & nunc impotenti ela-

tum

tum gaudio; nunc ſuaviſſimis ebrium lacrymis videas. Quid ſi cætera mea enarrem deliria! ſed jam te noſtri miſeret ſatis.

A G A T H.

Me tui miſeret! Dic me, dic invidere, Theophile.

T H E O P H.

Tune idem vitæ genus ſectari velis?

A G A T H.

O ſi velle idem liceat, aut libeat mihi! ſed non volentis hominis eſt, at vocantis Dei.

***

DEUT.

Privata ista colloquia senibus, aut certè viris concedite. Aliis vos oblectamentis oblectari decet. Ambulandum est, ludendum, saltandum. Ego cùm id essem ætatis, ibam, redibam, circumcursabam, nunc ad amicos, nunc ad theatra, quocumque animo libitum erat, ut lib . . itum erat, quandiu libitum erat.

AGATH.

Mihi quidem amico jucundo nihil jucundius.

THEOPH.

Ego oblectamenta id genus non amo, quibus si me tradam, jam non sim meus.

DEUT.

En propinquat Themistus: abscedite paululum, & in hortum secedite, ambulate, tripudiate . . . mox te advocabo, Theophile.

THEOPH.

Ubi tu innueris, statim advolabo, pater.

***

DEUT.

Et verò mali in ædes tuas nihil infero. Malum quod neſcias, ineſſe denuncio.

THEM.

Quid iſthuc autem?

DEUT.

Ab Agathocle tibi prudenter cave.

THEM.

Ain' tu ab Agathocle? at potiùs à Theophilo.

DEUT.

Ab Agathocle, inquam. Aliquid meditatur ille quod te luctu impleat gravi.

THEM.

Ecquid meditatur?

DEUT.

Solitudinem.

THEM.

Quam ſolitudinem?

DEUT.

In quâ procul à conſpectu tuo vitam vivat aſperam.

THEM.

Non is eſt Agathocles, qui ſeceſſum cogitet, ne metue.

DEUT.

Id metuo ſanè: ac ne Theophilum abducat ſecum, id etiam timeo magis.

THEM.

Rem ſanè lepidam! nam quæ timendi cauſa?

DEUT.

Dicam. Primùm eſt ille meus præter ætatem pius. Oblectamenta quæ petit ætas iſta, is oblata reſpuit. Sua illum avia, mater mea, quæ ipſum plus ſuis amat oculis, nuper invitavit ad ſpectaculum. Primùm negavit: tandem ægrè duci ſe paſſus eſt. Interfuit, ſed ita ut præſentem abeſſe crederes. Ubi exclamabant alii, ibi tum ceſſabat puer; aliudque meditans placidè inclinabat caput; oculosque dulci fraudabat ſpectaculo.

Avia domum reverſa quæ vidit cumque, illicò lacrymis obortis narrat: Et, periit, inquit, mihi tibique Theophilus; aliud meditatur vitæ genus; hoc parce, dixi, mater,

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/269 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

credere: credebam tamen, fidemque mihi faciebat suspicio vetus.

Postridie mane, luctu perdita ad me iterum redit. Ah! certum est, inquit, nullus dubitandi supersest locus. Puerum de nocte famulus jussu observavit meo, & visa retulit. Jacuit humi diu stratus puer, & ante somnum longas ad Deum effudit preces. Dein se composuit lecto; at inter somnia, interque gemitus, sæpè vox illa excidit: sequor vocantem, en adsum promptus, en adsum, sequor.

THEM.

Manifesta res, manifesta somnia.

DEUT.

Manifesta heu! nimis.

Extemplo scire volui quæ mali labes foret; quisve invideret natum atque animam mihi. Observo amicos pueri, & amicorum indolem. Hunc video Agathocli ante alios familiarem tuo; hunc sæpè adire, sæpe colloqui sine arbitris; ambos naturâ, moribus, studiis pares. Quid plura? natum vel tuus perdet meum; vel ni cavebis, hic meus perdet tuum.

THEM.

Hic adverte, quæso, Deuterophile, quàm leves sint ut hominum spes, ita & metus. Tu ne meus in solitudinem abducat tuum, times.

DEUT.

Timeo sanè.

THEM.

Ego ne tuus meum ab aris abstrahat, timùi modò.

DEUT.

Temerè timebas.

THEM.

Atque idipsum est de quo adire te volui. Sed age ponamus ambo metum. Securus esto de meo, &, si sapis, etiam de tuo. Illum permitte quam instituit viam sequi.

DEUT.

Permittam, Themiste, hoc suades?

THEM.

Suadeo.

DEUT.

Ah! non licet. Si mihi rapietur ille, vita rapietur simul.

THEM.

Liberos habes duos: è duobus alterum ultro dimitte, quò destinavit animo. Ille suis precibus numen cœleste propitiabit tibi.

DEUT.

Equidem è duobus unum ultro dimiserim. Sic enim puto cum illo patre actum esse feliciter, qui natum habeat pro se & familiâ assiduè & piè supplicantem Deo. Sed natu major videtur mihi ad pium illud officium idoneus magis.

THEM.

Nonne foro ipsum destinas?

DEUT.

Non planè. Neque quid faciam deliberatum est satis.

THEM.

Est ille natu major; neque quid facias deliberatum est satis.

DEUT.

Non pro ætatis gradu, sed pro naturæ dotibus genera vivendi assignanda liberis arbitror.

THEM.

Et hoc malè. Quamquam & iste natu major mihi videtur à naturâ instructus ad forum. Est ille patiens laboris.

DEUT.

Fateor; sed enim. . . .

THEM.

Ad studia litterarum promptissimo semper animo fuit.

DEUT.

Scio. Verùm. . . .

THEM.

Ingenio si minùs lepido, at judicio acerrimo est præditus.

DEUT.

Non nego. At. . .

THEM.

Moribus præterea integer & severus.

DEUT.

Maximè. Sed. . . .

THEM.

In magiſtratu quid requiris amplius?

DEUT.

Non eſt ille . . . venuſtus facie.

THEM.

Quid tum?

DEUT.

Non eſt . . . ſtaturâ elegans.

THEM.

Quorſum hæc autem?

DEUT.

Non habet . . . canoram vocem; & artem canendi nunquam potuit perdiſcere.

THEM.

Quid hoc ad rem? magiſtratum quæris, non cantorem.

DEUT.

Pedes habet præterea . . . nimium rigidos, & ad ſaltationem minùs habiles.

THEM.

Id curat populus ſcilicet, dum recto & ſano ſit judicio.

DEUT.

Oh! juvenem magiſtratum elegantem eſſe & lepidum decet.

THEM.

Corporis vitia, ſi qua ſunt, celabit forenſis toga.

DEUT.

Meliùs celaret ſacra & talaris toga. Theophilus contra venuſtus eſt, concinnus, totus ad unguem factus.

***

DEUT.

Tibi longiores nectere moras haud licet. Theophilum evoca, quæso, Diaphanes; adsit & sequatur. Unum te oro, Themiste, quid tuus meditetur Agathocles, vide; & si quid meâ interesse intelliges, fac ut sciam.

THEM.

Scies.

DEUT.

Ego te vicissim, quidquid tuâ interesse credidero, faciam ut scias.

THEM.

Pergratum facies.

***

AGATH.

Quid ais?

DIAPH.

Adesdum, Himaturge.

***

ſt tunica, ſed raros in uſus, quam ſemel in anno, bisve ad pompam circumferas. Cæterò tibi veſtis induetur brevior, pulla, ſed munda, concinna, quæ non manicas protendat anguſtiores vaginarum in morem, ſed laxas revocet à pugno in brachium, & reſupinet ornatûs gratiâ; quæ non à ſummo ad imum aſtringatur tota globulis, & velut arca rite occludatur, ſed hiulca ſit circa pectus, ut ſubucula ſe nivea effundat ad elegantiam. Accedet, non amplum & grave, ſed ſtrictum & leve palliolum, à pectore in humeros rejectum commodè, & à tergo decenter pendulum. Petaſus imponetur capiti molliculus, nitidus, non fuſis in orbem alis vel ignavè pendentibus: ſed anteriore alâ ſubrectâ, & egregiè audaci. Linteolum è collo in ſummum pectus modicè defluet bifidum, tenuiſſimo filo contextum, pellucidum, & pulcrè rigidum.

DIAPH.

Hæc te profectò decebunt omnia mirificè.

AGATH.

Me deceat mori!

HIM.

His veſtium elegantiis addes quod vulgò additur munditiarum genus multiplex. Capillos peritè attonſos multâ coles arte, conſperges cyprio pulvere, unguentis illines, pectendo finges, & à temporibus docebis paulùm recedere, ut auriculæ pateant mollicellæ, rubicundulæ; ſi crines culturæ ſint minùs patientes, comam adſciſces flavam, citream, criſpatam, brevem & ab ipsâ brevitate concinnam magis.

DIAPH.

Audis?

AGATH.

Nihil audio.

HIM.

Id ſanè multorum eſt mos quibus veſtes conficio, quos in toto corporis cultu ſcio ipſis diligentiores puellis, atque haud ſcio an elegantiores.

DIAPH.

Sic totus, ita me Superi ament, eris bellulus. Sic benè culto capite, ſic bene curatâ & tersâ cute nunquam con-

ſeneſces; & dum togati viri frontem caperatam curis, milites aſperam cicatricibus, aut æſtivis aduſtam caloribus offerent, tu florem ipſum juventutis ore ſemper nitido præferes, ut præferunt ex illâ politiorum claſſe plerique, quos vix unquam ſeneſcere videas, rarò etiam matureſcere.

AGATH. *vultui manum admovens.*

Juventūtis florem, ſi quis hoc ineſt vultu, brevi corrumpet animi ægritudo: ipſamque adeò vitam mœror extinguet brevi.

DIAPH.

Vah! quàm iniqua loqueris! nullam niſi voles, animo capies ægritudinem: habitabis commodè, cœnabis delicatè, cubabis molliter, dormies placidè, ambulabis liberè, intereris comœdiæ. Quid me torvùm reſpicis? ita! comœdiæ, ut declamare diſcas ſcilicet; verbo dicam, vives more tuo, & plurimorum more.

AGATH.

Apageſis inſicetam orationem & maledicam.

HIM.

Oh! non ita maledicit Diaphanes.

DIAPH.

Nihil ergò perſuadet iſta oratio mea?

AGATH.

Nihil. Sed imperat pater, & imperando cogit; obſequar.

***

THEM.

Tranquillus ſim, ô Superi! dum mihi natus perit, & pereo. Tu iſthinc amolire te, Himaturge.

HIM.

Atenim juſſiſti.

THEM.

Juſſi: ſed operâ nihil modò opus eſt tuâ. Abſcede.

DIAPH.

Here, mihi opus ſit maximè illius operâ & manu. Veſtis hæc cernis quàm depilata ſit & attrita. Novam itaque. . . .

THEM.

Iſthuc omitte. Age tu, Agathocles, ubinam frater?

AGATH.

Frater! eſt domi . . . aut.

THEM.

Aut?

AGATH.

Aut, ubi ſit neſcio.

THEM.

Etiam diſſimulas, perfide. At niſi ultro indicaveris ocyùs quomodo, vel quâ fugerit, ego te cogam invitum eloqui.

AGATH.

Fugit frater.

DIAPH. *à parte.*

Euge, Diaphanes, nova tibi paratur ambulatio.

THEM.

Ut ſtuporem ſimulat! hoc ignorabas ſcilicet: neque, cùm te vocari juſſi; cùm ille te alloqueretur, verbum de fugâ fecit ullum?

AGATH.

Ah! redit in mentem hodie quod dixit mihi, cùm nos de amplexando vitæ genere allocutus è conclavi tuo ambos unà demiſiſti.

THEM.

Quid illud eſt?

AGATH.

Invitum ſi quid cogeres facere aut pati, aliquod remedium dixit ſe quæſiturum malo. Sed de meditatâ fugâ nullum prorsùs verbum fecit mihi.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/277 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

THEM.

Sic me deferat natus! fic arripiat fugam, neque quò vel quà fugerit, fcire liceat!

DIAPH.

Ibo, here, & inquiram oculis, linguâ, pedibus.

AGATH.

Pater, me quoque fratri inveftigando ftudium & operam dare fine.

THEM.

Veto. Itane filium? . . .

AGATH.

Permitte, obfecro.

THEM.

Nolo. Tu modò iftum Theobuli librum, quo mala infferta fuit epiftola, refer in conclave, & domi te contine.

AGATH.

Vah! fceleftum librum, & qui te ad nos detulit, longè fceleftiorem virum.

***

SCENA XXII.

THEMISTUS, PHILOCLES.

PHIL.

QUO pergis, frater?

THEM.

Antinoum quæro, Antinous fugit.

PHIL.

Ecquæ causa fugiendi fuit?

THEM.

Illum inire magistratum jussi, parere jussis renuit. Fugere imperavi, nempè conspectus meos; at ille se paternâ proripuit domo, & fugit. *Lacrymatur.*

PHIL.

Factum malè. Paterna debuit meliùs interpretari jussa. At neque tu imperasti rectè. Non debuisti filium pro imperio adigere ad exosum vitæ genus.

THEM.

Fateor; at imperandi auctor ipse Theobulus fuit.

PHIL.

En adeò quò te præclara Theobuli consilia perduxerunt.

THEM.

Illum accusare parce: est ille vir eruditus, & pius.

PHIL.

Illum excusare perge: est ille vir pius & eruditus, qui patrem paterno jure abuti jubet, qui te ludit, fallit, &. . . .

THEM.

Theobulum omitte precor; & me si quid in consequendo nato per te vel per tuos adjuvare potes, adjuva.

PHIL.

Possim fortasse reperire ante noctem, & restituere Antinoum tibi; faciam, nisi. . . .

THEM.

Ah! propera, frater, natum reperi, & redde.

PHIL.

Quid natum reddam tibi, quem tu inclementiâ mox iterum abigas domo.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/279 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

THEM.

Ah! non faciam. Scis me clementem ingenio patrem.

PHIL.

Novi te, novi ingenium; at novi Theobulum quoque: nunquam cessabit ille, dum te consiliis evertat malis; totamque fictâ benevolentiâ pessumdet domum.

THEM.

Fixum, ratumque est, de liberis Theobulo non credam ultra.

***\

SCENA XXIV.

THEMISTUS, PHILOCLES.

PHIL.

TUNE, frater, cum Theobuli genere noſtrum conſocies genus?

THEM.

Quid ais? mene putas?

PHIL.

Et hoc me celabas, frater, hanc mihi contumeliam taeitus parabas!

THEM.

Nequaquam certè.

PHIL.

Bene eſt. Fugiat ſanè Antinous, fugiat.

THEM.

At nunquam ego.

PHIL.

Profugum malo, quàm fraudulenti, & ſacrilegi affinem viri.

THEM.

Moriar, ſi quid ego. . . .

PHIL.

Vale, Themiſte. Familiæ tuæ causâ volebam bene, & poteram, nunc. . .

THEM.

Conſiſte, quæſo, frater, & audi me.

PHIL.

Nihil audio.

THEM.

O te durum, & me miſerum!

PHIL.

Valere te inquam cum tuis liberis jubeo.

THEM.

Frater, obſecro te, hoc crede, nunquam affinitatem ejusmodi deſtinavi animo, hoc, inquam, crede fratri frater.

PHIL.

Hoc credam ſi modò qui tibi illuſit tam turpiter, adeo fraudulenter, nunquam recipias domi.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/281 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

THEM.

Nunquam? at. . . .

PHIL.

Quid ſtatuas vide, aut ego. . . .

THEM.

Statuo, quod jubes.

***

SCENA XXVI.

THEMISTUS, PHILOCLES, THEOBULUS.

THEOB.

Redeo è selectissimo eruditorum hominum cœtu, ubi de tuis virtutibus, Themiste, de tuis quoque, Philocles, dixi plurima, ut debui.

PHIL. *ad fratrem se convertens.*

Multum tibi debet Philocles. Nihil respondes?

THEM.

Bene est, Theobule. Nunc . . . oro te . . . abstine. . . Nam . . . obsecro. . . .

PHIL.

Fratris animum impedit dolor. Fratris ego fungar vices. Dic mihi, amabo te, Theobule, quomodo valet ista fratris tui filia?

THEOB. *attonitus ac propè territus.*

Va . . . valet bene.

PHIL.

Gaudeo. An brevi nubet illa?

THEOB.

Quorsum hoc rogas?

PHIL.

Quia volo interesse nuptiali cœnæ.

THEOB.

Nescio cur? . . .

PHIL.

Mene convivam abnuis?

THEOB.

Mene in conviviis putas? . . .

PHIL.

Scio te cum selectis viris & matronis non ita raro convivari; scio te veritatem non semper in libris, sed in cyathis aliquando quærere.

THEOB.

Ego . . Facis injuriam.

PHIL.

De fratris filiâ interrogavi ſatis. Nunc de Hierocryſo. Quomodo valet ſenior ille?

THEOB.

Non malè, credo.

PHIL.

Quanti ſacrum ejus beneficium æſtimas?

THEOB.

Nummos colligit ſupra ter mille annis ſingulis.

PHIL.

Tibi gratulor. Nam dixit mihi modò aliquis vix colligi quingentos ſupra mille nummos.

THEM.

Quid ais, frater?

PHIL.

Nihil. Hac in re malim Theobulo, quàm alteri cuipiam credere. Nam eſt ille harum peritus rerum æſtimator. Age verò, Theobule, quanti beneficium iſtud redemiſti? quanti vendis?

THEOB.

Non me noſti, credo. Ignoras qui vir ego ſim.

PHIL.

Novi te, Theobule; novi te, & faciam ipſe te noveris.

THEOB.

Mene, Themiſte, his coram voluiſti oneratum probris?

THEM.

Ego ... volo ... Theobule ... nolo ... frater ....

THEOB.

Hæc audiam, audiente te?

PHIL.

Nihil dum audiviſti. Expecta.

THEOB. *abſcedens.*

Sentio; tempus eſt iſtâ jam excedam domo.

PHIL.

Manedum, jam audies aliquid.

THEOB.

Abeo. Hoc jubes, Themiſte?

THEM.

Hoc ego ... frater jubet ... & jubeo.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/284 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

THEOB.

Pareo; & ab hominibus profanis, veritati inimicis, cœlesti doctrinæ infensis me segrego.

PHIL.

Abi, Theobule, cum tuâ pestiferâ doctrinâ, & quos falsâ veritatis specie deludas, quære.

***

THEM.

Volet ne gerere?

PHIL.

Ne dubita, pondus hoc ultro feret. Si dubitas, experire; animum adoleſcentuli ſedulus explora.

THEM.

Experiar. Sed enim de Antinoo quid fiet?

PHIL.

Quod expediet magis. Quod hujus animus, mores, indoles, ſinent.

THEM.

Quid ſi militiam profiteri velit. Nam hoc illum velle ſuſpicor. An ſinam?

PHIL.

Sines.

THEM.

At.

PHIL.

Quid?

THEM.

Militia.

PHIL.

Militia?

THEM.

Sine re eſt gravis.

PHIL.

Non te gravabit; dives es.

THEM.

Dives equidem fui. Nunc verò ſcis quo fortunæ recideriint meæ.

PHIL.

Et providebitur, providebitur. Agathoclem nunc accerſe; & interroga. Antinoum ego accerſam modò.

THEM.

Non abeſt ergo longiùs?

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/286 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

PHIL.

Adeſt proximè. Abeuntem retraxi à fugâ, ſenſimque leniendo verbis in vicinam deduxi domum.

THEM.

Duc me ad illum, duc ocyùs.

PHIL.

Quid ais? an hoc patrem decet?

THEM.

Amantem decent omnia.

PHIL.

Aderit modò. Conſiſte. E ſervis mihi jube præſtò adeſſe aliquem.

THEM.

Heus, Diaphanes! ubi es?

DIAPH.

Adſum.

PHIL.

Agathoclem alloquere, frater, dum tibi Antinoum accerſo.

THEM.

Alloquar, & niſi tibi moleſtum eſt, hunc adducam, & ſiſtam ut ipſe poſſis alloqui.

PHIL.

Nihil mihi moleſtum eſt, quod tibi vel tuis liberis opportunum eſt.

***

DIAPH.

Theobulum abigendo, virum bonum, qui tabacothecam mihi promiſerat argenteam. Hon. . . .

PHIL.

Promiſerat! non dediſſet, crede mihi. Ego non promitto, ſed do. Hem accipe. *Dat ſervo pecuniam.*

DIAPH.

Gratias habeo, vir clariſſime. Hic vir, hic eſt. Vivat Philocles, abeat in malam rem Theobulus cum ſuis libellis.

PHIL.

Attende modò. Timandrum noſti?

DIAPH.

Qui manet in viciniâ?

PHIL.

Hunc ipſum dico.

DIAPH.

Illum tam novi, quam ego me.

PHIL.

Roga illum meo nomine, ut Antinoum dimittat ad me. Dic Antinoo, ut redeat ocyùs, & ſecurus redeat. Tu ipſum ne deſere.

DIAPH.

Illum tibi properè trado; hoc ſpondeo.

***

AGATH.

Obtemperare meum eſt, pater; velle non eſt meum.

PHIL.

Quid velis aperire tuum eſt; patris eſt expendere an rectè velis.

THEM.

Dic igitur, dic vivendi conditio tibi quæ placeat magis?

AGATH.

Quæ tibi magis placuerit, pater.

PHIL.

Loquere, Agathocles. Dat tibi optionem pater, elige, propone.

THEM.

Tune? . . . tune velis magiſtratum gerere?

AGATH.

Quid juvet id velle, quod, ſi velim, conſequi non liceat?

THEM.

Licet maximè, ſi lubet, nate.

AGATH.

Hoc mihi ſperare liceat?

THEM.

Licet.

AGATH.

Mihi?

THEM.

Tibi, inquam.

AGATH.

Pater, patrue.

PHIL.

Quid hæres? loquere, ne verere.

AGATH.

Iſtos honores ambire non eſt meum. Hos ambiat frater. Ille naſcendi primum obtinuit gradum: idem primos honorum accipiat gradus.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/289 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

THEM.

Recusas ergò?

PHIL.

Quid ultra patrem excrucias morâ? Apertè loquere. Placet tibi vita forensis, annon?

AGATH.

Quoniam urges, & imperat pater, fatebor; illa vitæ forensis conditio, quæ placuit patri, placeat & mihi, si liceat.

PHIL.

Apertè loqueris. Ego dicam quoque apertè, quod sæpè audivi ex patre nostro, quod ex te, frater, quod te, Agathocles, celari est nefas: suas habet forum molestias, sua fastidia.

AGATH.

Vincenda sunt.

PHIL.

Sua pericula.

AGATH.

Declinanda sunt.

PHIL.

Suos labores.

AGATH.

Ferendi sunt.

PHIL.

An feres?

AGATH.

Sì munus tulero, feram onus; & dignè ut feram, ex tuis virtutibus capiam exemplum, pater.

PHIL.

Audis, frater?

THEM.

Satis patent sensus tui, nate. Confide, magistratum quem jam multos annos gero, cui gerendo fio impar in dies, hunc geres.

AGATH.

Egone, pater?

THEM.

Quod dictum, hoc faciendum puta.

AGATH.

At frater.

***

ANTIN.

Omnino, pater, pace si liceat tuâ.

THEM.

Neque munus quod gero Agathocli datum invidebis?

ANTIN.

Datum gaudebo.

THEM.

Id animo fixum insidet?

ANTIN.

Ita fixum ut revelli haud posse existimem.

THEM.

Quænam ergo tibi vitæ conditio placet?

ANTIN.

Omnis præter illam forensem, quæcunque placuerit tibi.

THEM.

Vis castra & militiam sequi?

PHIL.

Omitte, ista videbimus postmodum.

ANTIN.

Quodcunque sectabor vitæ genus, in hoc, quantum potero, præstabo me dignum patre, in hoc conabor patriæ vivere & tibi.

THEM.

An verò vitam in castris. . . .

PHIL.

Parce, frater, parce plura quærere. Et veniam si annuis, reconciliatæ pignus gratiæ dato. *Antinoum nutu monet, ut iterùm veniam petat.* Tu iterum, Antinoe. . . .

ANTIN.

Pater, iterum precor, ignosce.

THEM.

Ignosco: surge, rue in amplexum patris.

ANTIN.

O pater!

AGATH.

Liceat & mihi.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/292 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

THEM.

Et tu complexum pete.

ANTIN.

O pater optime!

AGATH.

O pater ſuaviſſime!

THEM.

An . . . An . . . lacrymo præ gaudio.

PHIL.

Nunc abſiſtite.

ANTIN. *patrui manum oſculans.*

Vive, patrue; & tam eſto felix, quàm felices facis.

AGATH.

Patrue, vale; & ſic ama, ut amaris.

PHIL.

Virtutem colite; & vos amari credite.

***

THEM.

Tene qui paterfamilias non sis, in re paternâ & familiari tantùm sapere?

PHIL.

In re paternâ si quid sapio, ideò sapio, quia non sum pater. Sic enim sumus plerique omnes, desipimus domi, dum sapimus foris. Vale, frater, & hoc meminerís non eogendos esse liberos, in deligendo vitæ genere; sed regendos tamen.

THEM.

Meminero, & hoc Deuterophilum, qui filium à solitudine vult abducere, admonebo, ut exemplo resipiscat meo.

Vos, adolescentes, vitæ genus prudenter eligite; electum fortiter suscipite; in suscepto constanter vivite; & bene valete.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/294 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

PHILEDONUS

SIVE

JUVENIS VOLUPTARIUS

A LIBERIORE VITA

REVOCATUS.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/295
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ARGUMENTUM.

PHILEDONUS adolescens missus Lutetiam, ut bonis artibus operam daret, vitæ liberiori se tradiderat. Unus ex sodalibus, quem ipse perdiderat, repentino correptus fuit morbo, quo brevi ad extrema redactus est. Interim Philed. meliora cogitat. Accurrunt amici perfidi qui sana ejus Consilia adhibitis voluptatum lenociniis evertant. At ille, auditâ sodalis morte, amicos voluptarios ac voluptates valere jubet, & se totum virtuti mancipat.

***

PROLOGUS.

Der Mensch allein ist frey geboren. In jedem Alter, jeder Zeit
Will er der Freyheit stets genüsen; der hat er seinen Geist geweiht;
Jedoch, er fällt in Sklavenstand, ihn wird das Laster unterdrücken:
So bald die Tribe schnöder Lust, der Reiz der Wollust ihn bestricken.

Kaum übergibt er Muth und Kräfte dem Reiz betrügerischer Lust.
Besigt, gefangen durch die Lockung: so fliht die Freyheit aus der Brust.
Er ist sein eigner Meister nicht. Das Laster wird ihn überwinden;
Ja, der Sirenen Zauberlid verführet ihn nach dunklen Schlünden.

Bezaubert von dem eiteln Blendwerk, das seinen schwachen Geist entflammt,
Wird er ein Raub von jenem Feuer, das aus verdammten Funken stammt;
Und sonder Furcht und ohne Scham, entadelt er durch schnöd Verbinden,
Der Sele grose Würdigkeit im tifsten Abgrund schwarzer Sünden.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/297 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

Es wird ihn die Vernunft bestrafen: Doch, seiner blöden Sinnen Macht,
Erwählt er hir zu seinem Richter; Wann er die Tugend dort verlacht.
Die Leidenschaft, die ihn gereizt, beherrscht, verführet und stets leitet,
Hat seinen Irrthum eingeweiht; Sie hat sein knechtischs Herz erbeutet.

Er kennt das Uibel das ihn quälte, um frey und auch ein Sklav zu seyn:
Jedoch, von disen Zauberketten will er doch nimahls sich befreyn;
Dort seufzt er unter Angst und Pein, stets lasterhaft und niderträchtig,
Libt er dennoch der Banden Last, und ist nicht seiner Sinnen mächtig.

Kann wohl ein Mensch aus disem Kerker der Sklaverey, der Finsternis,
Zu schleunigst, zu geschwind entfliehen? Die Flucht macht ihm sein Glück gewiß!
Kann nicht, um Gottes Strafgericht, des Himmels Zorn und Grimm zu stillen,
Ein Mensch durch früher Buse Reu, die Pflicht der Tugenden erfüllen?

Die Buse, die den Wollustsklaven zu einem Tugendfreund bekehrt,
Wird Euch, Euch Gönnern unsrer Jugend, durch dises Schauspil nun erklärt.
Jedoch, wie manchen schweren Berg, hat mann gewiß zu übersteigen,
Eh mann den Knecht der Sinnenlust kann in dem wahren Muster zeigen?

Wagt

Wagt mann es disen abzumahlen: Befihlt der Tugend kluge Pflicht,
Die Farben nach der Kunst zu mischen; Mann mäsige den Unterricht;
Damit nicht zu befürchten sey: Daß mann der Sitten Unschuld kränke,
Und wenig an die Höflichkeit, an Scham und Erbarkeit gedenke.

Will mann des Freygeists Buse schildern, durch die Er ernstlich sich bekehrt:
So sorge mann: Daß nie Cupido den Abriß dieses Bilds entehrt;
Auch sey die Venus hir entfernt. Ihr Laster reizt im Glanz der Tugend,
Und es berauscht ihr süses Gifft, die sichre Unschuld frommer Jugend.

Oft führt mann einen Wollustsklaven auf dem geschmückten Schauplatz auf:
Jedoch, sein Götzendinst der Laster, der wilden Rasereyen Lauf,
Wirkt selten Beßrung, Furcht und Reu, Mitleiden, Einsicht, Scham und Schrecken;
Wie wenig kann dis Schauspil oft uns zu der Tugend Pflicht erwecken?

Entdeckt uns dieser seine Thorheit: so nimmt uns dessen Anmuth ein;
Die Waffen die ihn schon verwundet, die werden uns auch tödlich seyn;
Er, der durch eigne Schuld verdirbt, verpestet zugleich unsre Selen;
Er fällt, und reißt uns mit sich hinn; hir muß uns gleiche Marter quälen.

Der Freygeist, den dis Schauspil zeiget, ist nicht so ruchloßlasterhaft,
Kein Feuer, das verborgen lodert, hat je in seiner Sele Kraft;
Ja, schildern Wir Ihn etwas fein, und daß mann ihn noch liben könne:
Geschiht, daß mann auch seiner Reu den freundschaftlichen Beyfall gönne.

Worauf mag unser Zweck noch zilen, da mann Euch disen Menschen zeigt?
Wer weiß! villeicht Euch zu vergnügen? Alsdann wär unser Wunsch erreicht.
Jedoch, auf ein weit gröser Glück stützt sich die Absicht unsrer Lehren:
Allein, es kann der Himmel nur der Tugendfeinde Geist bekehren.

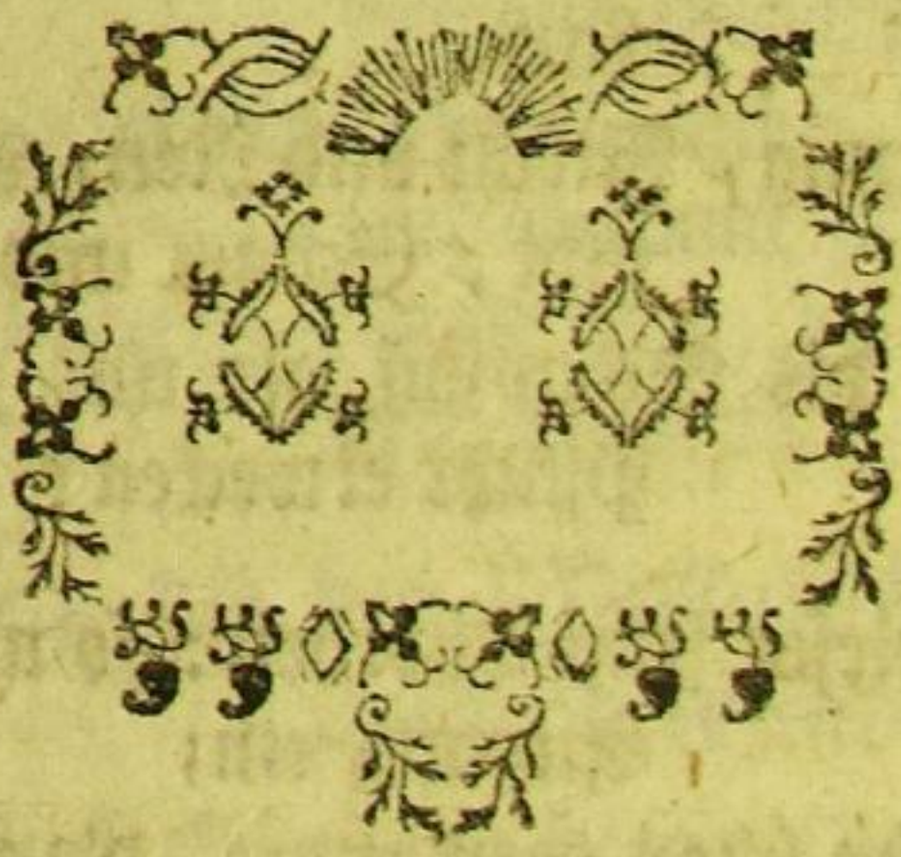

PHILEDONUS
SIVE
JUVENIS VOLUPTARIUS A LIBERIORE VITA REVOCATUS.

SCENA PRIMA.

POLYDROMUS, CALLODORUS, SINAPIUS, HIPPODAMUS.

POL. *ingrediitur semisopitus, dextrâ comam ascititiam, sinistrâ collare tenens.*

QUIS tam intempestivè pulsat fores? Ah! *oscitatur.* Ita vivam, ut me supplantat somnus: nec possum stare pedibus. *In sedile decidit. Iterum pulsantur fores.* Iterum . . . eheu! quàm molesta est servitus apud homines adolescentulos, qui suis serviunt cupiditatibus; quorum gratiâ vigilandum de nocte, currendum de die; & adeundi, vel accipiendi voluptatum artifices innumeri, qui ex alienâ insaniâ lucrum faciunt.

CALLOD. *in postscenio, loquens voce acutâ.* Polydrome, esne intus?

POL. *comam ascititiam & collare eleganter accommodans.*

Non. *Voce acutâ respondens.*

SINAP. *in postscenio, loquens voce graviori.*

Polydrome, an vigilas?

POL. *Eâdem voce Sinapium imitans.*

Non.

HIPPOD. *in postscenio, loquens voce infimâ.*

Polydrome, an dormis?

POL. *eâdem voce.*

Non. Qualis vocum concentus? *aperit.* Qui vos igitur tam importunè? aut quid rei nobiscum?

CALLOD.

Non tu pictorem agnoscis Callodorum, ad quem heri venisti, ut imaginem Philedoni pingerem, quam ipse nobili cuipiam fœminæ dono mitteret.

POL.

Ingredere, Callodore pictor, & quoniam stultè nosmetipsos amare satis non est, doce nos in nostris placere imaginibus, & amare vel amari perditè.

SINAP.

Tun' me sat nosti, Polydrome.

POL.

Novi te, Sinapi, & tuos epulares apparatùs veneniferos novi, quibus nostram famem & sitim provocare soles & accendere. Quid petis?

SINAP.

Quæro num vobis adfutura sit hodie ad cœnam aliqua delicatioris palati fœmina, cujus gratiâ geniales epulæ sint instituendæ.

POL.

Si genialiter epulandum erit, scies, abscede.

HIPPOD.

Salvus sis, servorum dulcissime.

POL.

Vale sis, aurigarum durissime.

HIPPOD.

At priùs ave dicas, quàm vale. Nondum audisti quid afferam, & offeram.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/302 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

POL.

Dic cito quid afferas, quid offeras, tum aufer te.

HIPPOD.

Admonitum venio celebrandam nocte proximâ in suburbio remotissimo choræam omnium celeberrimam. Vobis rhedam in totam noctem maturè offero, ne tu seriùs à me requiras.

POL.

Ne requiram seriùs! quasi verò herus meus cum voluptate trahitur, curru indigeat ad currendum; neque illuc manibus feratur & pedibus: sed abi; si rhedâ opus fuerit ad vagandum noctu, ad te ibo.

HIPPOD.

Dum tuus saltabit herus, nos unà compotabimus. Heu! audis.

POL.

Quin tu audis quod dico, & abis? Nemone succedit præterea, qui ad perdendum heri mei corpus & animam, se hortatorem voluptatis & administrum offerat? nam præter id genus homines neminem hæc recipit domus. Nunc ad te redeo, Callodore; & viso num herus pingendum se tibi dare possit, aut velit.

CALLOD.

Quidni velit aut possit?

POL.

Quia multùm noctu ambulavit more suo, & hodie manè præter morem sæpiùs evigilavit. Videndum itaque an tibi adesse possit sine suo incommodo.

CALLOD.

Ocyùs vide quæso, & renuncia.

POL.

Videbo, & ocyùs renunciabo; at ipse sui nuncius advenit Philedonus, & se tibi pingendum exhibet!

CALLOD.

Cum libro? an sic pingendus est?

POL.

Non librum, sed speculum in ejus manum ingeres. Sic solet; sic decet: sic illum pinges.

***

PHIL.

Oculi elanguerunt.

CALLOD.

Ardent & micant. . . . Consiste igitur, quæso, & certum vultûs habitum indue; ut te possim certò pingere.

PHIL. *surgit & in angulum secedit.*

Aliàs me tibi fortè pingendum dabo. Nunc omitte me, & vale.

CALLOD. *ad Polydromum.*

Nihil ergò isthic operis à me hodie fiet?

POLYD.

Nihil. Nisi me pingere forsitan velis.

CALLOD.

Egregium sanè os, & picturâ dignum.

POLYD.

Tam hercle dignum, quàm tuus iste vultus tristis, famelicus, & pictore dignus.

***

POLYD.

Ride igitur, si sum ridiculus.

PHIL.

He, he!

POLYD.

Frustra risum simulas: mœrorem celat iste risus, & celando prodit; ac mihi propè lacrymas elicit. *Philed. solicitudinem præ se fert.* Etiam aliud agis . . animus tuus peregrè est, & nescio quò vagatur.

PHIL.

Erastus quomodo valet hodie? túne ad illum ivisti?

POLYD.

Nondum, sed de illo quietus esto.

PHIL.

Piget me ab octo diebus, ex quo decubuit juvenis miser, ad illum ivisse tantùm semel. Oportet illum adeam.

POLYD.

Quid tu hominem adeas, qui te non agnoscet; qui se ipse non novit.

PHIL.

Illa me causa, fateor, retardavit quominùs ad ipsum irem sæpiùs. Nam amicum & sodalem postquam vidi tam alienatum mente, tam impotentem sui, illum adire timui, cujus conspectum non possem his sustinere oculis. Et tamen habet se pessimè, & morbus ingravescit in dies.

POLYD.

Quomodo se habeat scio. Tu me ad illum mittis quotidie; & quotidie inquiro. Ægrotat ille quidem, & insanissimè delirat; sed ista insania, istud delirium morbus est solemnis juvenum; mox residet iste fervor sanguinis; & Erastum videbis sibi redditum & tibi.

PHIL.

Utinam quidem! utinam! sed . . . ha!

POLYD.

Sed vide tu ne mœrore quoque insanias. Nam . . . .

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/306 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

***

PHIL.

Hunc defer in conclave; legam cum animo libuerit.

NUG.

Veniam dabis, Philedone, quòd imprudenter librum minùs idoneum ad te miſerim.

PHIL.

Do veniam, & cum voles, dabo pecuniam.

NUG.

Nolo quicquam à te dari pecuniæ, donec culpam in te admiſſam redemerim ſubmiſſis ad te libellis aliquot recentioribus, quos ex Bataviâ expecto, lepidiſſimis. Tu illos admittes ultro?

PHIL.

Admittam.

NUG.

Valere te, Philedone, & delicias noſtras ſemper amare percupio.

***

clamavit anima; & huic clamori assensit animi conscientia. Atqui tamen sic vixi, ò pudor! *vultum præ pudore manibus obtegit.* Ita egi, quasi anima cum ipso corpore esset interitura; & hac doctrinâ Erastum imbui; & hanc animo combibit incautus adolescens; & illam expressit moribus; & inde in morbum, & ex morbo in vitæ discrimen incidit: hei mihi! si nunc illum, ut sese habet, mors opprimat; de illo quid fiet? Quònam ejus anima, illa immortalis anima, quam mortalem potuit mecum dicere, mortalem dicendo facere non potuit. Quònam illa? ... væ illi ... væ mihi ... *Hæret aliquandiu meditans.*

***

PHIL. *oculos modò in librum conjiciens, modò anxiè aliò detorquens.*

Nolo.

POL.

At hercle te non ſatis eſt animum lectione paſcere, corpus ipſum cibo reficias oportet.

PHIL.

Non eſurio.

POL.

Saltem potionis aliquid ſorbillare potes.

PHIL.

Non ſitio.

POL.

Ahy! ... ſerò oblectandus erit animus aliquo ſpectaculo; heri Comœdiæ Gallicæ interfuiſti, nudius tertius Italicæ. Utri hodie intereſſe ſtatuiſti?

PHIL.

Neutri.

POL.

Dabis igitur oculos & aures operi muſico?

PHIL.

Haud ſcio.

POL.

Ibis ergo in eos deambulatum hortos, quò virorum fœminarumque elegantiorum concurſus fit & occurſus; ubi dum ſpiratur aura liberior, habentur quoque ſermones de quolibet argumento liberiores.

PHIL.

Haud puto.

POL.

Nocte proximâ celebrabitur choræa ſplendido apparatu, frequentiſſimo juvenum puellarumque conventu. Aderis certè; neque tam dulci ſpectaculo genium fraudare velis.

PHIL.

Forſitan.

POL.

Forſitan ... haud puto ... haud ſcio. Hui! quàm verborum hodie parcus es! qui antea jocorum tam fuiſti prodigus.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/310 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

PHIL.

Ah!

POL.

Etiam gemis. Quid diſſimulas? loquere apertè. An ægrotas?

PHIL.

Non.

POL.

Quid igitur ceſſas? quin te oblectas de more? quin canitas? la, la, la. Quin ſaltas? *pedes movet in numerum.* Quin exis domo? quin feſtiviores conſectaris circulos? immotus hæres? at ſurge hercle . . . quò te recipis?

PHIL.

In conclave me recipio. Ad me nemini acceſſum dato.

***

SCENA VIII.

TRECHEDIPNUS, POLYDROMUS.

TRECH.

Me tibi, Polydrome, & hero tuo excusatum venio, quòd à mensâ vestrâ totos abfuerim quatuor dies.

POL.

Jam te excusatum habemus, Trechedipne, alibi nempe tibi parata fuit cœna.

TRECH.

Ita me multi sibi convivam expetunt, ut nequeam omnibus satisfacere. Sed me vobis restituo; vobis hodie ad cœnam adero. Hoc Philedono, si modò est intùs, denuncio.

POL.

Illum adeas cave. Neminem admittit ad colloquium; utrum admissurus sit ad convivium dubito.

TRECH.

Quorsum? amabo.

POL.

Nescio quæ illum vexent intemperiæ. Sed risus fugit ab ejus labris, jocus à colloquiis; etiamnum ridet aliquando quidem, sed quasi non rideat; ita jocatur, quomodo si jocorum pœniteat.

TRECH.

Mira de Philedono memoras.

POL.

Et miseranda, is adeo miserè totâ nocte, postquam domum se recepit, & toto mane hodie jactatus est. Vixque impetrare potui, ut se lecto demum, somnoque permitteret. Neque longa fuit dormitio. Stratis exiluit repentè, quasi aliquo territus spectro, quod in somnis viderit.

TRECH.

Spectro territus scilicet, qui nullos spiritus à corpore secretos credit.

POL.

Quid credat, quid neget non disputo. At illum certè vidi territum hodie & aliàs non semel; & qui cæteris pavorem exprobrat, ipse levi sæpe de causâ pavet præter

cæteros. Sed ejus pavores omitto. De solicitudine loquor, quâ factum est, ut excussus sit somno, diuque vigilaverit, modò librum legens, modò illum deponens; mox ad eum revolans, interdum meditanti similis, aliquando suspirans, nunquam animo vel corpore conquiescens.

TRECH.

Nam quæ causa tantæ, tam insolitæ sollicitudinis esse potest? an illum premit rei nummariæ angustia?

POL.

Neutiquam: à matre quamvis longiùs absente defluit pecunia suis temporibus largiter.

TRECH.

Neque in destinato voluptatum cursu ventum aliquem adversum expertus est.

POL.

Imo in consequendo quidquid appetit, vento utitur nimium secundo.

TRECH.

Quid ergo causæ aliud esse arbitrer? . . . nihil netu suspicaris?

POL.

Duo quidem suspicor, quæ animum ejus torqueant; & morbum Erasti de cujus vitâ extimescit; & librum pium qui errore Bibliopolæ in ejus manus forte incidit.

TRECH.

Veras attigisti causas. Erastum amat, Erasto timet: librum legit pium; liber ille animo scrupulos injecit. Utique malo medendum est, & providendum ne Philedonus præter ætatem sapere velit, & severioris vitæ aliquod inire consilium.

POL.

Hoc igitur provide cito; nam si quid secum Philedonus de mutandâ ratione vitæ constituerit, in proposito manebit. Novi ejus ingenium. In re gravi hæret aliquandiu; dubitat; deliberat: ubi deliberavit, obfirmat animum; perstat in sententiâ; viam quam instituit, persequitur; neque se revocari patitur.

TRECH.

Ingenium ejus optimè nosti. Mihi semper visus est propositi tenax.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/313 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

POL.

Omnino. Ideoque vereor ne frustra ipsum revocare velis aut retinere. Nam oblectamenta quæ priùs expetebat, jam videtur spernere.

TRECH.

Quoniam adhuc solicitus animo est, nihil dum consilii cepit. Consilium vitæ certum omnem excludit animi fluctuationem. Rem itaque solerter & properè aggrediamur. Tu librum amovebis, qui Philedoni animum scrupulis pupugit, hoc primum.

POL.

Istud quidem conabor exequi.

TRECH.

Videbis deinde, ut nihil Philedonus triste inaudiat de Erasti valetudine, donec amicus ille vel convaluerit penitus, vel è medio excesserit.

POL.

At si mortem obeat Erastus, mors ejus celari diu non potest, qui in vico proximo habitat, qui nobis planè vicinus est.

TRECH.

Dum mors ejus vel unum diem celari possit (& verò potest) id nobis satis est; cum amici, id est voluptatum socii ægrotânt, ex eorum dolore aliquid vulgò doloris cœpimus; ubi mortui sunt, & nihil dolent, tum nihil ipsi quoque dolemus. Ita plerumque fit. In hoc igitur diligens esto ut herum tuum falsis de amico deludas nunciis.

POL.

Si mendaciis res agitur, rem agam strenuè.

TRECH.

Illæ tuæ erunt partes. Ego Philedonum variis oblectationibus diu noctuque sic tibi exercitum & occupatum dabo, ut animus voluptate plenus nihil ægritudinis possit admittere. Hoc ei remedium paro. Nunc mihi adjutoribus opus est. Ubinam contubernales vestri Oenophilus & Choræbus.

POL.

Alterum in cauponâ proximâ, cum robustis potoribus, alterum in Caffæariâ popinâ è regione cauponæ cum musicis & salatoribus invenies.

TRECH.

TRECH.

Ambo mihi adeundi sunt, & in consilium advocandi. Tu mandata perfice.

***

PHIL.

Hei! quàm vereor, ne quid ſervus ab Eraſto nuncii reportet mali. O Eraſte! miſer Eraſte! . . . heu! ſortem juvenis acerbam! . . . Quod ſi mors illum eripiet mihi, quid agam certum, deliberatum, & conſtitutum eſt; vobis, voluptates perfidæ, quæ amicum tam citò profligaſtis, dicam æternum vale. . . . Durum erit, fateor, carere voluptatibus quæ vel necando placent. At valeant tamen. Illis carere ſatius eſt, quàm per illas perire. . . . Ridebunt me, credo equidem, ſodales protervi; & me ſtolidum, imbecillum, falsò vel intempeſtivè pium appellabunt: at rideant ſanè; præſtat rideri ab inſipientibus, quàm à ſapientibus lugeri. . . . Erunt quoque amici crudeliter miſericordes, qui me ad inſaniam velint revocare; & vitam juveni ſine voluptate eſſe vitalem negent. . . Sed faceſſant procul; niſi qui me ſobrium & caſtum amabit, mihi amicum reputabo neminem: &, quæ vita hominem mortis æternæ reum deceat, mecum aſſiduè cogitabo. *Sedet altùm cogitans.*

***

PHIL.

Licet admonere pluribus, si lubet.

CHOR.

Admoneo igitur, & oro, ne quid isto ætatis flore, istâ ingenii festivitate indignum facias, vel cogites.

PHIL.

Nequid me indignum faciam! quomodo?

CHOR.

Illam fovendo animi ægritudinem quæ te coquit; & austerioris vitæ consilium agitando, quod neque recipiat ætas, neque patiatur indoles.

PHIL.

Ergone vel meam vel cujusquam ætatem & indolem virtuti inhabilem putas?

CHOR.

Non hoc puto. Sed non virtus omnis ætati omni congruit.

PHIL.

Non hoc nego. Sed neque vitium ullum ætati ulli convenire arbitror.

CHOR.

Rectè. Neque verò juvenem decet infamari vitiis; & digito monstrari ut vappam aut nebulonem; sed ipsum nil vetat iis uti voluptatibus, quas fert natura, suadet indoles, excusat ætas, & ipsa probat consuetudo.

PHIL.

Quid? iis quoque uti voluptatibus, quas fert natura corrupta; suadet indoles prava; excusat ætas inconsulta, probat consuetudo mala; vetat autem castus pudor; damnat sancta lex, & prohibet sana ratio.

CHOR.

Sana ratio non prohibet, imo jubet iis frui oblectationibus quas affert tempus, & locus offert. Nam, ut aiunt, desipere in loco & tempore sapere est.

PHIL.

Nullum insaniendi tempus est, nullus locus. Iis autem frui oblectationibus quas amaris & forsitan æternis luctibus expendas; quas totâ vitâ incertus sis an rite expiaveris, non sapientia, sed insania, sed dementia, sed furor est.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/317 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

CHOR.

Miror unde tibi ista morum doctrina, quam ex te hodie primum audio.

PHIL.

Quod illam ex me hodie primum audias, doleo.

CHOR.

Aliam profecto ex te sæpius audivi.

PHIL.

Quod aliam ex me audieris, erubesco.

CHOR.

Sentio te pungi & angi scrupulis. Hospiti novo, qui tibi advenit, curandum te & sanandum relinquo ... *à parte & secedens.* Haud sanè leviter ægrotat Philedonus. Huic medicina facienda est non levis.

***

PHIL.

Narra autem.

ARIST.

Timet illa (quod fieri non potest) ne te sui capiat oblivio; ne maternum amorem in tuo extinguat pectore amor aliquis peregrinus.

PHIL.

Hoc illa timet?

ARIST.

Timet quidem, & suos mihi timores sæpe significavit; sed illos acriter impugnavi.

PHIL.

Illam amo certè; atque ut merita est, eximiè diligo.

ARIST.

Ita credo. Teque, qualem vidi olim, pium, temperantem, castum, nunc etiam esse, & deinde fore persuasum habeo.

PHIL.

Illud confitendum est, multos inesse hac in urbe virtutis scopulos, quibus juvenes incautos allidi & frangi facile est.

ARIST.

Incautis juvenibus, & parum salutis suæ providis scopuli sunt ubique obvii, & objecti: sed declinari possunt, si cursum rectè dirigas; si non quà itur, sed quà sit eundum, diligenter consideres: inprimis verò si comites itineris adhibeas probos duntaxat, & sobrios. Sic enim facilè cursum vel media inter saxa obtinebis longè secundissimum.

***

Mi, mi, mitte triſtitiam. Imitare me, ha, ha, ha, & amplectere, ut tibi af, af, afflem lætitiam. Ha, ha, ha.

PHIL.

Abſtine quæſo, & ubi ſis, qualis ſis, quis adſit, reſpice.

OENOPH.

Qui . . . qui . . . quis ille eſt? ipſum no . . . no . . . novi, ni fallor. An fallor? no . . . no . . . non fallor. Ariſtobulus eſt mi . . . mi . . . mihi olim cognitus, dum is in legum ſtudio verſaretur; ego in ſtadio Phi . . . Philoſophico excurrerem. No . . . no . . . non tu me agnoſcis?

ARIST.

Quo te magis inſpicio, hoc minùs agnoſco.

OENOPH.

No . . . no . . . non tu Oenophilum noſti?

ARIST.

Oenophilum certè novi, juvenem nobilem, & bene moratum.

OENOPH.

Ita be . . . bene moratum, hoc eſt no . . . non moroſum. . . . Ille ego ſum. Ipſum me vides.

ARIST.

Ingenuum & liberalem.

OENOPH.

Sic eſt li . . . li . . . liberalem, nec avarum. Ille ego ſum, ipſum me vides.

ARIST.

Omninò ſobrium.

OENOPH.

So . . . ſo . . . ſobrium omnino, hoc eſt no . . . no . . . non omnino ebrium. Ille ego ſum, ipſum me vides.

ARIST.

Nunc annos natum non amplius viginti duos.

OENOPH.

Annos na . . . na . . . natum. Quot annos? no . . . no . . . non bene memini. . . . Ita na . . . natum annos plus, minus, viginti duos . . . Ille ego ſum; ipſum me vides.

ARIST.

At vultus iſte marcidus, & papulis rubens hominem indicat anno ætatis quadrageſimo, quàm vigeſimo propiorem.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/320 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

OENOPH.

Fo . . . fo . . . fortaſſe quidem. Sed mi . . . mi . . . mirari deſine. Brevi tempore multùm vixi. Qui, qui, qui enim multum bibit, multum vivit. Qui . . . quid vultum avertis, Philedone? no . . . no . . . non tu ita ſentis, & doces? lo . . . loquere igitur. Quid pudet?

PHIL.

Me pudet tui.

OENOPH.

Ne, ne, ne pudeat fateri. Et tu mecum ſentis, Ariſtobule . . . Bi . . . bi . . . bibere vivere eſt.

ARIST.

Vitam ego in ſapientiâ poſitam puto: & is ſolus meo judicio multum vivit, qui multum ſapit.

OENOPH.

Oh! . . . ſa . . . ſa . . . ſapio multùm. Atque ſi Philedonum excipias, qui me omni ſa . . . ſa . . . ſapore vincit, ne . . . ne . . . nemo vinum bonum melius ſapit.

PHIL.

Omitte me quæſo, & te . . .

ARIST.

Novam prorſus didiciſti ſapientiam, ex quo Philoſophiæ operam in ſcholis dabas.

OENOPH.

No . . . no . . . novam in conviviis Phi . . Phi . . . Philoſophiam docuit me Philedonus, vo . . . voluptatis magiſter ſa . . . ſa . . . ſapientiſſimus.

PHIL.

Non tu de me ſilebis?

OENOPH.

Ve . . . ve . . . veteris tamen Phi . . . Phi . . . Philoſophiæ aliquid retineo . . . & admitto horrorem à va . . . vacuo. Ego nunquam ſum va . . . vacuus.

ARIST.

Multum vacuus eſt, qui ſic plenus eſt.

OENOPH.

Va . . . va . . . vacuus, plenus. Quo, quo, quomodo dicis? qui . . . qui vacuus eſt, plenus eſt . . . hic diſtinguendum eſt. . . Di . . . diſtinguo. Qui, qui vacuus . . .

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/321 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ſuggere igitur, Philedone. Diſcipulum tuum ne deſere. Sa . . . ſa . . . ſapientiam tuam defende, ſi potes.

PHIL.

Abi tu, ſi quid ſapere potes, & crapulam edormi.

OENOPH.

Oh! ne . . . neque abeo, ne . . . neque dormio. Vina multiplicis generis expecto, quæ, quæ tibi deguſtanda exhibeam. Quæ, quæ tibi curam omnem eluant. . . Adeſt, credo, qui, qui afferat. No . . . no . . . non, ſed venit qui nunciet.

***

OENOPH.

Ex cauponâ vicinâ, quo . . . quo te ſubeuntem vidi modò.

POL.

Quid videris modò, quid audiveris, melius memineris precor. Venio ex vicinâ Eraſti domo.

OENOPH.

Ah! me . . . memini. Tu me mo . . . monueras ut ſilerem. Ja . . . jam ſcio. Tu venis ab Eraſto. Ego ad cauponem reviſo; ut vina nobis pro . . . properè afferat, jubebo: ma . . . manete iſthic paululùm. Mo . . . mox ad vos redeo. Ha, ha, ha.

POL.

Vah! quàm miſerum eſt in homines ejusmodi vinolentos, & mediâ luce ſomniantes incidere.

***

PHIL.

Amicus mihi cariſſimus revixit, convaluit. Per te mihi quæſo liceat ad illum viſere.

POL. *herum continens.*

Nondum licet.

PHIL.

Quidni? quid vetat?

POL.

Quieſcit Eraſtus. Dormit. Cùm viſendi tempus erit; ego te monebo. Sine quieſcat interim; & tu quieſce.

PHIL. *vinolento ſervi halitu afflatus.*

Sinam; & quieſcam. At Phu...

POL.

Vinum meus fortaſſe olet ſpiritus.

PHIL.

Mihi certè totam uno ſpiritu popinam inhalaſti.

POL.

Non ex popinâ tamen afflatur hic odor. Me ſemel iterumque poculo invitavit Eraſti famulus, ut reſtitutam hero ſuo valetudinem gratularer. Ego ſum obſecutus. Idque tibi non improbatum iri credidi. An improbas?

PHIL.

Laudo. Et mihi quoque cum amicis hodie gratulari volo. Obſonatorem adito, Polydrome. Ut cœnam nobis ſolito lautiorem apparet, curato.

POL.

Id curabo ſedulò. . . . Vivant ſervi mendaces.

***

PHIL.

Is ipſe eſt; qui ab octo diebus in morbum delapſus eſt graviſſimum, ex quo ipſum tam ſubitò recreatum lætor pariter, & admiror.

ARIST.

Ab ejus patre litteras ad ipſum habeo, quas in ejus manum tradere quamprimùm velim, & de ejus valetudine cognoſcere ut, ſi reſcribere ipſe non poteſt, ejus fungar vice.

PHIL.

Præi. Ad illum te deducam modò. Ille habitat in viciniâ. Ipſum alloquemur ſi forte evigilavit; ſin aliter amicum videbimus ſaltem; & de illius valetudine, non alienis ſermonibus, ſed noſtris credemus oculis.

***

OENOPH.

Oh! pa . . . pa . . . palatum in eâ re usu erudivi plu . . . plurimo. Audio interdum in Amphitheatro, qui . . . qui audito poëmate tragico vel comico, dicant hoc So . . . So . . . Sophoclæum est . . . Istud Eu . . . Euripidæum est. Illud Plau . . . Plautinum est. Hoc Te . . . Terentianum est . . . Ego gustato vino statim dico, hoc Be . . . Belnense est. Istud Au . . . Auvillæum est. Illud si . . . si . . . Sillerarium est . . . Hæc doctrina po . . . po . . potior est: hæc do . . . doctrina mea est. Ha, ha, ha.

***

CHOR.

De ſanando Philedoni animo deliberandum ſcilicet.

TRECH.

Non de ipsâ re, ſed de modo agendum eſt.

OENOPH.

Qui . . . quid ais de re, non de modo? non intelligo.

TRECH.

Aio non de re deliberandum eſſe; hoc eſt, utrùm ad voluptatem revocandus ſit Philedonus. Id enim jam fixum ac deliberatum eſt.

OENOPH.

Si . . . ſi . . . ſi jam deliberatum eſt, de . . . de . . . deliberandum non eſt. Sed nihil de . . . de . . . deliberatum eſt.

TRECH.

Annon hoc deliberatum & certum eſt, non debere Philedonum tam citò à voluptatibus abſtrahere ſe, qui ætate juvenis eſt?

CHOR.

Haud ſanè juvenem decet tam citò ſapere.

OENOPH.

Ve . . . veriſſimè. Nam qui, qui juvenes ſunt, ſe . . . ſenes non ſunt.

TRECH.

Qui auro dives eſt.

CHOR.

Illum profecto divitiis oportet benè & liberaliter uti.

OENOPH.

Pla . . . planiſſime; & quo . . . quoniam aurum no . . . non bibitur; auro id emendum eſt, quo . . . quod bibatur.

TRECH.

Qui nullo munere vel negotio occupatus eſt.

CHOR.

Quoniam, nihil habet negotii, huic eſto negotium genio indulgere.

OENOPH.

Ma . . . maximè. In hanc urbem ad ju . . . jus civile diſcendum miſſus equidem eſt; ſed ju . . . jus civile, & Gen . . . Gentium non le . . . legendo, ſed bi . . . bibendo more Græco di . . . di . . . diſcitur.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/327 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

TRECH.

Itaque de revocando ad voluptatem ægro Philedoni animo deliberandum non eſt.

CHOR.

Neutiquam.

OENOPH.

Mi . . . minimè.

TRECH.

Tota igitur de ſanandi ejus animi ratione & modo deliberatio eſt.

OENOPH.

De . . . deliberatio facilis eſt. Bi . . . bibat, bibat. Hæc ægrotantis animi me . . . me . . . medicina optima eſt.

TRECH.

Bibat, hoc eſt in convivio, cum amicis; ubi animum paſcat omnibus menſæ deliciis; ne ipſum mordeant ſolicitudines, quæ animis jejunis plerumque adhæreſcunt. Ita, credo, tuum illud bibat intelligis.

OENOPH.

Bi . . . bibat in convivio; bi . . . bibat ante convivium; bi . . . bibat poſt convivium; quo . . . quotiescunque animum cura re . . . re . . . remordebit, bi . . . bibat. Sic intelligo, ſic facio.

CHOR.

Remedium mulcendis curis uterque offertis eximium; ſed non eximendis ſcrupulis efficax. Adhibeantur oportet mollia Theatri ſpectacula, ubi animus erudiatur ad voluptatem, deponat veterem pueritiæ diſciplinam, novâ inſtituatur morum doctrinâ, ipſisque Deorum & heroum confirmetur exemplis; & ad omnem exuendam formidinem ac verecundiam excitetur. Quid cenſes, Oenophile?

OENOPH. *dormitare incipiens.*

Be . . . be . . . bene. To . . . toto capite annuo.

TRECH.

Ipſa convivia ſi liberiora ſint (ut ſunt vulgò apud Juvenes) ſatis, mihi crede, animos omni ſolvunt formidine; & importunam expellunt verecundiam; dum corda ſolvente lætitiâ de Moribus, de Doctrinis, de Religionibus, habetur ſermo & fertur ſententia, voluptate magiſtrâ & judice. Quid tibi videtur, Oenophile?

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/328 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

OENOPH. *ſtertit.*

Hon...

TRECH.

Hem dormis.

OENOPH.

Do... dormire me neſciebam. Re... recte mones. Nam in hoc Conſeſſu bi... bibere fas eſt; do... dormire eſt nefas. Qui... quid aiebas autem?

TRECH.

Aiebam & aio doctrinam voluptariam ſatis commodè, imò commodiùs hauriri in conviviis, quàm in Theatris, propinante Baccho lætitiæ patre.

CHOR.

At ego illam contendo multò certiùs percipi in Theatris, dum ab auribus & oculis in ipſum pervadit animum, lenocinante cantu vel geſtu, & toto ſcenæ apparatu.

OENOPH.

No... no... nolite contendere. Illa & in theatris certò, & in conviviis citò per... per... percipitur. Illam in utrisque gu... guſtavi, & combibi. Multa me ma... magiſtri de moribus do... docuerant in collegio: & do... documenta ſua in animo meo diu hæſura cre... cre... crediderant, homines ſtultè cre... creduli. Vix ad theatra pu... publica acceſſi: vix ad convivia li... liberiora me contuli, cùm illam pue... puerilem morum diſciplinam dedidici; & omnem abjeci formidinem ac ve... ve... verecundiam. Bi... bibat itaque Philedonus in conviviis; & in The... Theatris ſedeat. Bi... bibat, & ſpectet; ſpectet & bi... bibat.

CHOR.

Neque Choræas ad ſpectacula negabitis adjiciendas.

TRECH.

Poſt cœnam videlicet.

CHOR.

Poſt cœnam, de nocte, ut animus totus ſit in nugis, & nihil ſeverum cogitet.

OENOPH.

Sa... ſapienter Chorœbus. Nam chorœæ totum hominem à ſe... ſe... ſeveris cogitationibus avocant: &

ſumptâ ad ſa . . . ſaltandum larvâ pudor fa . . facilè omnis deponitur. Larva enim no . . . no . . . non erubeſcit. Saltet itaque Philedonus, & can . . . cantet ſi lubet; & bi . . . bibat. Surgamus nos, & bi . . . bibamus. Nam conſilio habito bi . . . bibendum eſt.

TRECH.

Bibendum eſt ſanè; ſed remedia quæ ſanando Philedoni animo idonea cenſuimus, paranda ſunt, nova, quæ novitate ſuâ placeant; efficacia, quæ animum volentem nolentem vi blandâ rapiant. Adeſt nobis opportunè cùm Polydromo Sinapius.

***

***

TRECH.

Subit Philedonus. . . Agite, omnes remedium animi quisque suum depromite, & offerte.

SIN. *chartam offerens in quâ designatus cœnæ apparatus.*

En tibi, Philedone, nova cœnæ designatio.

PHIL.

Amove te.

OXYCR.

En tibi vinum sapore novo commendabile.

PHIL.

Procul esto.

MEL. *iterùm fistulâ modulatur.*

En tibi novos fistulæ modos.

PHIL.

Facesse; vos omnes abscedite; tu, Polydrome, accede. . . . *Servum graviter manu percutit.*

POL.

Ahy.

PHIL.

Tu me sic fallis, servorum improbissime? sic ab Erasto venire te dicis? sic illum convaluisse affirmas, dum morti proximus est; dum moritur. Fuge, mendaciorum artifex.

POL.

Mentiri sum jussus.

OENOPH.

No . . . no . . . non ego jussi. Ve . . . vera dixi.

***

CHOR.

Doleo. Nam eleganter ſaltabat.

OENOPH.

Et li . . . li . . . liberaliter bi . . . bibebat. Non debuit tàm citò mori. Ineptum hoc & ri . . . ri . . . ridiculum eſt. Sed mo . . . moriemur omnes. Ego qui nunc va . . . valeo; & va . . . valenter bibo, mo . . . moriar quoque.

PHIL.

Duri! immiſericordes! impii! ſic amicum lugetis mortuum!

TRECH.

Lugemus; ſed fortiter. Teque ſic lugere decet. Neque à convivio abſtinere, quod tibi novo apparatu inſtruendum eſt.

CHOR.

Neque choræam omittere quam propter te novam excogito.

OENOPH.

Ne . . . ne . . . neque vinum reſpuere quo . . . quo . . . quod no . . . non novum, ſed ſa . . . ſapore novo commendatum elegi.

PHIL.

Vos mihi compotationes, commeſſationos, Choræas etiamnum obtruditis! Ite, alium vobis inſaniæ comitem quærite. Abſiſtite, inquam, vel ego abſcedo.

TRECH.

Quin potiùs conſiſte. Nolumus te tuis extruſum ædibus. Abſcedamus nos tantisper dum iſte ſe remittat dolor. Mox ad cœnam & lætitiam nos huc referemus.

CHOR.

Sero cantus Muſicos repetemus.

OENOPH.

Et la . . . la . . . lagenæ ſingultibus Eraſtum lu . . . lu . . . lugebimus mortuum.

***

ARIST.

Ineptè quidem, & impiè Erasti mortem accipiunt isti tui sodales, qui modò isthinc abeunt. At cave tu ne illam animo quoque feras nimiùm iniquo; neu præter modum doleas.

PHIL.

Ne præter modum, ô Superi! an possum dolere nimis? an possum satis? ah! *decidit in cathedram vehementi dolore correptus.*

ARIST.

Omnino potes. Et jam plus æquo dolore visus es. Dum te ex Erasti vix demortui cubiculo proripis furenti magis, quàm mœrenti similis.

PHIL. *surgit.*

Nescis ergo, Aristobule, quid viderim, quid audierim.

ARIST.

Amicum vidisti expirantem, & ultima ejus suspiria excepisti. Hoc scio.

PHIL.

Non tu observasti quomodo illi proximè adsistens, apprehensâ ejus dexterâ, dum altiùs inclamo: *Eraste, agnoscis me.* Ille fractos & morientes in me attollens oculos. *Agnosco te, Philedone*, inquit, *æternùm pereo, & tu me perdidisti.* Statimque averso capite ingemuit, & expiravit. Hæccine vidisti. Aristobule? hæccine audivisti? *à parte. Æternùm pereo, & tu me perdidisti. Iterùm decidit in cathedram.*

ARIST.

Horum aliquid vidi, quæ memoras, & aliquid inaudivi; sed vana delirantis animi somnia neque attendi satis, neque tu attendere nimiùm debes.

PHIL. *sedens loquitur.*

Non hæc, amice, non hæc animi vana deliratio est. Sed adolescentis æternùm pereuntis, & per me pereuntis, heu nimiùm vera confessio. *Iterùm surgit.* Video te attonitum hærere; & in iis, quæ dico, nihil intelligere. Quod ignoras disce. Finge tibi adolescentem pium, castum, verecundum, animo, vultu, voce ad modestiam factum, studiosum virtutis, & per omnia virtuti simillimum; talis fuit Erastus.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/334 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

ARIST.

Talem enim verò fuiſſe audivi; & aliquando talem cognovi.

PHIL.

Et talis nunc quoque foret; ſi me non cognoviſſet. Exhorreſcis! nondum horrori locus. Audi me. Illum ego rudem, & ignarum ad omnem nequitiam erudivi; invitum ac nolentem ad omne flagitium illexi, pertraxi, præcipitem impuli. Ille meis incitatus verbis, confirmatus exemplis, in omnes ſe voluptates immerſit, ſic vixit; ſic mortuus eſt; ſic æternùm periit; ſic illum ego perdidi.

ARIST.

Terrere debent iſta, fateor, quæ narraſti; ſed omnem de amici ſalute ſpem omninò abjicere non debes.

PHIL.

Fruſtra me de amico ſperare aliquid ultra velis. *Æternùm periit* Eraſtus, & *illum ego perdidi.* O Deus! ô juſte! ô vindex Deus! quid adoleſcentem alienâ fraude corruptum rapis? quid corruptorem fraudulentum vivere ulteriùs ſinis? Eraſtum ulciſcere! vindica te! Perde impium, per quem tibi ſibique infelix adoleſcens *æternùm periit*.

***

periit; & me, qui illum perdidi. Aristobule, vale. *Aristobulum raptim & quasi dolore amens amplectitur.*

***

PHIL.

Jubes, ut à pravis recedam ſodalibus; idemque ut in hac urbe remaneam ſuades. Quò me igitur, vel ad quos vis concedere?

ARIST.

Ad me, ſi lubet. Lutetiæ commoraturus ſum aliquamdiu, in illo meo veteri hoſpitio liberali, honeſto, & pudico; illic mecum habita, & quid facere te deinde oporteat, vel tecum ipſe ſolus, vel cum aliquo prudenti viro conſiderabis.

PHIL.

Tu me tecum habitare velis! tu domi habere ſuſtineas perfidum, impium, parricidam, per quem amicus periit! non metuis, ne te quoque perdam brevi?

ARIST.

Non hoc metuo, amice; imò te mihi virtutis ducem brevi fore confido.

PHIL.

O Deus immortalis! dux virtutis ego, qui vitiorum omnium hortator & magiſter; per quem amicus æternùm periit.

***

ERG.

Facis honeſtæ contumeliam fœminæ, neque hoc illa de te meruit.

PHIL.

Quid de Eraſto meruerit, ſcio. Hinc fuge.

ERG.

At pyxidem aperi ſaltem; & ad pictam intus imaginem reſpice.

PHIL.

Nihil reſpicio. Faceſſe.

ERG.

At certè litteras lege.

PHIL.

Nihil lego. Amolire te ocyùs.

ERG.

At. . . .

PHIL.

Nihil audio. Polydrome, iſtum hominem iſthinc abripe.

ERG.

Sed enim. . . .

POL.

Sed enim, januam reſpice: veſtigia relege, & ſiquidem ſapere jam cœpimus, alios qui deſipiant, quære. Multos & facilè invenies.

***

PHIL.

Egone voluptates iterum admittam, per quas æternùm periit amicus; per quas ipſe merui æternùm perire? ah! procul à me ſit omne voluptatum genus.

ARIST.

Dum illas abjicis voluptates quæ te indignæ ſunt, alias reperies & digniores te, & ſuaviores.

PHIL.

Voluptas nulla me digna eſt, præter flere; hæc una mihi ſupereſt. *Recedit paulisper gemens, oculos fletu madentes manu tegens.*

ARIST.

Auſculta, Polydrome, omnem Philedoni ſupellectilem cura iſthinc efferri ocyùs; & ad me in illud meum vetus hoſpitium deportari; ibi herum tibi reconciliabo.

POL.

Pergratum feceris; nam illum ſemper plus amavi, quam ipſe ſe amaret.

ARIST.

Age, ſequeer me, Philedone.

PHIL.

Tuos ſequor greſſus, Ariſtobule; & me tibi regendum trado. Faxit Deus juſtiſſimus, clementiſſimus Deus, ut *qui me errantem ſecuti ſunt juvenes miſeri, me quoque ſequantur pœnitentem.*

FINIS.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/339 gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

INDEX FABULARUM

Quæ in hoc volumine continentur.

Pæzophilus sive Aleator, - - pag. 5

Pater amore vel odio erga liberos excæcatus, 81

Misoponus sive Otiosus, - - 133

Liberi in deligendo vitæ instituto coacti, - 227

Philedonus, sive juvenis voluptarius à libèriore vitâ revocatus, - - 291

FACULTAS R. P. PROVINCIALIS.

Ego Josephus-Joachimus de la Grandville, præpositus Provincialis Societatis Jesu in Provinciâ Franciæ, potestate ad id mihi factâ ab admodùm Reverendo Patre nostro præposito Generali Francisco Retz, facultatem concedo ut P. Caroli Poree, Fabulæ Dramaticæ, *eruditorum ex eâdem Societate nostrâ judicio probatæ, typis excudantur; in cujus rei fidem literas manu meâ subscriptas, & sigillo officii mei munitas dedi Parisiis die duodecimâ Decembris, an.* 1748.

Jos. Joach. DE LA GRANDVILLE.
Soc. Jesu.

***

Sächsische Landesbibliothek –
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/341
gefördert von der
Deutschen Forschungsgemeinschaft

Sächsische Landesbibliothek –
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/342
gefördert von der
Deutschen Forschungsgemeinschaft

Lit Lit m A
1240

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/343
gefördert von der Deutschen Forschungsgemeinschaft DFG

Sächsische Landesbibliothek –
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/ppn325537976/344
gefördert von der
Deutschen Forschungsgemeinschaft